ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

Τῇ συμπράξει διαφόρων λογίων.

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ. — ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΒΟΥΧΝΕΡ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΟΡΟΣ ΑΥΤΟΥ. γ'. Αἰωνότης τῆς δυνάμεως. δ'. Τὸ ἀτελεύτητον τῆς ὕλης. ἑ. Ἱκανότης τῆς ὕλης. — **ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ** ἡ παρὰ τὸν Πόντον αὐτοκρατορικὴ πόλις [ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ]. — **Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΡΩΣΣΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ** [μετὰ εἰκόνος]. — **ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΚΟΒΔΕΝ** [βιογραφία]. — **ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ. — ΔΙΑ ΤΟΥ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΥ** [Διήγημα Φριδερίκου Hack-länder]. — **ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΒΕΛΜΑ** [κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν τοῦ Οὐστιάνου]. — **ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ.** Τεχνικὴ Χρονολογία.] — **ΠΟΙΗΣΕΙΣ.** Ἐλεγεῖον ἐπὶ τῷ θανάτῳ Γερασίμου Ἀντύπα ἰατροῦ καὶ πρώην βουλευτοῦ. — Εἰς πτωχὴν μητέρα. — **ΑΝΕΚΔΟΤΑ.** — **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ.** — **ΟΙ ΒΑΤΡΑΧΟΙ** [μῦθος]. — **ΛΥΣΙΣ** αἰνίγματος καὶ προβλήματος Ζατρικίου. — Αἴνιγμα Ε'.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. Ὁ υἱὸς τοῦ Διαβόλου μυθιστόρημα Παύλου Φεβάλ μετάφρασις Α. Σκαλίλου. — Βιργινία ἡ Ῥωμαία δρᾶμα Τ. Ἀμπελᾶ [τέλος].

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ | ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΑΡΙΘ. 96.

1871.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΣΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ. ΦΥΛΛ. Ϛ'. | ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1871

ΒΟΥΧΝΕΡ

—

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

ΚΑΙ

ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΟΡΟΣ ΑΥΤΟΥ

(Συνέχεια ἴδε φύλλ. Ε'.)

Γ'.

Αἰωνιότης τῆς Δυνάμεως

Ἡ δύναμις τῇ ὕλῃ σύμφυτος καὶ ἀνεπίδεκτός ἐστιν δημιουργίας· αὕτη ὡς καὶ ἡ ὕλη ἀκατάστρεπτος, ἄφθαρτος καὶ αἰώνιός ἐστιν· ἔμφυτος εἰς τὸν ἀτελεύτητον τῆς οὐσίας ὄγκον, ἡ δύναμις διὰ τῆς στενωτέρας μετὰ τῆς ὕλης ἑνώσεως, ἀδιάκοπον, ἀταλεύτητον καὶ διαδοχικὴν ἐκτελεῖ κίνησιν· ὁπότε σῶμά τι καταστασιν μεταβάλλει καὶ τῇ μεταβλῇ ταύτῃ νέα τις ἐν αὐτῷ ἀναφαίνεται δύναμις, ἡ ποσότης τῆς ἀναπτυσσομένης ταύτης δυνάμεως ἀείποτε ἀνάλογός ἐστιν πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν πλησίον σωμάτων πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἐν λόγῳ φαινομένου καταναλωθεῖσαν: — Ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ ὕλη οὔτε δημιουργίας, οὔτε φθορᾶς ἐπιδεκτική ἐστιν, οὕτω καὶ διὰ τῆς πείρας πρόδηλον κατέστη, ὅτι ἡ δύναμις αἰώνιος καὶ ἄφθαρτός ἐστι μὴ λαμβάνουσα ὕπαρξιν εἰ μὴ ἐντὸς τῶν σωμάτων.— Δύναμίς τις δύναται πάντοτε ἐπενεχθῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, ἤτοι εἰς τὴν ἀρχικὴν καὶ ἰσόβιον, δι' ἧς ἐξεδηλώθη, κίνησιν.— Αἱ μεταμορφώσεις δὲν εἶναι ποτὲ αὐθαίρετοι, ἀλλ' ἀείποτε ὡς προσδέτην ἔχουσιν ἀριθμητικῶς ὡρισμένην ἰσοδυναμίαν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ τῆς ἀναπτυσσομένης δυνάμεως ποσότης εἰς σχέσιν ἀείποτε εὑρίσκεται πρὸς τὴν παραγομένην ἐργασίαν.— Δὲν ὑπάρχουσι ποσῶς δυνάμεις ἀπολωλυῖαι, δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ κινήσεις μεταμορφωτικαὶ καὶ ὡς ἡ ποσότης τῆς ὕλης οὕτω καὶ ἡ τῆς δυνάμεως ἀείποτ' ἀναλλοίωτος ἐν τῷ σύμπαντι διατελεῖ.

Αἱ τῆς ὕλης μεταμορφώσεις πρὸ πολλοῦ γνωσταὶ κατέστησαν καὶ παραδεκταὶ σήμερον σχεδὸν ὑπὸ πάντων ἐγένοντο, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω καὶ διὰ τὰς τῶν δυνάμεων μεταμορφώσεις. Ἡ τούτων ἐνέργεια, μεθ' ὅλην τὴν ἁπλότητα καὶ φανερότητα αὐτῆς, δὲν ἐπιβάλλει εἰσέτι ἐφ' ὅλων τῶν πνευμάτων ἀλλ' ἐν τῷ σοφῷ μόνον κόσμῳ ὡς ζήτημα ἡμέρας ἐτέθη. — Ἐν τούτοις, ὅπως περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης πεισθῇ τις, ἀρκεῖ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν ἀείποτε ὑφισταμένην ἀναγκαίαν σχέσιν τῆς αἰτίας πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα.— Ἡ λογικὴ καὶ ἡ καθημερινὴ πεῖρα διδάσκουσιν ἡμῖν ὅτι οὐδεμία κίνησις ἢ φυσικὴ μεταλλαγὴ καὶ συνεπῶς οὐδεμία δυνάμεως ἐκδήλωσις χώραν λαβεῖν δύναται, χωρὶς ἀτελεύτητόν τινα σειρὰν ἢ κινήσεων ἢ μεταλλαγῶν διαδοχικῶν ἤτοι δυναμικῶν ἐκδηλώσεων νὰ παραγάγῃ, ὥστε γεγονὸς καθίσταται κατὰ σειρὰν ἡ αἰτία τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀποτελέσματος καὶ οὕτω εἰς τὸ

ἀτελεύτητον.— Δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις ἐν τῇ φύσει πᾶσα ὑπαρξις αὐτῆς ἀποτελεῖ κίνησιν περιφερικὴν καὶ ἀδιάκοπον, ἐν ᾗ ἑκάστη κατ' ἰδίαν κίνησις διαδοχικῶς αἰτία ἢ ἀποτέλεσμα κινήσεως ἰσοδύναμον καθίσταται, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ὑπάρχει ποτὲ οὔτε χάσμα, οὔτε ἀπώλεια, οὔτε πλεόνασμα.

Πᾶσα ἐν τῇ φύσει κίνησις ἀναγκαίως ὑπὸ προηγουμένης προέρχεται κινήσεως καὶ ἐκ ταύτης ἐν ἀποτέλεσμα παράγει. Τὸ *Μηδὲν* μόνον δὲν δύναται σημαίνειν ἢ παράγειν τι, καὶ ὡς ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ, πᾶσα ἀτομικὴ μορφὴ δὲν προβαίνει εἰς τὴν ὕπαρξιν εἰμὴ εἰς τὸ ἀτελεύτητον ἀντλοῦσα τῆς ἀείποτε ταύτης διαμενούσης ὕλης βάθος, οὕτω καὶ πᾶσα κίνησις τὴν ἀρχὴν αὐτῆς λαμβάνει ὑπὸ τοῦ ἀνεξαντλήτου τῶν δυνάμεων πρωτοτύπου ὄγκου καὶ τάχιον ἢ βραδύτερον διὰ τῆς μιᾶς ἢ ἑτέρας ὕλης εἰς τὴν ὑλικότητα, ὅπερ ἐδανείσθη, ἀποδίδει.— Δύναμίς τις δύναται βεβαίως ἐπί τινα χρόνον ὑπολαθεῖν, μὴ καταφανὴς γενομένη, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν ἀπόλλυται, ἀλλὰ μόνον ὕλην ὄντος ἀλλάσσουσα καὶ εἰς τὴν ἰσοδύναμον δυνάμεως μεταβαίνουσα κατάστασιν, κατὰ τὴν ἑαυτῆς σειρὰν ἐκδηλοῦται ὁπότε οἱ τοῦ φαινομένου ὅροι ἀλλάξωσιν. Αὕτη κατὰ τὴν οὐσίαν δὲν μεταλλάσσει ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν μορφὴν τροποποιεῖται.— Αἱ διάφοροι δυναμικαὶ μορφαί, τὴν αὐτὴν ἅπασαι κτώμεναι μηχανικὴν ἰσοδυναμίαν, ἀμοιβαίως ἀλλήλας ν' ἀντικαταστήσωσι δύνανται, ἀλλ' οὐδεμία τούτων νὰ ἐξαφανισθῇ, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ Σύμπαντι ὑπαρχουσῶν δυνάμεων, οὔτε αὐξήσεως, οὔτε ἐλαττώσεως ἐπιδεκτικὸς ἐστίν, μόνον δὲ αἱ κατ' ἰδίαν τῆς γενικῆς δυνάμεως δυνάμεις μεταλλαγὰς ὑφίστανται.

Ὑπάρχει ἐπιστήμη εἰδικῶς ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν δυνάμεων καὶ τοῦ μετασχηματισμοῦ τούτων ἀσχολουμένη καὶ αὕτη εἶναι ἡ *Φυσική*

Δι' αὐτῆς γνωστὸν ἡμῖν γίγνεται ὅτι ἀκτὼ διάφοροι ὑπάρχουσι δυνάμεις: Ἡ *Βαρύτης*, ἡ *Ἕλξις*, ἡ *Θερμότης*, τὸ *Φῶς*, ὁ *Ἠλεκτρισμός*, ὁ *Μαγνητισμός*, ἡ *Συγγένεια*, καὶ ἡ *Συνοχή*. Αἱ δυνάμεις αὗται σύμφυτοι τοῖς σώμασιν εἰσὶ καὶ ἀχώριστοι τούτων, ἂν καὶ τῆς ἰσοδυναμίας αὐτῶν ἕνεκεν, ν' ἀντικατασταθῶσι πρὸς ἀλλήλας ἢ ν' ἀλληλοπαραχθῶσι δύνανται. Διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τούτων ἀρχεγόνων λέξεων (ὕλης καὶ δυνάμεως), ὁ κόσμος μορφοῦται. — Ἐν τῷ Σύμπαντι, ὅπερ ἡ μεγάλη δεξαμενή ἐστιν, ἡ δύναμις ἐκδηλοῦται ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς θερμότητος ἢ τοῦ φωτὸς εἰς τὸν ἥλιον ἢ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἕλξεως εἰς τοὺς πλανήτας περὶ μίαν κεντρικὴν περιφερικῶς κινουμένους σφαῖραν, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς χημικῆς Συγγενείας, τῆς Συνοχῆς καὶ τοῦ Μαγνητισμοῦ εἰς ἐμβαρεῖς τῶν οὐρανίων σωμάτων ὕλας.

Θέλομεν παρέχει παραδείγματά τινα δυναμικῶν μεταμορφώσεων.

Διὰ τῆς καύσεως, τρόπου οὔσης ἐκδηλώσεως τῆς χημικῆς *Συγγενείας*, παράγεται ἡ θερμότης καὶ τὸ φῶς. Ἡ θερμότης παράγει τὸν ἀτμόν, μεταβαλλόμενον καὶ τοῦτον εἰς μηχανικὴν δύναμιν, ἡ δὲ μηχανικὴ αὕτη δύναμις εἰς ὠφέλιμον καταναλωθῆναι ἐργασίαν ἢ εἰς θερμότητα διὰ τῆς ἐντριβῆς μεταβληθῆναι δύναται. Ὡσαύτως αὕτη ν' ἀναφανῇ δύναται εἰς τὴν ἠλεκτρομαγνητικὴν μηχανήν, ὑπὸ μορφὴν θερμότητος, ἠλεκτρισμοῦ, μαγνητισμοῦ, φωτός, ἢ ἄλλην διάφορον μηχανικὴν μορφήν. — Ἡ συνθεστέρα δυναμικὴ μεταβολή ἐστιν, ἡ τῆς θερμότητος εἰς μηχανικὴν δύναμιν καὶ τοὐναντίον. — Διὰ τῆς συντριβῆς δύο τεμαχίων ξύλου, θερμότης καὶ πῦρ ἐπιτυγχάνεται.

Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας θερμανθῇ ἀτμομηχανή τις, ἡ θερμότης εἰς τριβὴν καὶ κίνησιν μεταβάλλεται, ἐνῷ διὰ τῆς καύσεως τοῦ ἀνθρακος ἡ μηχανικὴ Συγγένεια εἰς θερμότητα ἐν τῇ ἀτμομηχανῇ μεταβάλλεται. Δύναταί τις κατ' ἀντίθεσιν εἰς θερμότητα τὴν μηχανικὴν δύναμιν μεταβαλεῖν, στρέφων δι' ἐντριβῆς, τῇ βοηθείᾳ τῆς μηχανικῆς δυνάμεως, κῶνον ξύλου χονδροῦ ἐντὸς κοίλου μεταλλίνου κώνου καὶ οὕτω ὁ τελευταῖος οὗτος τοσοῦτον θερμαίνεται, ὥστε εἰς ἄμεσον τιθέμενος συνάφειαν μετὰ τοῦ ὕδατος καταρράκτου, χειμάρρου, μύλου ἢ ἁπλῶς μετὰ ῥεύματος ψυχροῦ ἀέρος, δύναται τοσοῦτον παραγαγεῖν ἀτμοῦ ἢ θερμογόνου ἐν τῷ ἀέρι, ὅσον ἀρκεῖ πρὸς θέρμανσιν ὁλοκλήρου οἰκήματος.

Ἐν τῇ πυρίτιδι ὑπάρχουσιν ἐν ὑπολανθανούσῃ καταστάσει συγγένειαι χημικαί. Εὐθὺς ὡς ἐπ' αὐτῆς ὁ σπινθὴρ πέσῃ, αἱ συγγένειαι αὗται ἱκανοποιοῦνται καὶ ἡ θερμότης, τὸ φῶς καὶ ἡ μηχανικὴ δύναμις ἀναφαίνονται.

Τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἐκ τῆς Βολταϊκῆς ἀποσπώμενον στήλης καὶ ὑπὸ χημικῆς, ὡς γνωστόν, ἐνεργείας γεννώμενον, δύναται ὡσαύτως εἰς τοὺς ῥεοφόρους θερμότητα ἢ φῶς παραγαγεῖν ἢ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, εἰς χημικὴν μεταβληθῆναι δύναμιν (σύνθεσιν, ἢ ἀποσύνθεσιν τῶν στερεῶν, τῶν ὑγρῶν ἢ ἀερίων), ὡσαύτως ἐν τῇ ἠλεκτρικῇ μηχανῇ, ἡ μηχανικὴ δύναμις τοῦ στρέφοντος τὸν ἠλεκτρικὸν δίσκον βραχίονος, παραγομένη καθ' ἑαυτὴν ὑπὸ σειρᾶς ἐνεργειῶν μορίων (θρίψεως, ἀναπνευστικῆς καύσεως μεταβολισμοῦ τῶν νευρωδῶν κυψελῶν κτλ.) γεννᾷ τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα καὶ τοῦτο κατὰ τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἕλξεως, θερμότητος ἢ φωτὸς νὰ ἐκδηλωθῇ δύναται.

Διὰ τῆς συγκρούσεως τῶν σωμάτων, ἡ μηχανικὴ δύναμις εἰς θερμότητα μεταβάλλεται, ὡς δύναταί τις δοκιμὴν ποιῆσαι διὰ δύω σφαιρῶν μὴ ἐλαστικῶν (π. χ. σφαιρῶν μολύβδου) θερμαινομένων διὰ τῆς συντριβῆς, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας σώματα ἐλαστικὰ (σφαῖραι σφαιριστηρίου) ποσῶς δὲν θερμαίνονται, διότι μεταδίδουσι διὰ τῆς συγκρούσεως τὴν μηχανικὴν δύναμιν ἥτις αὐταῖς διεβιβάσθη. Ἅπαν τὸ φῶς καὶ πᾶσα ἡ θερμότης, ἅτινα ἐν τῷ Σύμπαντι ὑπάρχουσιν, ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἀποῤῥέουσιν.— Ἀναμφισβήτητον ἐξ ἄλλου μέρους ἐστὶν ὅτι τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης, ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων πηγάζοντα, ἡ γενικωτέρα καὶ φαινοτέρα εἶναι ἔκφρασις τῆς κοσμικῆς δυνάμεως· πᾶσαι αἱ φυσικαὶ τῆς σφαίρας ἡμῶν δυνάμεις, εἰσὶ κατὰ τελευταίαν ἀνάλυσιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀποσπωμένης θερμότητος. — Τὸ ῥέον ὕδωρ, ὁ πνέων ἄνεμος, ἡ ζωϊκὴ θερμότης, ἡ τοῦ ξύλου καὶ τοῦ γαιάνθρακος ὀλιγιστοκόνης κτλ: ὑπὸ τὴν ἄμεσον πράγματί εἰσιν ἐπιῤῥοὴν τοῦ ἄστρου τούτου.— Ἡ τοῦ ἡλίου θερμότης ἐναποταμιευομένη ἐν τῷ ξύλῳ, τῷ γαιάνθρακι κτλ. κατὰ τὴν ὁλέθριον τῶν οὐσιῶν τούτων ἀναφαίνεται. Ἡ τὸν μηχανισμὸν μηχανῆς τινος γεννῶσα δύναμις, ἡ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ παράγουσα τὴν σκέψιν ἐγκεφαλικὴ, ὡς καὶ ὁ ἐκ τῶν τοῦ ἐργάτου χειρῶν ἐξερχόμενος ἱδρώς, ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος εἰς δυναμικὴν μεταβαλλομένης ἐνέργειαν τίκτονται ἅπαντα. —Ἡ τὰς οἰκίας ἡμῶν θερμαίνουσα θερμότης, λέγει ὁ Liebig, τὸ φωτίζον ἡμᾶς τὴν νύκτα φῶς, τὴν παραγωγὴν ἔχουσιν ἐκ τοῦ ἡλίου, οὗ αἱ ἀκτῖνες ὑπὸ τῶν πλανητῶν ἀπορροφώμενοι, εἰς θερμότητα μεταβάλλονται καὶ ἡ θερμότης αὕτη συγκεντρωμένη καὶ στιβαζομένη ἐπὶ τῶν θερμαινομένων σωμάτων, φωτεινὴ νὰ καταστῇ ἐπίσης δύναται.

Καθ' ἑκάστην βλέπομεν τὸν μαγνητισμὸν ἠλεκτρισμοῦ ῥεύματα γεννῶντα καὶ ταῦτα ποικίλας παράγοντα κινήσεις. —

Ἀρκεῖ νὰ δώσῃ τις προσοχὴν εἰς τὸ ἐκκρεμὲς καὶ τὰς βελόνας ὡρολογίου τινὸς ὅπως ἴδῃ τὴν βαρύτητα εἰς κίνησιν μεταβαλλομένην.

Ἐν τῇ ἐπεκτάσει τῶν διαφόρων δυναμικῶν μορφῶν, σπάνιόν ἐστιν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ποσότης τις δυνάμεως ὑπολανθανούσης· ἐν τῇ ἀτμομηχανῇ π. χ. μέγα μέρος τῆς παραγομένης θερμότητος δὲν μεταβάλλεται εἰς μηχανικὴν δύναμιν. ἀλλ' ἀπὸ τὴν μορφὴν θερμότητος μετὰ τῶν ἀποσπωμένων ἀτμῶν ἢ τοῦ συμποσιουμένου ὕδατος, διαφεύγει.

Φαίνεται ὅτι μέρος τῆς μηχανικῆς δυνάμεως ἐν τῷ πυροβόλῳ ἀπόλλυται, ἀλλὰ πράγματι οὐδὲν τοιοῦτον συμβαίνει, καθόσον ἡ ἀπολωλυῖα τῆς δυνάμεως μερὶς πρὸς τὴν βολὴν τῆς σφαίρας ἐν καταστάσει θερμότητος ἐντὸς τῆς κάννης διαμένει καὶ ὑπὸ τὴν μορφὴν δονήσεως, ἠχούσης ὑπὸ τῆς ἐκῤῥήξεως, ἐκδηλοῦται.

Ἐν τῇ ἠλεκτρικῇ μηχανῇ μέρος τῆς δυνάμεως ἀποῤῥοφᾶται ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ δίσκου, τῶν προσκεφαλίδων κτλ: ἀλλ' ὡς ἐκ τούτου δὲν ἀπόλλυται αὕτη. — Γενικῶς ὁμιλοῦντες, λέγομεν, ὅτι δύναμις ἀπολωλυῖα ἐν τῷ Σύμπαντι δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ συμβαίνει ποτέ, ὥστε δύναμίς τις ν' ἀποτρέπηται τοῦ ἑαυτῆς σκοποῦ ἢ ποσῶς νὰ μὴ χρησιμοποιῆται. Ἡ ὑπολανθάνουσα οὕτω μερὶς τῆς δυνάμεως, δύναται νὰ διαφύγῃ τὸν ἐπιπόλαιον παρατηρητὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν ἀληθῆ σοφόν· ἐν ἑνὶ λόγῳ, δύναμίς τις δύναται νὰ διαιρεθῇ καὶ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ν' ἀναφανῇ. ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν διαφόρων οὕτω δυνάμεων, ἀείποτ'

ἰσόβαθμος πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἐστι δύναμιν. Ἀπειρίαν γεγονότων [illegible] καὶν πρὸς ὑποστῆ[illegible] [illegible] πάντα δὲ εἰς τὸ [illegible] οὖσται ἀξίωμα: [illegible] τῆς οὔτε καταστρ[illegible] ἐκ δὲ τούτου ἕπεται ὅτι ἡ περιφερικὴ τοῦ δυνάμεως κίνησις σχετικῶς καὶ ἀδιαπόστως συνδεδεμένη πρὸς τὴν τῆς ὕλης ἐστίν. Ἡ φύσις νὰ παραβληθῇ οὐναται πρὸς κύκλον ἐν ἑαυτῷ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἔχοντα καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου αἱ αἰτίαι καὶ τ' ἀποτελέσματα ἄνευ τέλους καὶ ἀρχῆς συνδεδεμένα εἰσίν. Δὲν εἶναι ἀθάνατον εἰμὴ τὸ ἀείποτ' ὑπάρχον, τὸ δὲ αἰώνιον δὲν ἐπιδέχεται δημιουργίαν.

Δ'.

Τὸ Ἀτελεύτητον τῆς Ὕλης.

«ὁ Κόσμος οὐκ ἔχει ὅρια ἀλλ' ἀτελεύτητός ἐστιν» Cotta.

Ἀφοῦ ἡ ὕλη ἀτελεύτητός ἐστιν ἐν τῷ χρόνῳ ἤτοι αἰώνιος, ὡσαύτως καὶ ἄνευ ὁρίων κατὰ τὴν ἔκτασίν ἐστιν. Αἱ ἰδέαι ὅ-ο ἡμέτερος παρωρισμένος νοῦς περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς συλλαμβάνει, σχετικῶς πρὸς τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν διάρκειαν ἑκάστου κατ' ἰδίαν σώματος θεωρουμεναι ποσῶς δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὴν καθόλου ὕλην. Ἀνερευνῶντες διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἢ τηλεσκοπίου τὴν ἔκτασιν τῆς ὕλης, ἀδύνατον ἡμῖν καθίσταται τὰ ὅρια αὐτῆς ὁρίσαι. Ἡ τοῦ μικροσκοπίου ἐρεύνησις παρέχουσα ἡμῖν τὴν γνῶσιν τῶν ἀκρως μικρῶν ὄντων καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν λεπτότητα τῶν ὀργανικῶν στοιχείων ἐν οὐδὲ τὴν ὕπαρξιν ὑπώπτευον ἄλλοτε, γεννᾷ εἴς τινα πνεύματα τὴν πεποίθησιν τῆς τελευταίας ἀκριβάσεως καὶ μέχρι τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἡ ἐλπὶς αὕτη ματαιοῦται ἐφ' ὅσον τὰ τοιαῦτα ὄργανα τελειοποιοῦνται. Τὸ μικροσκόπιον ἀδυνατεῖ ἡμῖν σήμερον ἐν τῷ ἑκαστοστῷ τῆς σταγόνος ὕδατος, κόσμον ζωύρων κατοικούμενον μορφῶν ὅλως διαφορωμένων, κινουμένων καὶ τρεφόντων. Ζωύρια ζώντων ὡς πᾶν ἀναπνέοντα καὶ ἐχόντων ὄργανα, ὧν οὐδὲ νὰ προαισθανθῶμεν ἠδυνήθημεν τὴν κατασκευήν. Ταῦτα εἰσὶν ἐπὶ τοσοῦτον μικρὰ ὥστε μόλις καὶ ὑπερβάλλουσης ἐξοχωτάτης τὴν ἐξοχὴν αὐτῶν ὄγκον νὰ διακρίνωμεν [illegible] ὁ δὲ εσωτερικὸς αὐτῶν ὀργανισμὸς ἀπόλυτον ἡμῖν ἄγνωστός ἐστιν. πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ὀνόματα γνώσκειν ἂν ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα μικρότερα τούτων ζῴα. «Ἀναφαίνεται ἡμέραν τινα, λέγει ὁ Cotta. μέρη τῆς ἀπαύστου τῶν ὀργάνων ἡμῶν τελειοποιήσεως, ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐν τοῖς ζωύρίοις γεννεὰν γ γάντων ἐν κόσμῳ πυγμαίων ζώντων καὶ ὑποκάτω τούτων ὄντα λεπτότερα εἰσέτι.»

Ὁ τρεχίτης (εἶδος ἐνόδρου ζωυρίου) μὴ ὢν μεγαλείτερος τοῦ δικάτου καὶ εἰκοστοῦ γραμμῆς, κατὰ στόμαχος, σταγόνων ὑδατοειδῶν, στομάχου [illegible] ἐνέρων ἐντερικῶν ἀγγείων καὶ νεύρων.—Ἡ Μονὰς (ζωύριον ὑδρόβιον) τὸ 2000ον μεταξὺ τῆς γραμμῆς καὶ μία σταγὼν ὑγροῦ, μυριάδας τούτων [illegible] ἔχει.—Τὰ ζωύρια ταῦτα ἔχουσιν ὄργανα κινητικὰ καὶ ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῶν κινήσεων αὐτῶν, δυνάμεθα ἐπίσης νὰ ὑποθέσωμεν ἐν αὐτοῖς ὕπαρξιν αἰσθήσεως καὶ θελήσεως· ὡσαύτως δὲν δυνάμεθα ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι καὶ ὀργάνων καὶ πλεγμάτων ὀργανικῶν, πρὸς τὴν παραγωγὴν αὐτῶν προορισμένων, κατέχονται. ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν οὐδαμῶς εἶσέτι νὰ ἴδῃ τὸ σῶμα τούτων ἢ καὶ τῶν ὑλικῶν στοιχείων, ἅτινα ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτῶν ὑπάρχουσι. Κόκκοι σπέρματος φυτικοῦ [illegible] ἐν Ἰταλίᾳ ἐπὶ τῶν σταφυλῶν εὑρίσκονται, εἰσὶ τοσαύτης σμικρότητος ὥστε σφαιρίδιον ἀνθρωπίνου αἵματος πλησίον αὐτῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὡς γίγας φαίνεται. τὰ μικρὰ δὲ ταῦτα σφαιρίδια αἵματος, καθ' ἑαυτά, τοσαύτης εἶναι σμικρότητος. ὥστε σταγὼν αἵματος [illegible] ἐκ τούτων πλέον τῶν πέντε [illegible] καὶ ἐν τούτοις ὁ κόκκος οὗ [illegible] σπέρματος τῆς ἀμανίτιδος κατέχει παραγωγικῆς δυνάμεως, ὅπερ [illegible] ἐπὶ πλοῦν, καὶ δεικνύει ἡμῖν ὅλα στοιχεῖα ἅτινα οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν ἠδυνήθημεν.

[illegible] νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ ὅριον [illegible] ἔκτασιν τῆς ὀπτικῆς ἡμῶν δυνάμεως.

[illegible] ὅλα τοσοῦτον λεπτὰ καὶ [illegible] κατὰ τὸν Babinet. ὥστε ἡ πυκνότης αὐτῆς πρὸς τὴν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος παρουσιάζει κλάσμα, οὗ ὁ μὲν διαιρέτης ἴσος ἐστὶν πρὸς ἕν, ὁ δὲ διαιρετέος πρὸς ἀριθμὸν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε. Δύναταί τις ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς θεωρητικῆς ἀναλύσεως ἀναπαλλάξαι ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τὴν ὑπαρξιν ὕλης ἴσης πρὸς 1.000 000 ον τοῦ χιλιογράμμου, [illegible] διαρρέουσα ὁλοσχερῶς τας αἰσθήσεις ἡμῶν καὶ ἂν κατορθώσωμεν νὰ κατασταθῶμεν χιλιάκις ἰσχυρότερα τὰ μικροσκόπια ἡμῶν. Καλοῦσιν ἄτομα τὰ ἐλάχιστα τῆς ὕλης μέρια, ὡς ἀπολύτως ἀδιαίρετα θεωρούμενα. Τ' ἄτομα ταῦτα. διὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἕλξεως καὶ ὠθήσεως, τὰ διάφορα παράγουσι σώματα, ὧν τὰ συστατικὰ ὑπὸ τῶν συστατικῶν τῶν ἑαυτῶν ἀτόμων ὁρίζονται.

Ἀλλ' ἀληθῶς εἰπεῖν, ἡ λέξις ἄτομον δὲν ἐκφράζει εἰμὴ ἰδέαν συνθηματικὴν καὶ ὑποκειμενικήν, αὐθαιρέτως εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐγκύπτουσαν. Ἀληθῶς ἀδύνατόν ἐστιν νὰ συλλάβωμεν ἀκριβῆ τοῦ ἀτόμου ἰδέαν, ἀγνοοῦμεν ἀπολύτως τὸ σχῆμα τὸν ὄγκον καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ. οὐδεὶς ἐν ἑνὶ λόγῳ εἶδέ ποτε ἄτομον. Ἡ θεωρητικὴ φιλοσοφία ἀρνεῖται τὴν ὕπαρξιν τοιούτων ἀτόμων, καθόσον αὕτη δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ τὴν ὕπαρξιν ὕλης ἀπολύτως ἀδιαιρέτου. Οὔτω μήτε ἡ παρατήρησις, μήτε ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον λογικὴ ἰδέα, ἐν ἔχομεν τῶν σωμάτων, νὰ ὁδηγήσωσιν ἡμᾶς δύνανται εἰς τὸν ὁρισμὸν τῶν ὁρίων τῆς ὕλης. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης Τὰ ἰσχυρότερα μικροσκόπια, λέγει ὁ Valentin (ἐν τῇ φυσιολογίᾳ αὐτοῦ) δὲν θέλουσί ποτε καταδεῖξει ἡμῖν οὔτε τὸ σχῆμα, οὔτε τὴν θέσιν τῶν μορίων. οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς σωρούς οὐ τῇ συγκεντρώσει αὐτῶν ταῦτα σχηματίζουσιν. Κόκκος ἅλατος, οὗ μόλις τὴν ὄψιν αἰσθανόμεθα. δυσεκατομμύρια περέχει ἀτόμων, ἅτινα ἀδυνατόν ποτε ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς νὰ διακρίνῃ. Ἐμείναμεν λοιπὸν ἠναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν, μεθ' ὅλην τὴν τοῦ πνεύματος ἡμῶν φυσικὴν ὀρεξιν πρὸ τὸ πᾶν διὰ τοῦ ἑαυτοῦ πήχεως μετρᾶν, ὅτι ὁ κόσμος ἀτελεύτητός ἐστιν καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα, ἅτινα ἀπαρτίζουσιν αὐτόν, μέρη.—

Ὅστε τὸ μικροσκόπιον ἐν τῷ μικροσκοπικῷ δεικνύει [illegible] τὸ τελεσφόρον ἐκτυλίσσει ἐν τῷ μεγαλοσκοπικῷ. ἐνθα θαρραλέοι ἀστρονόμοι εἰσδύνοντες, τὰ ὅρια αὐτοῦ νὰ ἰδάσωσι πειρῶνται· ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὰ ὄργανα τελειοποιοῦνται ἐπὶ τοσοῦτον οἱ παρουσιαζόμενοι εἰς τὰ ἔκτελεστα αὐτῶν βλέμματα κόσμοι ἄνευ ὁρίων καὶ ἀμέτροι καθίστανται. Τὰ ἐλαχιστα λευκόνετα νέφη, ἅτινα μὲ γυμνὸν βλέπομεν ὀφθαλμόν, ἐν καιρῷ αἴθρίῳ, ὑπὸ τῶν τελεσκοπίων εἰς μυριάδας ἀποσυνθέτονται ἀστέρων, κόσμων, ἡλίων καὶ πλανητῶν ἡ δὲ γῆ μετὰ τῶν ἑαυτῆς κατοίκων, εἰς ὧν ὁ ἄνθρωπος κοσμοκυβερνήτης ἑαυτὸν θεωρεῖ ὡς τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀριστούργημα τῆς ὑπάρξεως, ἐκ τοῦ γιγαντικοῦ αὐτῆς ὄγκου εἰς τὴν τάξιν ἁπλοῦ ἐν τῷ Ἀπείρῳ κατέπεσεν ἀστέρου. Αἱ ἀποστάσεις. ἃς οἱ ἀστρολόγοι ἐν τῷ Σύμπαντι ὑπολογίσαν, ἐπὶ τοσοῦτον εἰσὶν ἄμετροι, ὥστε τὸ πνεῦμα ὑπὸ σκοτοδινιάσεως καταλαμβάνεται. — Τὸ φῶς, ὅπερ διατρέχει 78: 841 λεύγας εἰς δευτερόλεπτον. δὲν κατανάλωσεν ἕλκτον τῶν 2000 ἐτῶν ὅπως ἐκ τῆς γαλακτοειδοῦς ὁδοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν γῆν ἐλάσῃ.— Τὸ μέγιστον τοῦ λόρδου Rosse τελεσκόπιον ἀνακάλυψεν ἀστέρας, ὧν ἡ ἀπόστασις τοσαύτη ἐστίν, ὥστε τὸ φῶς αὐτῶν δεῖται 30 ἑκατομμυρίων ἐτῶν ὅπως μέχρις ἡμῶν ἀφικῇ. — Ὁ ἁπλούστερος συλλογισμὸς ἀρκεῖ ὅπως πείσῃ ὅτι οἱ ἀστέρες οὗτοι δὲν παρέχουσιν ἡμῖν τὴν δύναμιν οὐδὲ τοῦ αἰσθανθῆναι τὰ ὅρια τοῦ Ἀγνώστου. οὐρανίων γέμοντος σωμάτων, ἅτινα ἀνεξαιρέτως τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος ἀπολαύουσι καὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ὑπόκεινται Ἕλξιν.

Εὐθὺς ὡς χαράξῃ τις τὰ ὅρια τούτων, ἡ ἕλξις εὑρίσκει κέντρον ἰδανικόν, Συνεφαμένην φαντασιώδη καὶ ὁ κόσμος τότε εἰς μίαν συσπειρούται σφαῖραν, οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν ᾖ ἡ διαχωρίζουσα τ' ἄστρα πρὸς ἄλληλα ἀπόστασις, ἡ ἕνωσις αὐτῶν ἀναγκαία καὶ πάρυτα ἤθελεν ἐκτελεσθῆ· τούτου δὲ μὴ γενομένου, οὐδὲ δυνατὸν γενέσθαί ποτε. μεθ' ὅλην τὴν ἀτελεύτητον τῆς ὑπάρξεως τοῦ κόσμου διάρκειαν, τοιαύτη ὑπόθεσις ἀφ' ἑαυτῆς καταπίπτει. Ἄλλως ἡ ἕλξις αὕτη τῶν οὐρανίων σωμάτων πρὸς κέντρον τι ὡρισμένον δὲν δύναται νὰ κωλυθῇ εἰμὴ ὑπὸ τῆς ὑπάρξεως ἄλλων κόσμων ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ οὐρανοῦ εὑρισκομένων καὶ τὴν ἕλξιν αὐτῶν ἐκτὸς αὐτοῦ

παραγόντων καὶ οὕτω εἰς τὸ ἀτελεύτητον. Συνεπείᾳ δὲ τούτου πᾶν φανταστικὸν ὅριον ἤθελε καταστρέψει τὸν κόσμον.

Ἀδυνατοῦντες τὰ ὅρια τῆς ὕλης εἰς τὰ ἐλάχιστα αὐτῆς μόρια εὑρεῖν, πολὺ περισσότερον ἀδυνατοῦμεν εὑρεῖν ταῦτα εἰς τὸν μεμακρυσμένον κόσμον.— Ἀποκαλοῦμεν τὸν κόσμον ἀπέραντον ὑπὸ τὴν μακροσκοπικὴν καὶ μακροσκοπικὴν αὐτοῦ ἔποψιν, ἀπολύτως δὲ ἀτελεύτητον κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔκτασιν. — Τοῦ Ἀπείρου ὄντος ἄνευ ὁρίων καὶ τῆς ὕλης εἰς τὸ ἀτελεύτητον διαιρετῆς, ἡ λογικὴ καὶ ἡ πεῖρα ἐξ ἴσου εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ *Μηδενὸς* ἀντικείμεναι, δικαιολογοῦνται.

Θέλομεν καταδείξει παρακατιὼν μετὰ μακρὸν, ὅτι οἱ τοῦ πνεύματος νόμοι μακρὰν νὰ εὑρεθῶσιν εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς τοῦ Κόσμου, ἀπεναντίας φαεινωτέρους τούτους μετὰ τῆς μεγαλειοτέρας καθιστῶσιν ἀκριβείας.

Ε'.

Ἰκανότης τῆς ὕλης.

Περιφρονεῖν τὴν ὕλην, ἀπεχθάνεσθαι τὸ ἴδιον σῶμα ὡς τῆς ὕλης μετέχον, θεωρεῖν τὴν φύσιν καὶ τὸν κόσμον ὡς κόνιν ἀποτινακτέαν, κακοποιεῖν καὶ βασανίζειν τὴν ἰδίαν σάρκα, βανδαλισμός ἐστιν μὴ προερχόμενος εἰμὴ ὑπὸ ἀγνοίας καὶ φανατισμοῦ. Ὁ τὴν ὕλην ἀκολουθήσας εἰς τὴν μυστηριώδη, ἣν αὕτη διατρέχει ὁδὸν, ὁ εἰσδύσας εἰς τὴν αἰτίαν τῶν ἀναριθμήτων καὶ θαυμασίων αὐτῆς μεταμορφώσεων, βεβαίως συστρατευθήσεται κατὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν μετὰ τοῦ ἐνδοξοτέρου τῶν περὶ τῆς τόσον ἄλλοτε περιφρονηθείσης ὕλης ἀσχοληθέντων σοφῶν. Ὁ τὴν ἀξίαν τῆς ὕλης καταβιβάζων, αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ πᾶσαν τὴν δημιουργίαν ταπεινοῖ, ὁ τοῦ ἑαυτοῦ σῶμα κακοποιῶν συγκακοποιεῖ καὶ τὸ πνεῦμα καὶ εἰς βεβαίαν ἐκτίθεται ἀπώλειαν ἀντὶ τοῦ ἰδανικοῦ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ προσδοκωμένου κέρδους.

Ἀκούομεν συνεχῶς διδόμενον ὡς περιφρονητικὸν τὸ ὄνομα *ὑλιστὴς* εἰς τοὺς μὴ ποσῶς συμμεριζομένους τὴν ἀριστοκρατικὴν πρὸς τὴν ὕλην περιφρόνησιν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν δυνάμεων καὶ τῶν νόμων τῆς ὑπάρξεως, εἰς τοὺς παραδεχομένους ὅτι τὸ πνεῦμα ἀφ' ἑαυτοῦ δὲν ἔπλασε τὸν κόσμον καὶ ὅτι συνεπῶς ἀδύνατόν ἐστιν νὰ ὁρίσῃ τις εἰς γνῶσιν αὐτοῦ χωρὶς προηγουμένως τὴν ὕλην καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς νὰ σπουδάσῃ. Τὸ ἐν χρήσει καὶ ὑπὸ τοῦτον τὴν ἔννοιαν ὄνομα τοῦτο, σήμερον τίτλον τιμῆς ἀποτελεῖ, καθόσον χάριν τῶν φιλοτόφων καὶ σοφῶν ὑλιστῶν ὁ ἄνθρωπος βαθμηδὸν ἄνω τῆς δαμασθείσης ὑφοῦται ὕλης διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς καθεκάστην ἐργασίας, χάριν τούτων τὰ δεσμὰ τῆς βαρύτητος διαρρήγνυνται, μετὰ πτερύγων ἀνέμων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πετῶμεν καὶ τῇ ταχύτητι τῆς σκέψεως κοινωνοῦμεν — ἐνώπιον τοιούτων ἀποτελεσμάτων, ὁ φθόνος ἐν σιωπῇ κατατίκεται. παρῆλθε δ' ὁ χρόνος, καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι τὸν ἰδανικὸν τοῦ ἀληθοῦς προτίμων κόσμον.

Τὸν μέσον αἰῶνα, οἱ λεγόμενοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ βαθεῖαν ἐξεδήλουν πρὸς τὴν ὕλην περιφρόνησιν καὶ εἰς τοσοῦτον ἀφίκοντο, ὥστε τὰ σώματα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κύρωνος κατέθλουν, οἱ μὲν ἐσταυροῦντο, οἱ δὲ παντὶ τρόπῳ εἰς βασάνους ἑαυτοὺς ἔρριπτον, σμήνη μαστιγωμένων τὰς ἐπαρχίας διέτρεχον, διεσχισμένα τὰ ἑαυτῶν σώματα ἰδίαις χερσὶ δεικνύοντα καὶ τοῖς δεινοτέροις ἐχρῶντο μέσοις ὅπως τὴν δυναμικὴν δύνωμιν καὶ ὑγείαν καταστρέψωσι καὶ τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὸ πνεῦμα ἐγκαταλείψωσιν, ὡς οὐσίαν ὑπερφυσικὴν καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ σώματος θεωρούμενον.

Ὁ Feuerbach ἀναφέρει ὅτι «ὁ ἅγιος Βερνάρδος, τοῦ ἀσκητισμοῦ ἕνεκεν, τὴν γεῦσιν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπώλεσεν, ὥστε τὸ λίπος μετὰ τοῦ βουτύρου καὶ τὸ ἔλαιον μετὰ τοῦ ὕδατος συνέχεεν». —

Οἱ τῶν μοναστηρίων ἡγούμενοι, λέγει ὁ Rostan, συχνάκις τοὺς μοναχοὺς ἐρλεβοτόμουν, ὅπως τὰς ὁρμὰς αὐτῶν καταστέλλωσι, τῆς εὐλαβείας ἀδυνατούσης νὰ καταυνάσῃ ταύτας. ἀλλά ..... (λέγει ὁ συγγραφεὺς) ἡ φύσις προπηλακιζομένη, ὁρμητικῶς ἐνίοτ' ἐξεδικεῖτο.— Αἱ κατὰ τῶν ἡγουμένων ἀπειλαὶ, αἱ ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου καὶ ἐγχειριδίου ἐνισχυόμεναι ἐπαναστάσεις δὲν ἦσαν σπάνιαι ἐντὸς τῶν ὑπὸ ζώντων κατοικουμένων τούτων τάφων. Γνωστὸς ἀρκούντως διὰ τῶν περιγραφῶν ὁ ἀπηνὴς καὶ ὀλιβερὸς ἀσκητισμός, ὑφ' ὃν οἱ ἄθλοι τῶν Ἰνδιῶν λαοὶ κύπτουσι, γνωστὸν δ' ἐπίσης ὅτι ὁ ὡραῖος αὐτῶν τόπος βορὰ φούλτας ξένων κατέστη.

Μορίαι τοιαῦται δὲν ἀποτελοῦσιν εὐτυχὴς εἰμὴ ἐξαίρεσιν παρ' ἡμῖν· εὐρυτέρα μάθησις ἐδίδαξεν ἡμῖν πλείονα σεβασμὸν πρὸς τὴν ἐν ἐμαυτοῦ καὶ ἔξω ἡμῶν ὕλην. — Μὴ παρορῶμεν καὶ ἀναπτύσσωμεν τὸ ἡμέτερον σῶμα ὡς καὶ τὴν ψυχὴν, μὴ λησμονοῦμεν ὅτι καὶ τὰ δύω ἀχώριστά εἰσιν, πᾶν δὲ τὸ πρὸς ἓν τούτων πραττόμενον εἰς τὸ ἕτερον ἀντανακλᾷ. **Mens sana in corpore sano.**

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι μακρὰ, ἀδιόρατος, καὶ τοι ἀναγκαία τῷ ἀποτελοῦντι τὸν κόσμον Μεγάλῳ Παντὶ μερὶς ἐσμὲν καὶ τάχιον ἢ βράδιον τὴν προσωπικότητα ἡμῶν ἀπολέσωμεν ἵνα εἰς τὸν κοινὸν ἐπανέλθωμεν ὄγκον.

Ἡ ὕλη ἐν τῷ Συνόλῳ αὐτῆς ἡ μήτηρ ἐστὶν, ἐξ ἧς τὸ πᾶν τίκτεται καὶ εἰς ἣν τὸ πᾶν ἐπανέρχεται.

Οὐδεὶς τῆς γῆς λαὸς, ὅσον ὁ τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἑαυτῷ νὰ ἐκτιμήσῃ κάλλιον ἔγνωσι, τί ἐστὶν ἀνθρώπινον καὶ ποία ἡ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν θάνατον ἀντίθεσις. — Hufeland ἀναφέρει κατὰ τὸν Λουκιανὸν ὅτι Ἀνμόναξος, ὁ λόσοφος Ἕλλην, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν ἑκατὸν, εἰς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν τίνι τρόπῳ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐνταφιασθῇ, ἀποκρίνατο· « Μὴ περὶ τούτου μεριμνᾶτε, τὸ πτῶμα τὴν ταφὴν διὰ τῆς δυσοδίας αὐτοῦ προκαλέσει· » ἀλλ' οἱ φίλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν· «θέλεις νὰ χρησιμεύσῃς ὡς βορὰ εἰς τοὺς κύνας καὶ τὰ ὄρνεα;» «Διὰ τί ὄχι;» ἀπεκρίθη οὗτος, «τὸ κατ' ἐμαυτὸν ἔπραξα ὅπως τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇ ζωῇ ὑπηρετήσω, διὰ τί νὰ μὴ προσφέρω τι καὶ εἰς τὰ ζῶα μετὰ θάνατον; .»

Ἡ νικητρία ἡμῶν γεννεὰ δὲν ἠδυνήθη εἰς τοσοῦτον ν' ἀναδῇ ὕψος. Ἀξιοπρεπέστερον αὐτῇ φαίνεται μετὰ πλακῶν τ' ἄθλια αὐτῆς πτώματα νὰ φράσσῃ, ὅπως ἐπὶ αἰῶνας τηρήσῃ ἢ εἰς τάφους οἰκογενείας ταῦτα νὰ περιλείψῃ, δακτύλια εἰς τοὺς δακτύλους φέροντα, ἀντὶ ἐν πλήρει ἀτμοσφαίρᾳ πᾶν ὅτι ἔλαβε ν' ἀποδώσῃ καὶ πᾶν ὅτι δὲν δύναται ἐπὶ μακρὸν ν' ἀμφισβητήσῃ. — Θεολόγος τις ἰατρὸς, ὁ Leupoldt ἐπιστηρίζει ὅτι οἱ λαμβάνοντες ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως τὴν ὕλην ἀντὶ τοῦ Θεοῦ, δέον νὰ παραιτηθῶσι πάσης ἐπιστημονικῆς μεθόδου, ἅτε μὴ ὄντες, εἰμὴ μόρια τῆς ὕλης καὶ ἀδύνατον αὐτοῖς καθίσταται τὴν φύσιν καὶ τὴν καθόλου ὕλην κατανοῆσαι, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τοὺς νόμους αὐτῆς. Συλλογισμὸς ὅμως τοιοῦτος εἰς θεολόγον μᾶλλον ἢ εἰς ἰατρὸν ἁρμόζει. Οἱ λαμβάνοντες ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως τὸν Θεὸν καὶ οὐχὶ τὴν ὕλην, ἐξήγησαν ἡμῖν ποτὲ τὰ συστατικὰ τῆς ὕλης ἢ τοὺς νόμους, καθ' οὓς κατὰ τὸ λέγειν αὐτῶν, ὁ κόσμος κυβερνᾶται; ἠδυνήθησάν ποτε εἰπεῖν ἂν ὁ Ἥλιος κινῆται ἢ ἵσταται, ἂν ἡ γῆ σφαιρικὴ ἢ ἐπίπεδός ἐστιν, τίς ὁ τοῦ Θεοῦ σκοπός; κτλ: Οὐχὶ ἀδύνατον αὐτοῖς ἀείποτε κατέστη εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ν' ἀπαντήσωσιν.— Ἀναχωρήσαι ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ σπουδάσαι τὴν φύσιν, μέθοδος στεῖρα καὶ ἄνευ αἰσθήσεως ἐστιν· δημιουργῆσαι τὸ Σύμπαν κατὰ φαντασίαν καὶ κατὰ θεωρητικοὺς ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένους νόμους, μέθοδον ἄνευ ἀξίας καὶ πίστεως ἀποτελεῖ, ἐνῷ εἰς τὴν ἐναντίαν ἀκριβῶς μέθοδον αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι τὰς μεγάλας ὀφείλουσι προόδους καὶ τὰ ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα, εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν πραγματοποιήσαντα. Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῆς ὕλης ἐξερχόμενος, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ παραγνωρίζων ν' ἀρνηθῇ; ἐν τῇ ὕλῃ δὲν οἰκεῖ πᾶσα φυσικὴ ἢ νοητὴ ἐνέργεια καὶ ἐν ταύτῃ μόνῃ δὲν ἐκδηλοῦται; Δὲν εἶναι ἡ ὕλη ἀρχὴ τοῦ ὄντος καὶ δὲν ὀφείλομεν ταύτην κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετάσωμεν ὅπως τὸν κόσμον γνωρίσωμεν καὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν ὑπάρξεως τὴν ἐπεξήγησιν ἀφόρμεν; Τοῦτο τοὐλάχιστον πράττουσιν οἱ ἄξιοι τοῦ ὀνόματος φυσιολόγοι, πᾶς δ' ἐπορθαλμιῶν εἰς τὸν τίτλον τοῦτον ματαίως ἄλλως θέλει ἐργασθῆ. — Leupoldt καὶ τοι ἰατρὸς, οὐδέποτε ὑπῆρξε φυσιολόγος, καθόσον ἐὰν τοιοῦτος ὑπῆρχεν, οὐδέποτε τοσοῦτον παράδοξοι ἰδέαι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ ἤθελον βλαστήσει.

(ἕπεται συνέχεια)

Μετάφρασις Π. Σ.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

Η ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΣ.

Περιγραφαὶ λίαν μεμαρτυρημένων χρόνων φαίνονται ὑμῖν πολλάκις τοσοῦτο μαγευτικαί, ὥστε εὐκόλως ἠδύναμαι τὰς ἐκλάβῃς ὡς πλάσματα ζωηρᾶς φαντασίας, ἐὰν ἡ σοβαρὰ ἱστορία δὲν μᾶς ἔπειθε περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν καὶ δὲν μᾶς ἐδίδαττε τοὺς ἰσχυροὺς κλονισμοὺς εἰς οὓς ἐξ ἀνάγκης ὑπεκύψαν αἱ εὐδαίμονες ἐκείναι καταστάσεις. Τοῦτο συνέβη καὶ μὲ τὴν τύχην τῆς Τραπεζοῦντος, τῆς ποτὲ λαμπρᾶς πρωτευούσης ταχέως ἀκμάσαντος καὶ παρακμάσαντος κράτους, εἰς τὴν νοτιανατολικὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἑνωρὶς ἐπεκράτησαν καὶ ἀπέκισαν οἱ θαλασσοπορεύοντες Ἕλληνες τὴν παραλίαν τοῦ Πόντου. Ὡς ἀπόικοι τοῦ ἀνθρωπισμοῦ εἰσέδυσαν εἰς ὅλους τοὺς κόλπους καὶ καὶ τὰς λεκάνας τῆς θαλάσσης, ἡ δ' ἐνεργητικότης καὶ ἐπιμελεία των, βοηθούμενα ὑπὸ τῶν προστόρων φυσικῶν ἰδιοτήτων τῆς χώρας, μετέβαλον αὐτὴν εἰς κῆπον, ἐνῷ συγχρόνως ἐπόρισαν ἐκπολιτισμὸν καὶ ἐπὶ τῶν κατοίκων. Οὕτω ἐδρύθησαν πλούσιαι ἐμπορικαὶ πόλεις, δι' ὧν μετεβιβάζοντο τὰ προϊόντα τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἦσαν ἡ Σινώπη καὶ ἡ Τραπεζοῦς. Ἀλλ' ἡ μικρὰ Ἀσία ἐχρημάτισε τοσοῦτον συχνὰ παλαιστρα αἱμάτων καὶ πλήρων πολέμων, ὥστε δὲν ἠδύνατο ἐν αὐτῇ νὰ ὑπάρξῃ διαρκὴς ἀνάπτυξις εἰρηνικῶν ἔργων. Ὅτε δὲ ἀργότερον ἡ ρωμαϊκὴ ἀρχὴ ἐξηπλώθη καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου, πολλὰ μέρη τῆς χώρας ἦσαν τοσοῦτον ἐρημικὰ κατοικημένα ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι ἐθεώρησαν ἀναγκαίαν τὴν προσαγωγὴν νέων κατοίκων. Μόνος ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐστείλε ὀκτακισχιλίους Ῥωμαίους πολίτας, εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἄλλας πόλεις. Ἡ βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονική, ὁ ῥωμαϊκὸς πολιτισμὸς καὶ πάντα τὰ πρωτεύματα καὶ ἐλαττώματα τῶν ῥωμαϊκῶν ἠθῶν μετεφυτεύθησαν εἰς τὰς χώρας ἐκείνας. Ἡ Τραπεζοῦς ἕνεκα τῆς ἐπουλίας αὐτῆς τοποθεσίας ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Εὐξείνου, ἔπεσε διὰ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τοὺς πολέμους αὐτῶν ἐναντίον τῶν Παρθῶν καὶ Ἀρμενίων, σπουδαιοτάτη ὡς πολεμικὸν ὁρμητήριον καὶ ὡς ἐκ τούτου ὀχυρώθη κάλλιστα καὶ πολλοὶ αὐτοκράτορες τὴν ἐπεριποιήθησαν πολύ. Ἐπὶ αὐτοκράτορος ὅμως Βαλεριανοῦ ἐπῆλθε κατὰ τῆς πλουσιωτάτης πόλεως ἡ λῃστρικὴ ἐπιδρομὴ Γοτθικοῦ στόλου. Οἱ Γότθοι δηλαδή, ὅτινες εἶχον εἰσβάλει εἰς τὴν Θρᾴκην, ταχέως ἠπείλησαν τὴν παραλίαν τοῦ Πόντου· ἐν ζοφερᾷ δὲ τινι νυκτὶ προτρεψθέντες παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα, ἀνέβησαν τὸ ὀρύλακτον αὐτῆς τεῖχος, ἐλεηλάτησαν καὶ ἔσφαξαν κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν βαρβάρων. Μέγα μέρος τῶν κατοίκων κατεσφάγη· οἱ ῥωμαλεώτεροι ἄνδρες προσεδέθησαν εἰς τὰ ἐδώλια τῶν κωπηλατῶν, μέρος δὲ τῶν γυναικῶν ἀπήχθησαν εἰς τὴν δουλείαν. Μὲ ἄφθονον λείαν ἐπανέλθον οἱ Γότθοι εἰς τὴν Ἰστρον. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου φαίνεται ὅτι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἐβελτιώθη. Ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων διαδοθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ταχέως μὲ ὅλους τοὺς δυνατοὺς κατέβαλε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ. Ὅτε δὲ τὸ μέγα ῥωμαϊκὸν κράτος διῃρέθη εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικόν, ἐδόξασε τὸ ἀνατολικὸν ῥωμαϊκόν, βυζαντινὸν ἤδη καλούμενον, ταχέως ἴχνη τῆς μετὰ ταῦτα παρακμῆς του. Μετ' ἐπανειλημμένους ἀγῶνας αἱ ἐπαρχίαι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπολεσθήσαν πλὴν τῆς Τραπεζοῦντος, τῆς ὑποίας ἡ ἰσχυρὰ ὀχύρωσις καὶ τὰ πέριξ δυσπρόσιτα ὄρη, καθίστων δυνατὴν σπουδαίαν ἀντίστασιν. Κατὰ δὲ τὰς φοβερὰς ἐπαναστάσεις τῶν ἀναστόρων, καθ' ἃς ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Κομνηνῶν, ἐφονεύθη, ἐπῆλθε καὶ ἐπὶ τῆς οἰκογενείαν αὐτοῦ ἡ αὐτὴ τύχη. Μὴ [illegible] τετραετοῦς παῖς. Ὁλίγος [illegible] νος τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν [illegible] καὶ μετανάστευσε εἰς τὴν Κολχίδα [illegible] ἀνδρωθείς, εἰς ἡλικίαν [illegible] ἐτῶν συνήθροισε στρατόν, δι' οὗ ἐπολιόρκησε τὴν Τραπεζοῦντα, ἥτις ταχέως [illegible] τὴν μεθ' ὅλης τῆς παραλίας [illegible] Ἀμαστρίας. Ἐν ἔτει 1204 [illegible] νετο ὁ θρόνος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, ἥτις ἐξεπτύετο ἀπὸ τῆς Κολχίδος μέχρι τῆς Σινώπης μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τραπεζοῦντα. Ἡ περίοδος αὕτη τοῦ

κυριαρχίας χριστιανῶν αὐτοκρατόρων ἐγέννησε μὲν ἐν τῇ πρωτευούσῃ νέαν ζωήν, ἀνενέωσε τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν τέχνην, πρὸς δὲ καὶ τινας κλάδους, τῆς ἐπιστήμης, ἐπέφερε καὶ εἰς τοὺς κατοίκους πρόσκαιρον τινὰ πλοῦτον· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις μεγάλων χαρακτήρων καὶ ὁ ἀγὼν πρὸς ἐξωτερικοὺς, ἀδιαλείπτους κινδύνους ἐμπόδιζον πᾶσαν μεγαλουργὸν ἀνάπτυξιν. Ἡ πόλις ὅμως πρέπει νὰ ἦτο ὡραιοτάτη, μεγάλη δὲ ἡ λαμπρότης αὐτῆς καὶ ἡ ἔκτασις τῶν ἐν αὐτῇ οἰκοδομῶν. Ἐπὶ τῆς ἀμφιθεατρικῶς ἀνυψωμένης παραλίας, ἐν χώρᾳ ὑγιεινοτάτῃ, περιῴ ὑπὸ εὐθαλλῶν κήπων περιβεβλημένη, ἀνυψοῦτο ὑπερηφάνως ἐν τῷ μέσῳ ἡ πόλις μὲ τὰ ἀνάκτορα τοῦ δόλου καὶ πύργους αὐτῆς καὶ ἐφαίνετο εἰς τοὺς πρὸς αὐτὴν πλέοντας ὡς ἡ βασιλὶς τοῦ Ποντου. Ἡ ἀνύψωσις ἦτο ἐν τοῖς χρόνοις τῶν αὐτοκρατόρων κεκοσμημένη διὰ πολλῶν ἐκκλησιῶν, πύργων, στοῶν, ἀγορῶν καὶ πολυτελῶν οἰκιῶν. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας ἦσαν μακραὶ σειραὶ οἰκιῶν τῶν ἐμπόρων καὶ ναυτικῶν. ἐκεῖθεν δὲ ἀνυψοῦτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον λαμπροτέρα ἡ πόλις μετὰ τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς. Τὸ ἀνάκτορον τῶν Κομνηνῶν μὲ τὸ θησαυροφυλάκιον καὶ τὰ ἀρχεῖα ἵστατο ὑπεράνω ταύτης. Ὑψηλὴ κλίμαξ ἤγε πρὸς τὸ ἀπώτατον χρυσοῦν ἀνάκτορον, ἄνω πρὸς τὴν μεγάλην αὐτοκρατορικὴν αἴθουσαν ἔχουσαν τοίχους ἐκ πλακῶν λευκοῦ μαρμάρου, κεκοσμημένων μὲ τὰς εἰκόνας καὶ τὰ οἰκόσημα τῶν Κομνηνῶν, βασταζομένην δὲ ὑπὸ κιόνων ἐκ μαρμάρου καὶ περιβαλλομένην ὑπὸ δωματίων ὑποδοχῆς, ἐξωστῶν, στοῶν, δωμάτων, ὅλων ὑπῆρχε πανταχόθε καλλίστη θέα τῆς χώρας, τῶν ὀρέων, τῆς θαλάσσης καὶ τῆς πόλεως. Τὰ πέριξ ἦσαν ἄλση, καλῶς ποτιζόμενα, εὐανθεῖς λειμῶνες, κῆποι, ἐλαιῶνες καὶ ἀμπελῶνες. Ἐν τοῖς προαστείοις ὑπῆρχον μοναστήρια καὶ εὐεργετικὰ καταδρόμματα εἰς τὰ θελκτικώτερα μέρη. Εἰς τὰ πλησίον δάση ἠύξανεν ἡ καστανέα, ἡ λεπτοκαρύα, τὰ κλήματα, σχηματίζοντα τὰς ὡραιοτέρας σκιάδας, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ συμπυκνώσεις κυπαρίσσων καὶ μύρτων. Αἱ ἄμπελοι παρεῖχον τοὺς καλλίστους καρπούς, αἱ δὲ λεμονέαι ἤνθουν δι' ὅλου τοῦ ἔτους. Αἱ κοιλάδες ἦσαν πλήρεις ὑγρῶν πηγῶν, οἱ λειμῶνες καὶ λόφοι κατεστολισμένοι μὲ ἄνθη, τὰ ἄλση πλήρη ῥοδωνιῶν καὶ τοῦ κελαδίσματος τῶν ἀηδόνων. Ὁ ἐγκωμιαστὴς τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης περιόδου ὑπῆρξεν ὁ καρδινάλιος Βησσαρίων, γεννηθεὶς ἐν Τραπεζοῦντι τῷ 1395, ὅστις ὅμως βραχὺ μόνον ἐπέζησε τῆς ἀξιοθρηνήτου καταστροφῆς τῆς πατρίδος του. Δι' αὐτὸν ἡ πατρῴα γῆ ἦτο παράδεισος, περιέχων πάντας τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, μέχρις οὗ μετεβλήθη ὑπὸ βαρβάρου χειρὸς εἰς τόπον καταστροφῆς. Ἀναφέρει ὀνομαστὶ πλῆθος ἐπαύλεων, τερπνοτάτων κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν λαμπρότατα ἀνάκτορα. Οἱ κάποιοι τῆς χώρας ἦσαν ἐκ τῶν εὐγενεστάτων τοῦ ἔθνους αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν περίφημοι διὰ τὴν ὡραιότητά των. Αἱ κόραι τῆς χώρας ἦσαν αἱ ὡραιότεραι τοῦ γένους των καὶ αἱ ἡγεμονίδες, ζητούμεναι δι' αὐτὸ ὑπὸ πολλῶν ἡγεμόνων, ἐπαρέτουν πολλάκις ὡς θύματα εἰς πολιτικήν. Ἐδίδοντο δὲ εἰς γάμον, οὐ μόνον εἰς τὴν βυζαντινὴν αὐλήν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἡγεμόνας τῶν Σταυροφόρων, ὡς καὶ εἰς βασιλεῖς τῶν Λαζῶν καὶ Ἀβασγῶν· ἔτι δὲ εἷς ἔγγονος τοῦ Ταμερλάνου ἔλαβε τὴν χεῖρα Τραπεζουντίας ἡγεμονίδος. Πολλοὶ ἡγεμονόπαιδες τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, λαμπροὶ ἱππόται καὶ αὐλικοί, ἐν τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ αὐλῇ, ἐχρησίμευον, διὰ τὴν λαμπρότητα αὐτῶν καὶ τὰς ἐρωτικὰς τύχας των, ὡς κυρία ὕλη ποικίλων ἱππικῶν ἱστοριῶν καὶ μυθιστοριῶν τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως· ἐξ αὐτῶν ῥημίζεται ἰδίως ἡ μυθιστορία τοῦ τῷ 1610 ἀποθανόντος Γενουηνσίου Μαρίνου, ὡς διδακτικωτάτη καὶ ἐπισημοτάτη πρὸς γνῶσιν τοῦ τότε βίου τῆς Τραπεζοῦντος. Ἀπὸ τῆς διαβάσεως τῶν Σταυροφόρων διὰ τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς, κατέλαβον οἱ Ἰταλοὶ θαλασσοπόροι, ἰδίως Ἐνετοὶ καὶ Γενουήνσιοι, τὸ ἐμπόριον. Οἱ Γενουήνσιοι ἐγνώριζον πρὸ πάντων κάλλιστα τὸν βίον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς καὶ αὐτοὶ ἰδίως μετεῖχον τῆς ἀκμαίας ἐπιμιξίας. Πλουσιωτατον ῥεῦμα πολυτιμοτάτων ἰνδικῶν προϊόντων ἐγίνετο εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, ἥτις μετὰ τῆς Κάφας καὶ τῆς Τάνας ἐν Κριμαίᾳ ἦσαν τὰ τρία κύρια ἐμπορεῖα, ὅπου μετεφέροντο τὰ μεταξωτὰ ἐκ τῆς Κίνας, ἀρωματικὰ καὶ

πολύτιμοι λίθοι ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, μαργαρίται ἐκ τῆς Περσίας καὶ Κεϋλάνης καὶ ἄλλα πολύτιμα πράγματα. Σιτηρὰ ἤρχοντο ἐκ τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου, ὑφάσματα ἐκ τῆς Κιλικίας, τσύχαι ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ Φλάνδρας, ὑέλινα καὶ χαλύβδινα πράγματα ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ Ἐνετίας. Ὅπως ὁ Βησσαρίων λέγει, οἱ πολυάριθμοι ἐκ τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Εὐρώπης ξένοι διεκρίνοντο εὐκόλως ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Τραπεζοῦντος ἐκ τῆς γλώσσης, ἐνδυμασίας, θρησκείας καὶ τῶν ἐθίμων αὐτῶν. Οἱ Γενουήνσιοι καὶ οἱ Ἐνετοὶ κατεῖχον μεταξὺ τῶν ξένων τὴν πρώτην θέσιν· εἰς αὐτοὺς παρεχωροῦντο πολλὰ προνόμια. Ἐπὶ τῶν σημαντικωτέρων ἐμπορικῶν ὁδῶν ἦσαν κατεσκευασμένα φρούρια πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν καραβανίων. Οἱ κάτοικοι τῆς Τραπεζοῦντος εἶχον μεγάλην ἐπιτηδειότητα περὶ τὴν κατασκευὴν κεντημένων ἐνδυμάτων, μεταξωτῶν ἐργοχείρων καὶ ποικιλοχρόων πραγμάτων. Αἱ δασκιδάσεις τῶν πλουσίων τῆς χώρας ἦσαν ἐκδρομαὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἱπποτικαὶ ἀσκήσεις, θεάματα, τὸ ζατρίκιον κτλ. Ἡ ἐπίσημος καὶ ἡ τῆς αὐλῆς γλῶσσα λέγεται ὅτι ἦτο μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, κατὰ σημειώσεις ἐν τοῖς ἀρχείοις καὶ ἔγγραφα, καθαρεύουσα Ἑλληνική. Ὁ καρδινάλιος Βησσαρίων, ὑπῆρξεν εἷς τῶν κυριωτέρων ἀνιδρυτῶν τῆς ἐκ νέου ζωογονηθείσης ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου κατέφυγε μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς πατρίδος του. Ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ἦτο μίγμα διαφόρων γειτονικῶν γλωσσῶν, εἶχεν ὅμως ὡς βάσιν τὴν ἑλληνικήν. Οἱ μεγάλοι Κομνηνοὶ ἐτίμων τὰς ἐπιστήμας. Κατὰ τὰ χρονικὰ τῶν ἀνακτόρων, εὑρίσκοντο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῶν πολλὰ πολύτιμα χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα ἐσώθησαν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς Τραπεζοῦντος, διότι τὸ κτίριον, ἐν ᾧ περιεῖχοντο, ἐσώθη, ἐπειδὴ ἐπὶ μακρὸν ἐχρησίμευεν ὡς διαμονὴ τοῦ ἑκάστοτε διαδόχου τοῦ Σουλτάνου. Ἡ ἐλευθεριότης τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν κατεφαίνετο ἐν τῇ μεγαλοψύχῳ βοηθείᾳ πρὸς πεπαιδευμένους τῆς ἐποχῆς των, τοὺς ὁποίους ἔπεμπον νὰ ταξειδεύωσιν εἰς τὰς ξένας χώρας. Ἡ μαθηματική, ἀστρονομία, ἔτι δὲ καὶ ἀστρολογία ἐβοηθεῖτο ὑπ' αὐτῶν. Τὸ πολεμικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀπέδειξεν ὅμως ὁ νεκρὸς αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, νικήσας μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ βασιλείου του καὶ γειτονικοὺς λαούς, φαίνεται ὅτι ταχέως ἀπωλέσθη. Τὰ πλούσια δῶρα τῆς τύχης ἐπήγαγον μαλακότητα, ἀσέλγειαν καὶ οὕτω τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν, δηλαδὴ τοὺς ἀσφαλεῖς προδρόμους ὑστέρας παρακμῆς. Αἱ ῥαδιουργίαι τῆς αὐλῆς, ἡ ἀσθένεια τῶν ἡγεμόνων, ἡ συχνὴ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐξευτελιστικῶν συμμαχιῶν καὶ ἐπιγαμιῶν μετὰ τῶν γειτονικῶν βαρβάρων ἡγεμόνων, πρὸς στιγμιαίαν ἀποτροπὴν κινδύνων, ἔτι δὲ αἱ ἀκατάπαυστοι προσβολαὶ τῶν Σελδσούκων Περσῶν καὶ Μογγόλων, περιεῖχον μὲν πολὺ τὸ ῥωμαντικόν, ὀλίγον ὅμως τὸ χρήσιμον διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῶν αὐτοκρατόρων κατέρρεε καὶ οὐχὶ διὰ τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ διὰ φρονήσεως, ἀπάτης καὶ συνθηκῶν, διὰ πολιτικῶν συμμαχιῶν καὶ γάμων προσεπάθουν νὰ διατηρήσωσι τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν ἐν τῷ ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ὀρέων σχηματιζομένῳ περιβόλῳ αὐτῆς. Ἡ λαμπρὰ αὐλή, ὁ πλοῦτος φυσικῶν προϊόντων καὶ τὸ σημαντικὸν ἐμπόριον ἐχρησίμευον μᾶλλον ὡς κάλυμμα πολιτικῆς ἀσθενείας, ἤτις ὅμως ὤφειλε νὰ ὑποκύψῃ τέλος εἰς ἐρρωμένως προσβάλλοντα ἐχθρόν.

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνετράπη ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β', καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸς θρόνος τῆς Τραπεζοῦντος. Ὅλος ὁ αὐτοκρατορικὸς οἶκος ἀπήχθη αἰχμάλωτος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ αὐτοὶ ἐξηρανίσθη ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις. Ἡ τύχη τῆς Τραπεζοῦντος μετὰ τὴν ἅλωσιν ἦτο θλιβερωτάτη. Μόνον τὰ κατώτατα στρώματα τῆς κοινωνίας ὑπελείφθησαν ἐν ὁλκερᾷ δουλείᾳ. Οἱ ὡραιότεροι νέοι συγκατεριθμήθησαν εἰς τοὺς Γενιτσάρους, αἱ γυναῖκες ἐκλείσθησαν εἰς τὰ σαράγια, οἱ δὲ λοιποὶ ἐρρίφησαν εἰς τὴν δυστυχίαν. Ταχὺς θάνατος ἦτον ἡ ἠπιωτέρα τύχη διὰ τοὺς δυστυχεῖς. Τουρκικὴ φρουρὰ ἐτοποθετήθη ἐν τῇ πόλει· τὰς ἐπαύλεις ἔλαβον οἱ διοικηταὶ τῶν στρατευμάτων. Ὁ Μωάμεθ ἔμεινε καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἐν Τραπεζοῦντι. Τὰ τελευταῖα ἴχνη τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατεστράφησαν καὶ ἐποδοπατήθησαν. Ἐξαιρέσει τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀνακτόρου,

τὸ σημαντικώτερον μέρος τῆς πόλεως μετεβλήθη εἰς ἐρείπια.

Τανῦν τὸ ὄνομα τῆς Τραπεζοῦντος μετετράπη εἰς Ταραβουζόν. Ἡ ὀχυρὰ ἐπιλίμενος πόλις ἀπορρίσθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ διὰ στρατιωτικοῦ πληθυσμοῦ· ἡ τοποθεσία ἦτο πολὺ σημαντική, ὅθεν ὁ Σουλτάνος δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἀφήσῃ ὡς ἐρείπιον. Ἐνταῦθα ἐξωπλίζοντο οἱ κατὰ τὴν Κριμαίας στόλοι. Ἡ χώρα ἀνυψώθη εἰς παστλίκιον, ἱδρύθησαν δὲ τζαμία καὶ σχολεῖα. Οἱ Τοῦρκοι ἐζήτησαν νὰ ἀνυψώσωσι καὶ πάλιν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἂν καὶ ἐξακολούθουν ἀποκλείοντες ἑαυτῶν τοὺς χριστιανούς· Ὁ βοτανικὸς Τουρνεφόρτιος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Τραπεζοῦντα τῷ 1701, εὗρε τὴν πόλιν ἐκτεταμένην, κατεχομένην ὅμως μᾶλλον ὑπὸ κήπων ἢ οἰκιῶν. Τὰ τείχη ἀνυψώθησαν ἐκ τῶν ἐρειπίων ἄλλων κτιρίων. Ὁ Μακδονάλδος εὗρε τῷ 1813 τὴν παραλίαν ὀλιγώτερον ἠρημωμένην, τοὺς δὲ κατοίκους μίγμα διαφορωτάτων φυλῶν. Ὁ Σουθγάτης, πρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Τραπεζοῦντι, γράφει 1837, ὅτι τὸ πρότερον σχεδὸν ὅλως νεκρὸν ἐμπόριον ἤρξατο κατά τι ἀνανεούμενον καὶ ὅτι ἔλαβε ὧδέ τινα διὰ τῶν ἀτμοπλοίων. Τῷ 1836 ἐφάνη τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον ὑπὸ ἀγγλικὴν σημαίαν. Ἡ ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία τοῦ Δουνάβεως ἐξέτεινε ταχέως πάσας τὰς σχέσεις. Εἰς τὴν ἀτμοπλοΐαν κατὰ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἐπεφυλάσσετο ὅπως ἀνακαινίσῃ καὶ πάλιν τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς ἀκταῖς τοῦ Εὐξείνου διὰ τῶν μετὰ τῆς Ἀρμενίας, Περσίας καὶ Συρίας ἐμπορικῶν σχέσεων καὶ νὰ προκαλέσῃ τοιαύτην τὰ πρῶτα ἐκ νέου βήματα τῆς ἐπιμιξίας καὶ τῆς βιομηχανίας. Οἱ ἔμποροι τῆς Τραπεζοῦντος, οἵτινες πρότερον ἐχρειάζοντο δεκαπέντε μῆνας διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ἐμπορο-πανήγυριν τῆς Λειψίας, ἠδύναντο νῦν εἰς τριάκοντα τέσσαρας ἡμέρας νὰ μεταβῶσι διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιέννης εἰς Λειψίαν καὶ τελειώσωσι τὰς αὐτόθι ἐργασίας των, εἰς εἴκοσι δὲ ἡμέρας νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν οἶκόν των. Καὶ ἡ ἑταιρία τῆς Λιβερπούλης ἐπεχείρησε τὸ εἰς τὴν Τραπεζοῦντα ταξείδιον δι' ἑλικοκινήτων, οὕτω δὲ διὰ τοῦ τὰ πάντα ἀναπτύσσοντος χρόνου, τὰ προϊόντα τῆς μὲ τὰς πλουσιωτέρας παραγωγικὰς δυνάμεις πεπροικισμένης μεσογείου χώρας, εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰ ὁποῖα ἐπὶ μακρὸν δὲν εὕρισκον τρόπον ἐξαγωγῆς, ὅθεν καὶ δὲν εἶχον ἀξίαν τινά, νὰ χρησιμοποιηθῶσι νῦν πρὸς ὄφελος καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου. Αἱ πόλεις Σινώπη, Σμύρνη, Τραπεζοῦς, Κωνσταντινούπολις ἔρχονται οὕτως εἰς συνεχῆ ἐπιμιξίαν μὲ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Τεργέστην, ὡς καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Δύο καλλίστας ἰδιότητος ἔχει ὁ Εὔξεινος Πόντος· τὸ πανταχοῦ ἴσον σχεδὸν βάθος αὐτοῦ καὶ ὅτι εἶναι ἐλεύθερος ὑφάλων καὶ σύρτεων. Οἱ κίνδυνοι αὐτοῦ, ὅπως πασῶν τῶν κεκλεισμένων θαλασσῶν εἶναι αἱ φοβεραὶ ὁμίχλαι καὶ καταιγίδες, αἵτινες κατὰ τὴν ὥραν τῶν τρικυμιῶν ἀνακινοῦσιν αὐτὸν μέχρι τῶν βαθέων αὐτοῦ. Οἱ κίνδυνοι ὅμως οὗτοι δὲν εἶναι ἀνυπέρβλητοι διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν. Κατὰ τὸ θέρος καὶ τοὺς καλοὺς μῆνας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου ἡ θάλασσα εἶναι ἀρκούντως ἄτυχος καὶ ἐλευθέρα ὁμίχλης.

Ἡ θέσις τῆς Τραπεζοῦντος εἶναι θαυμασία, ἡ πόλις ὅμως ἐμποιεῖ μελαγχολικὴν ἐντύπωσιν. Οἱ τόποι τῆς ποτὲ λαμπρότητος εἶναι κεκαλυμμένοι ὑπὸ κολοσσαίων σορῶν ἐρειπίων καὶ ὑπὸ φυτῶν. Τὸ ἐσωτερικὸν τῶν οἰκιῶν ἢ μᾶλλον αἱ αὐλαὶ αὐτῶν παρέχουσιν εὐάρεστον θέαν διὰ τοῦ στολισμοῦ αὐτῶν μὲ μύρτους, δάφνας, ῥοδωνιάς, κλήματα καὶ κισσόν. Περὶ τοῦ πλούτου τῆς παραγωγῆς ἰδοὺ ἓν παράδειγμα· ὁ περιηγητὴς Φαλλμεράϋερ λέγει, ὅτι εἰς εὔφορα ἔτη κλῆμα δύναται νὰ παραγάγῃ ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα ὀκάδας σταφυλῶν. Ἡ ῥοιὰ αὐξάνει ὡς ἄγριον δένδρον, κεκοσμημένη μὲ τὰ θαυμάσια ἄνθη της. Τὰ ἐξ αὐτῆς ἄλση εἶναι μαγευτικὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνθήσεως. Τὰ σῦκα εἶναι καλλίστου εἴδους. Ὑπάρχει ἄπειρος πλοῦτος καρπῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων αὐξάνουσιν ἄγριοι, γίνονται ὅμως διὰ μικρᾶς καλλιεργείας νόστιμοι. Τινὰ, ὁμοιάζοντα σχεδὸν τὴν μέταξαν, ὑφαίνονται κάλλιστα καὶ μεταφέρονται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἰδίως εἰς τὰ χαρέμια τοῦ Σουλτάνου. Εἰς τὰς συνεπείας τοῦ τελευταίου πολέμου τῶν δυτικῶν δυνάμεων κατὰ τοῦ ἐν Πόντῳ ῥωσσικοῦ κράτους ὀφείλεται ἐν μέ-

ρει ἀνάπτυξίς τις τοῦ ἀνατολικοῦ ἐμπορίου. Μία τῶν ὡραιοτέρων καὶ πλουσιωτέρων χερσονήσων τοῦ κόσμου ἀνεύρεσις τόλμιστον ἐν μέρει εἰς τὸν ποικιλιτιμῶνον κόσμον, ὑπάρχει δ' ἐλπὶς ὅτι ἡ ὁμοιοειδὴς ὠφέλεια θὰ συνεπιφέρῃ ἔτι καλλίτερα ἀποτελέσματα εἰς τὸ μέλλον. Πολλὰ ὑπολείπονται εἰσέτι, πρὶν ὑπερνικηθῶσιν αἱ δυσκολίαι πᾶσαι· ἀλλ' ὅπως ποτὲ ἡ Ἑλλὰς διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιρροῆς ἐπανέργησεν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐξανθρωπιστικῶς, ἐλπίζομεν τοῦτο ἐκ τοῦ πνεύματος τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἀδάμας, ὅστις ἔχει χρείαν τῆς χειρὸς καὶ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως καταστῇ παράδεισος

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

* * *

Σ. Σ. Ἐθ. Βιβλ. Εὐτυχήσας νὰ ἐπισκεφθῶ κατὰ τὸ 1866 τὴν ἀξιόλογον ταύτην πόλιν, εὗρον ἐν αὐτῇ ἀκμαῖον τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν. Δώδεκα περίπου χιλιάδες χριστιανοὶ κατοικοῦσι τὴν κατάφυτον ταύτην πόλιν ἀείποτε ἐνθυμούμενοι τὴν καταγωγήν των καὶ οὐδέποτε ἀρνούμενοι τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινῆς μητρὸς Ἑλλάδος· φιλόμουσοι ὅσον καὶ φιλοπάτριδες συντηροῦσιν ἀξιόλογον γυμνάσιον, Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἀρρένων καὶ κοραϊκόν, πολλὰ ἀλληλοδιδακτικὰ καὶ λέσχην ἐν ᾗ πολλάκις ὁμιλοῦσιν ἀπὸ βήματος οἱ ἐκεῖ λόγιοι περὶ διαφόρων κοινωφελῶν ἀντικειμένων. Ἡ ἐκεῖ λαλουμένη γλῶσσα εἶναι ἰδιόρυθμος Ἑλληνική, διατηροῦσα πολλὰς τῆς ἀρχαίας ῥίζας, λέξεις καὶ σχηματισμούς· οἱ κάτοικοι φιλόξενοι καὶ εὐπροσήγοροι ἤρχισαν ν' ἀποδέχωνται τὸν πολιτισμὸν τοῦ αἰῶνος καίτοι ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ Ἀσιατικά των ἔθιμα. Αἱ γυναῖκες πάνυ ὡραῖαι, διατηροῦσιν ἔτι κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ τουρκικὸν ἔνδυμα καὶ μόλις χειραφετηθεῖσαι ὡς αἱ Εὐρωπαῖαι. ἀποστρέφουσι τὰ ἀνδρικὰ βλέμματα. Ἡ Τραπεζοῦς χρησιμεύουσα ὡς κύριος σταθμὸς τοῦ μετὰ τῆς Περσίας ἐμπορίου τῶν καραβανῶν, διατελεῖ εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μὲ ὅλα τὰς Εὐρωπαϊκὰς πόλεις διὰ τῶν τεσσάρων τῆς ἑβδομάδος προσορμιζομένων ἀτμοπλοίων τῶν διαφόρων ἑταιριῶν.

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΡΩΣΣΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Μεταξὺ τῶν τόσων ἐν τῇ μεγαλουπόλει τῶν Παρισίων περιφανῶν καὶ περικαλλῶν κτιρίων, τῶν τόσων μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, τὴν φρονῆ κατέχει θέσιν καὶ ἡ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ προστάτου τοῦ ἁγίου Ὀνωφρίου κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ Σταυροῦ μεγαλοπρεπὴς Ῥωσσικὴ ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐπιλεγομένου Νεύσκη, τελειωθεῖσα, ἧς τὰ θεμέλια ἐτέθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1859 ἡ δὲ ἐγκαινίασις ἐγένετο κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1860.

Πρὶν ἡ ἀνεγερθῇ ἡ ἐκκλησία αὕτη, ἡ ἐν Παρισίοις Ῥωσσικὴ ἀποικία ἐκκλησιάζετο ἐν ναΐδιῳ, ὅστις ὅμως ἦτο ἀνεπαρκὴς εἰς τοὺς ἐν τῇ μεγαλουπόλει ταύτῃ διατρίβοντας πολυπλήθους Ῥώσσους, διὸ καὶ κατεφάνησαν τῇ δαπάνῃ τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, τῆς ἱερᾶς συνόδου, καὶ τῆς εἰσφορᾶς τῶν ὀρθοδόξων, ἡ οἰκοδομὴ τῆς ὡραίας αὐτῆς ἐκκλησίας, ἥτις καὶ ἐπιφανεῖα τῇ ἐπισκοπῇ καὶ φρουρίδι τοῦ σοφοῦ ἐφημερίου αὐτῆς Κυρ. Βασιλίου.

Ὁ ὄγκος τῆς ἐκκλησίας ταύτης καίτοι ἔχων ὡς φάσιν τὸν βυζαντινόν, εἶναι κυρίως μικτὸς, μετέχων ἀναλαβὴ τῶν τροποποιήσεων ἃς ὑπέστη ἐν Ῥωσσίᾳ συμφώνως τοῖς κλίσεσι τοῦ Ῥωσσικοῦ λαοῦ καὶ τοῖς πρὸ αἰώνων καὶ ὁ τῆς ἀπέκτησεν ἴδιον χαρακτῆρα, καλούμενος *Βυζαντινοσλαβικὸν ρυθμόν*.

Μῆκους 28 μέτρων καὶ ἴσου πλάτους ἡ ἐκκλησία Νεύσκη, ἔχει σχῆμα Ἑλληνικοῦ σταυροῦ καὶ ἐν μέσῳ τόλον ἐπίχρυσον πυροκαθδειδῆ, οὗ τινος τὸ ὕψος ἐσωτερικῶς μὲν εἶναι 20, ἐξωτερικῶς δὲ 48 μέτρων μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ὑπερμεγέθους ἀπαστράπτοντος σταυροῦ. Ἐφ' ἑκάστης ἐπίσης τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς ἐκκλησίας ὑψοῦται ἀνὰ εἷς μικρότερος τόλος τοῦ αὐτοῦ σχήματος ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ αὐτοῦ ὕψους. Οἱ πέντε οὗτοι τόλοι δηλοῦσι τὴν ἑξῆς συμβολικὴν ἰδέαν: ὁ μεγαλείτερος τούτων εἰκονίζει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κέντρον καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας, οἱ δ' ἄλλοι τέσσαρες τοὺς Εὐαγγελιστάς, οἵτινες διὰ τῆς γραφῆς διετήρησαν τὸ κήρυγμα τοῦ διδασκάλου καὶ οἱ κώδωνες, οὓς συνήθως κρεμῶσιν εἰς τοὺς μικροτέρους θόλους, δηλοῦσι τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων καλούντων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

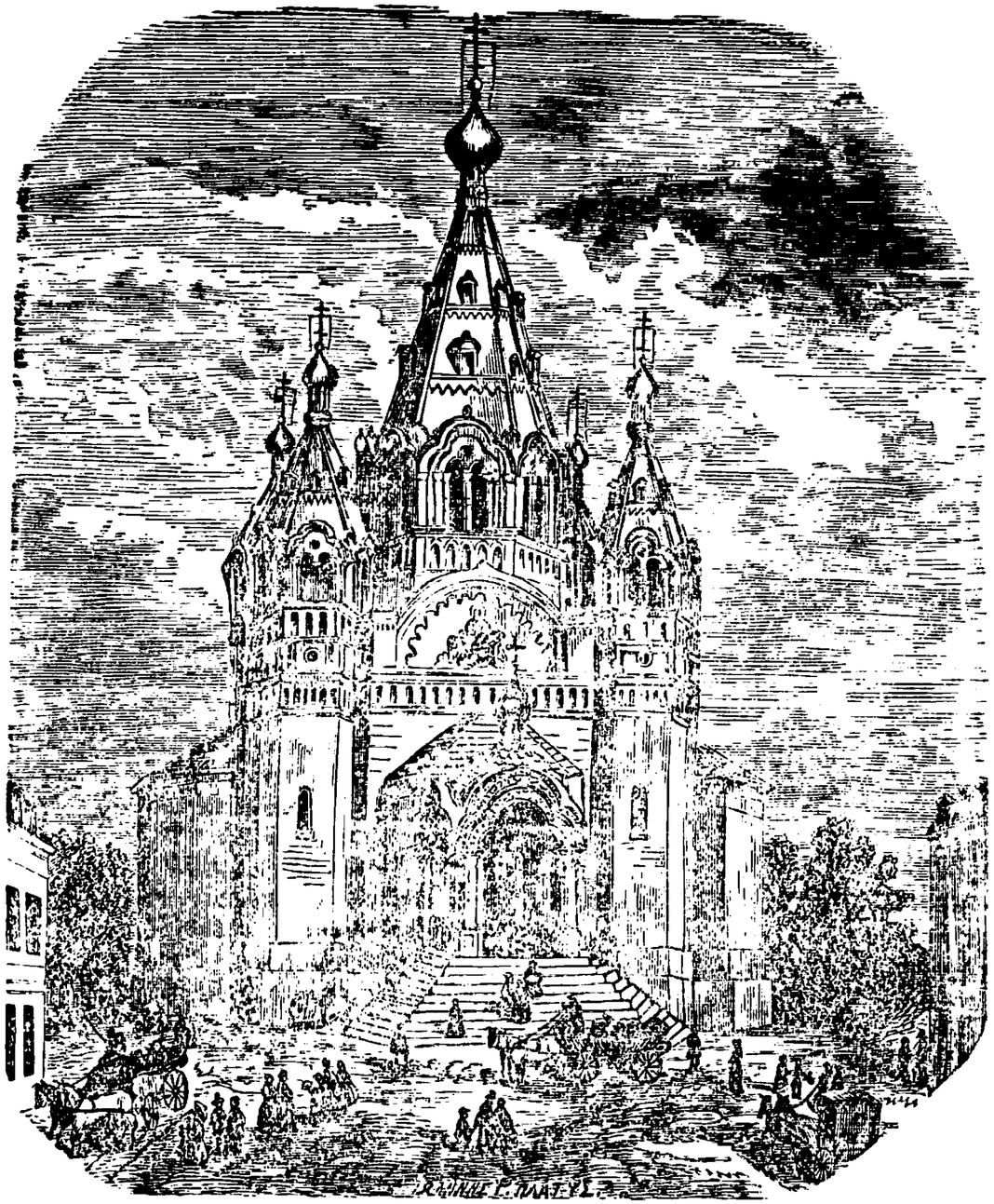

Κατὰ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις διαίρεσιν τοῦ ναοῦ, τῇ ἐντολῇ τοῦ Θεοῦ γενομένην, διαιρεῖται καὶ ἡ ἐν λόγῳ ἐκκλησία εἰς τρία, ὡς συνειθίζετο καὶ παρὰ ταῖς ἀρχαίαις Ἑλληνικαῖς, εἰς νάρθηκα, βασιλικὴν καὶ ἅγιον βῆμα. Ὡραιόταται εἰκόνες Ῥωσσικῆς ζωγραφικῆς περικοσμοῦσιν αὐτὴν, γραφαὶ δὲ περικαλύπτουσι τοὺς τοίχους καὶ ἐπὶ τὸν μέγαν θόλον ἔνθα παρίσταται ὁ Ἰησοῦς καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ, καὶ εὐλογῶν τοὺς πιστοὺς, ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς: «Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυ«θότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ «Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. Οὐ γὰρ «ἔχομεν ἱερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι «ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ «κατὰ πάντα καὶ ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρ-

«τίας. Προσερχόμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας «τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον «καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.» [πρὸς Ἑβραίους ἐπιστ. Δ'. 14—16].

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΚΟΒΔΕΝ *

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

—

Ὁ Κόβδεν, γεννηθεὶς ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Δουνφὸρ, παρὰ τῇ Μιδχούστῃ, τῆς κομητείας τῆς Σουσσὲξ, τὴν 3 Ἰουνίου 1804, ἐν αὐτῇ διῆλθε τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν, ἀσχολούμενος παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς ταπεινοτάτας ἀγροτικὰς ὑπηρεσίας, αἵτινες, ἐν τούτοις, δὲν ἀρῆρουν παρ' αὐτοῦ οὐδὲ τὴν ἐπιθυμίαν οὐδὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετᾷ καὶ σπουδάζῃ. Ἐνηλικιωθεὶς ἐξελέξατο ὡς στάδιον τὸ ἐμπορικὸν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετέβη εἰς Λονδῖνον. Ἐκεῖ, ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ὑπάλληλος παρά τινι ἐμπορικῷ καταστήματι, ἔνθα ὁ πάτρων αὐτοῦ δὲν εἶδε μὲ καλὸν ὄμμα τὸν πρὸς τὴν σπουδὴν προῤῥηθέντα ζῆλον αὐτοῦ, καθόσον οὗτος ἠναγκάσθη ἡμέραν τινὰ νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν ἀπαρέσκειάν του διὰ τῶν ἑξῆς λόγων. «Παρατήρησα πάντοτε. »νέε μου φίλε, ὅτι οἱ πρὸς τὴν μελέτην ἔκ »δοτοι νέοι διεκύβευσαν τὸ μέλλον αὐ»τῶν.» Πλὴν ὁ νέος Κόβδεν ἐκώφευσε πρὸς τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ πάτρωνός του. Ἔπλαξε κύριον, ἐγένετο ἀπόστολος ἐμπορικὸς πρὸς ἀντικατάστασιν συναδέλφου του τινὸς ἀσθενήσαντος, καὶ διεκρίθη ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει διὰ τὴν σπανίαν ἱκανότητα, τὸ εὐπρόσδολον καὶ τὴν ἀδιάσειστον δεξιότητα.—Ὁ παρ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπευόμενος οἶκος παρεχώρησε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ὑποθέσεών του εἴς τινας τῶν καλλιτέρων αὐτοῦ ὑπαλλήλων, παραχώρησις ἥτις ἔσχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἐμφάνισιν ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ τριῶν νέων οἴκων, ἐξ ὧν του ἑνὸς ἐν Μαγκεστρίᾳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ Ῥιχάρδου Κόβδεν καὶ συντροφίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὁ Κόβδεν ἐγένετο ἀρχηγὸς βιομηχανικοῦ καταστήματος καὶ ἐπιχρωματιστὴς βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Μετ' οὐ πολὺ ἠριθμεῖτο μεταξὺ τῶν ἱκανοτέρων· καὶ ἡ κατανάλωσις τῶν παρ' αὐτοῦ κατασκευαζομένων χρωματιστῶν ὀθονῶν ἦν τοσαύτη, ὥστε μετά τινα ἔτη τὸ μερίδιόν του ἐν τοῖς ἐτησίοις κέρδεσι τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀνήρχετο εἰς ἑνδεκα χιλιάδας λιρῶν στερλ., ἤτοι ὑπὲρ τὰς διακοσίας τριάκοντα χιλ. δραχμῶν.

Ταῦτα συνέβαινον κατὰ τὸ 1838. Ὁ Κόβδεν ἦν τότε τριακονταπεντάετής· ἐβάδιζε πρὸς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιτυχίας καὶ πρὸς τὸν πλοῦτον. Ἀλλ' ἡ ὥρα ἤγγικε, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παραμελήσῃ, θυσιάσῃ καὶ ἐγκαταλίπῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις ὅπως ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος πράγματα.

Τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1838, ἑπτὰ ἄτομα συνῆλθον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ὑόρκης, ἐν Μαγκεστρίᾳ, καὶ ἐσχημάτισαν ἑταιρίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν κατάργησιν τῶν cornlaws δηλαδὴ τῶν νόμων, τῶν κωλυόντων τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγὴν τοῦ σίτου ἐν Ἀγγλίᾳ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ προστατεῦσαι τὴν ἐγχώριον γεωργίαν. Τάχιστα, ἡ ἑταιρία αὕτη ηὐξήνθη κατὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου, εἶδον νὰ παρίσταται μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς προσωρινῆς ἐπιτροπῆς τὸν Ῥιχάρδον Κόβδεν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἀρκούντως ἤδη γνωστὸς καταστὰς εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, ἐξελέχθη ὑπ' αὐτῶν δημοτικὸς σύμβουλος (alderman). Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἔλαβε τὸν λόγον εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις (meetings) * κατὰ τοῦ δασμοῦ τῶν σιτηρῶν καὶ κατὰ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, τοῦ ἐπιβαλλομένου ἐπὶ τοῦ προϊόντος τοῦ σίτου ἢ ἐπὶ παντὸς ἄλλου προϊόντος, οἱ ἀκροαταὶ αὐτοῦ, θαυμάζοντες τὴν ὀρθορροσύνην, τὴν ἔμῤῥονα ῥητορικὴν εὐτολμίαν, τὴν ἱκανότητα εἰς τὸ ἐκθέτειν καὶ αἰτιολογεῖν τὴν γνώμην του, τὴν ἔνθερμον, πλὴν ἀτάραχον πεποίθησίν του, γαλήνιον ὅσον καὶ πειστικήν, ἀνεγνώρισαν ἐν αὐτῷ τὸν ἄνθρωπον τὸν προωρισμένον νὰ κατορθώσῃ τὸν θρίαμβον τῆς ὑποθέσεώς των.

Ἡ ἑταιρία τῆς Μαγκεστρίας, ἡ δοῦσα πρὸς τοῦτο τὸ παράδειγμα, δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ μεμονωμένη. Καὶ ἄλλαι ἐσχηματίσθησαν ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν διαφόροις βιομηχανικαῖς πόλεσι, καὶ φυσικῶς μεταξὺ πασῶν τούτων ἀπετελέσθη ὁμοφωνία τις. Ἐπιτροπαὶ παρ' ἑκάστης αὐτῶν, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐζητήσαντο παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου ὅπως ἐξετάσῃ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς περὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν νομοθεσίας, συνῆλθον τὴν 20 Μαρτίου 1839 καὶ ἀπεφάσισαν τὴν διαρκῆ ἕνωσιν ὅλων τῶν παρ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένων ἑταιριῶν, ἕνωσις κληθεῖσα anti-corn-law-league, ἤτοι *συμμαχία κατὰ τῶν περὶ σιτηρῶν νόμων*. «Ἡ Βουλὴ τῶν κοινοτήτων, εἶπον, δὲν θέλει κατ' οὐδένα λόγον νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἔχει ἀνάγκην νὰ φωτισθῇ περὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ζητήματος· λοιπόν, ζωρῶμεν ἄλλοθεν, φωτίσωμεν τοὺς ἐκλογεῖς, φωτίσωμεν τὸν λαόν.»

Ἔκτοτε ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, πᾶν ὅ,τι ἐγένετο, ἐν διαστήματι ἑπταετίας, τουτέστι προσπάθειαι, ἀναροαὶ, δημοσιευθέντα φυλλάδια, δημόσιαι συναθροίσεις πρὸς ἀκρόασιν ῥητόρων τῆς συμμαχίας, εἶναί τι ὄντως ἀξιοθαύμαστον. Ὅπως δ' ἐκφρασθῶμεν κάλλιον εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι καὶ πανταχοῦ ἀναφέρεσθαι διά τε τοῦ λόγου ἢ τύπου, ἀνήκει τοῖς Ἄγγλοις, ὅτι ἡ ἐλευθερία αὕτη τοῖς εἶναι προσφιλὴς καὶ ὅτι κατόπι μακρᾶς πείρας ἐγένοντο κύριοι τῆς τέχνης τοῦ ἐξασκεῖν αὐτήν. Κακῶς λοιπὸν ἡ ἱστορία ἀποδίδει τὴν φρόνησιν αὐτῶν εἰς τὸν χαρακτῆρά των. Πᾶσα ἐλευθερία παρ' αὐτοῖς ἐνησκήθη καὶ ὤφειλε νὰ ἐνασκηθῇ. Πᾶς λαός, ὡς πᾶς ἄνθρωπος, ὁστιδήποτε καὶ ἂν ᾖ, ἐκλήθη τοῦ νὰ ἦναι ἐλεύθερος, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων ἀπέδειξαν ἥ τε πεῖρα καὶ πρακτικὴ τοῦ δικαιώματος τούτου, οὐτινος ἀνεπαισθήτως κανονίζουσι καὶ περιορίζουσι τὴν χρῆσιν.

Μεταξὺ τῶν συγγραφέων, καὶ πρὸ πάντων μεταξὺ τῶν ῥητόρων τῆς συμμαχίας, ὁ Κόβδεν ὑπῆρξε πάντοτε ἐν τοῖς πρώτοις. Διέτρεξε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Σκωτίαν, τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐξοχὰς, δημηγορῶν πολλάκις δὶς τῆς ἡμέρας ὁτὲ μὲν ἐν ὑπαίθρῳ (μὴ ὑπαρχούσης αἰθούσης), ὁτὲ δὲ ἐν αἰθούσῃ. Τὸν εἶδον ν' ἀναβῇ ἐπὶ ἁμαξίου ὡς ἐπὶ βήματος ὅπως κηρύξῃ τὴν ἐμπορικὴν ἐλευθερίαν ἐνώπιον ἀκροατηρίου ἐξ ἀγροκόμων. Ἐκθέτων ἑαυτὸν οὕτω καθ' ἑκάστην ἐξησθένησε τὴν ἄκραν εὐεξίαν του, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο τοὺς κόπους χάριν τοῦ καθήκοντος, καὶ ὅταν μάλιστα ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος τούτου καθ' ἑκάστην ἀντεμείβετο διὰ νέας ἐπιτυχίας.

Μετ' οὐ πολὺ οὐ μόνον ἐνώπιον ἁπλῶν πολιτῶν διεκήρυσσε τὰς ἀρχάς του, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν τῆς πατρίδος του, πρὸς οὓς πολλάκις ὁ Κόβδεν ἀπέτεινε τὸν λόγον. Κατὰ τὸ 1841, ἐξελέχθη μέλος τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων ὑπὸ τῶν ἐκλογέων τῆς Στοκπόρτ. Ἐν δὲ τῇ πολιτικῇ ταύτῃ συνελεύσει, ἐτήρησε τὴν τὴν αὐτὴν ἀξιοπρεπῆ θέσιν, καὶ ἠκούετο ὅσον καὶ ἐν ταῖς δημοτικαῖς συναθροίσεσι. Καὶ αὐτοὶ μάλιστα οἱ ἀντιφρονοῦντες αὐτῷ ἠναγκάσθησαν ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ ἔξοχα καὶ εὐγενῆ αὐτοῦ προτερήματα.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1846, ἡ συμμαχία ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, καθότι ἐπροτάθησαν ὑπὸ τοῦ περιωνύμου Ῥοβέρτου Πήλ, τοῦ κηρυχθέντος ἐπὶ τέλους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, μέτρα ἀποδεκτὰ γενόμενα *, τὴν μὲν 16 Μαΐου

* Πολλαὶ βιογραφίαι τοῦ Κόβδεν ἐγράφησαν, πλὴν ἡμεῖς προετιμήσαμεν τὴν προκειμένην ὡς σύντομον καὶ περιεκτικὴν, καὶ δεικνύουσαν πόσον οἱ φιλοπάτριδες Ἄγγλοι καὶ ἰδίως οἱ παρ' αὐτοῖς πολιτικοὶ φροντίζουσι περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος των, κατ' ἀντίθεσιν τῶν παρ' ἡμῖν πολιτικῶν, οἵτινες κατατρίβοντες τὸν ὀλίγον καιρὸν, καθ' ὃν μένουσιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ εἰς διορισμοὺς καὶ παύσεις, παρέρχονται οὐδὲν πράττοντες ὑπὲρ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τοῦ τόπου. Σ. Μ.

* Τυχόντες καὶ ἡμεῖς τοῦ τιμαλφοῦς τούτου δικαιώματος δυνάμει τοῦ Συντάγματος, ἀφήσαμεν αὐτὸ νὰ περιέλθῃ σχεδὸν εἰς ἀχρηστίαν, καθόσον οὐδέποτε οὐδεὶς τῶν παρ' ἡμῖν πολιτευομένων ἢ τῶν δυναμένων ν' ἀγορεύσῃ ἠξίωσε τὸν λαὸν σωτηρίου διδασκαλίας. Ἀλγεῖ, τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπὶ τῇ καταπτώσει τοῦ θεσμοῦ τούτου, ὅπερ, ἐσχάτως ἀνδράριά τινα, ἄμοιρα ἐπιστήμης καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ μᾶλλον σκοτίζοντα ἢ φωτίζοντα τὸν λαὸν, κατέστησαν, ὡς μὴ ὤφελε, γελοῖον. Σ. Μ.

* Ὅρα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν ὑπ'

παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου, τὴν δὲ 22 ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ δασμοῦ τῶν σιτηρῶν ἦν ἡ σχεδὸν καταστροφὴ τούτου καὶ ἡ μέχρι τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1849 παντελὴς κατάργησις αὐτοῦ.

«Τὸ ὄνομα ὅπερ εἶναι καὶ ἔσται βεβαίως συνδεδεμένον μὲ τὰ μέτρα ταῦτα, εἶπε μικρὸν μετὰ ταῦτα ὁ σὶρ Ῥοβέρτος Πὶλ ἐνώπιον τοῦ Κοινοβουλίου, ἐστὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, τοῦ ὑποδείξαντος τὴν ἀνάγκην αὐτῶν μετ' ἀκουσάστου ἐνεργείας καὶ εὐγλωττίας τόσῳ ἀξιοθαυμάστου καὶ ἁπλῆς ὅσῳ καὶ ἀπαρασκευάστου, εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Ῥιχάρδου Κόβδεν.»

Οἱ λόγοι οὗτοι εἰσὶ βραβεῖον ἀθανασίας ἀπονεμηθὲν ὑπὸ μεγάλου ὑπουργοῦ εἰς μέγαν πολίτην. Ἀλλ' ἡ συμμαχία δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν πρὸς τοῦτον δι' ὑπουργικοῦ ἐγκωμίου ἐκπλήρωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῆς· διότι, πρὶν ἢ διαλυθῇ, προσήνεγκεν ἀμοιβὴν ἐξ ἑβδομήκοντα πέντε χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν, προελθουσῶν ἐξ αὐτομάτου εἰσφορᾶς, εἰς τὸν ἐγκαταλιπόντα τὸ στάδιον αὐτοῦ ὅπως ἀφιερωθῇ ὁλοσχερῶς ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων.

Ἔκτοτε ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κόβδεν ἐνώπιον τοῦ Κοινοβουλίου ὑπῆρξεν ἡ ἑπόμενος, οὕτως εἰπεῖν, αἴτησις τῶν συνεπειῶν τῆς συναφοῦς ἀρχῆς τῇ καταργήσει τοῦ δασμοῦ τῶν σιτηρῶν. Τὸ σύνθημα αὐτοῦ ἦν: δικαιοσύνη καὶ ἐλευθερία πλήρης ἐν τῷ ἐσωτερικῷ· εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικόν, εἰρήνη μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Κόβδεν προέτεινε ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ κατὰ τὸ 1849 τὴν σύστασιν διεθνοῦς Ἀρείου Πάγου πρὸς κατάπαυσιν τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων πολέμων. φιλανθρωπίᾳ κινούμενος καὶ ποποιθὼς ὅτι οἱ λαοί, ὡς καὶ τὰ ἄτομα, ἐγεννήθησαν ὅπως βοηθῶνται ἀμοιβαίως, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀλληλοκατονῶνται, ηὐχετο τὴν ἀρόπλισιν πασῶν τῶν Δυνάμεων καὶ συνεβούλευε τὴν Ἀγγλίαν νὰ δώσῃ πρώτη τὸ παράδειγμα. Πὶλὴν, τοῦ Παλμερστῶνος καὶ τοῦ Ῥοῦσσελ πολεμησάντων τὴν πρότασιν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ συμφέροντι τῆς Ἀγγλίας, ἡ πρότασις αὕτη, διὰ τὴν δυστυχίαν τῶν λαῶν, ἀπερρίφθη διὰ μεγάλης πλειοψηφίας *. Ὅ,τι δὲ πρὸ παντὸς ἐπεθύμει ἦν ἡ διατήρησις τῆς συμπνοίας μεταξὺ τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ τῆς Γαλλίας. Κατὰ δὲ τὰς προσπαθείας αὐτοῦ, δὲν ὑπῆρξε πάντοτε εὐτυχής, οὐδὲ πάντοτε ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, ἀλλ' ἐγίνωσκε ν' ἀψηφῇ ἐφήμερον ἀντιδημοτικότητα ἀκολουθῶν τὴν ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του διαγραφεῖσαν πορείαν. Οὐδεὶς, ἄλλως τε, τῶν ἀντιφρονούντων αὐτῷ δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν διάνοιαν, ἐξ ἧς παρήγοντο αἱ γνῶμαι αὐτοῦ.

Μία τῶν τελευταίων τοῦ βίου τοῦ Κόβδεν πράξεων ὑπῆρξεν ἡ περαίωσις τῆς ἐμπορικῆς μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας συνθήκης. Ἡ δὲ διπλωματικὴ ἔκβασις τῆς διαπραγματεύσεως τοῦ ἔργου τούτου, ἣν ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐνεπιστεύθη αὐτῷ, ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν νομοταγῆ καὶ εὐμενῆ αὐτοῦ φύσιν.

Ἐν τούτοις, εἶναι ἐπάναγκες νὰ εἴπωμεν ὅτι θεωρητικῶς αἱ ἐμπορικαὶ συνθῆκαι οὐδόλως ἤρεσκον αὐτῷ, ὅτι ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ὡς ἐπιπλατύνουσαι τὴν κυβερνητικὴν σφαῖραν, καὶ ὅτι, κατ' αὐτὸν, ὅ,τι ἡ πατρίς του πρὸς παντὸς ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώκῃ ἦν ἡ ἀφαίρεσις πάντων τῶν πλαστῶν ἐμποδίων, ἅπερ ἠδύναντο εἰσέτι νὰ παρακωλύσωσιν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἐμπορίου, μηδόλως φροντίζουσα τι ἔπραττον τὰ ἄλλα Κράτη. Τέλος, ἐπὶ ταῖς ἐνστάσεσιν ενὸς Γάλλου φίλου του τοῦ Κ.

* Ἰδοὺ πῶς ὁ σοφὸς καθηγητὴς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ Κ. Σαρίπολος ἀναφέρει ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ Συνταγ. Δικαίου τὰ κατὰ τὴν πρότασιν ταύτην αὐτολεξεὶ . . . «καὶ κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ὁ διάσημος Κόβδεν (Cobden) παρουσίασε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1849 ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀγγλίας πρότασιν ὅπως ἡ Βουλὴ συντάξῃ ἀναφορὰν πρὸς τὴν βασίλισσαν ἵνα ἡ κυβέρνησις αὐτῆς προκαλέσῃ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν συνομολόγησιν συνθήκης πρὸς σχηματισμὸν μικτοῦ διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἐνώπιον τοῦ ὁποίου νὰ φέρωνται πᾶσαι αἱ τῶν ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα διενέξεις, καὶ διὰ τοῦ τρόπου καὶ μέσου τούτου προλαμβάνωνται αἱ τοῦ πολέμου ἀφορμαί. Ἀλλ' ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας ὑπουργὸς λόρδος Παλμερστὼν παρετήρησεν ὅτι « τούτου γενομένου πολλαὶ ἄλλων ἐθνῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἀπαιτήσεις ἤθελον ἀναφυῇ, ἀπαιτήσεις, ἃς τὴν σήμερον τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενα τὸν πόλεμον ἀναγκάζονται νὰ καταπίνωσι σιωπῶντα». Ὁ δὲ λόρδος Ῥοῦσελ προσέθετο, ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι εἰσέτι ὥριμον, καὶ κατὰ συνέπειαν, ὅτι τὸ νομίζει ἀναβλητέον. Ἡ τοῦ Κόβδεν πρότασις τεθεῖσα εἰς ψηφοφορίαν ἀπερρίφθη διὰ ψήφων 176 πρὸς 79. σελ. 76 ἐνσημειώσει.

* Ἀκαδημαϊκὸς, ἔξοχος χημικὸς, δημοσιεύσας πλείστας ἐπιστημονικὰς πραγματείας. Καὶ ἐσχάτως μάλιστα κατὰ τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων συνέταξε μετὰ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Dauhré ἐπιστημονικωτάτην ἔκθεσιν περὶ μεταλλείων, λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς, καθόσον ἐν αὐτῇ γίνεται πολὺς λόγος περὶ τῶν σκωριῶν καὶ τῶν ἐκβολάδων τοῦ Λαυρίου. Σ. Μ.

ἐμοῦ μεταφρασθεῖσαν βιογραφίαν τοῦ Δισραέλη καὶ καταχωρισθεῖσαν ἐν «Παρθενῶνι» σελ. 94—99. Σ. Μ.

Michel Chevalier * — τοῦ ἀληθοῦς συντάκτου τοῦ σχεδίου.—ἐθυσίασε τὰς θεωρητικὰς αὐτοῦ ἀντιρρήσεις, καὶ ἀφιερώθη ὅλως εἰς τὸ ἔργον τῆς σχεδιασθείσης καὶ ἀποφασισθείσης συνθήκης, προσδοκῶν ἄπειρα πλεονεκτήματα, ἅπερ ἠδύνατο νὰ προσπορισθῇ ὁ πολιτισμὸς ἐκ μεγαλητέρων καὶ εὐμενεστέρων ἐμπορικῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς πατρίδος του καὶ τῆς Γαλλίας.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του, ὁ Κόβδεν, ἀποποιηθεὶς πᾶσαν ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς κυβερνήσεως ἀνταμοιβὴν, ἀπεδέξατο τὴν πολιτογράφησίν του ὡς πολίτου τοῦ Λονδίνου, ἥτις προσηνέχθη αὐτῷ ὑπὸ τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως. Προσήνεγκε κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην τὴν εἰκόνα αὐτοῦ εἰς τὴν στοὰν τοῦ Mansion-House. Ὁ καλλιτέχνης ἐζωγράφησεν αὐτὸν κρατοῦντα διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ δίπλωμα τῆς πολιτογραφήσεως, τὸν δὲ βραχίονα στηρίζοντα ἐπὶ δύο τόμων τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου τεθειμένου. Ἀναγινώσκετο ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ ἑνὸς τούτων: Wealth of nations· ὁ τίτλος τοῦτέστι τοῦ ἀθανάτου συγγράμματος τοῦ Ἀδὰμ Σμὶθ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου· Bastiat. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἦν προφανής, καθόσον ὅ τε Ἀδὰμ Σμὶθ καὶ Φρειδερῖκος Βαστιὰ, κατὰ τὸν Κόβδεν, ἐγένοντο οἱ δύο αὐτοῦ ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι κατὰ τὸ στάδιον, ὅπερ ἐνηγκαλίσθη.

Ἡ δὲ προξενηθεῖσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, συμβάντι τῇ 2 Ἀπριλίου 1865, ἐλλείψις ἦν, δυνατὸν εἰπεῖν, γενική. Αὕτη δὲ ἐξεδηλώθη ταυτοχρόνως ὑπ' ἀνθρώπων, οἵτινες μικρὸν κατεπλάγησαν διὰ τὴν ἐρᾶπαξ ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ὁμοφωνίαν. Διερμηνεῖς δὲ τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης ἐγένοντο ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὁ Ἰωάννης Βρίγχτ καὶ ὁ Δισραέλης, ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ὁ Φορκὰδ Δελλαρωκὲτ καὶ ὁ Γλὲ-Βιζουάν. Τὸ δὲ τῆς ὁμοφροσύνης φαινόμενον ἐπεφάνη καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας πασῶν τῶν ἀποχρώσεων.

Παρήγορον βεβαίως εἶναι νὰ βλέπῃ τις ὅτι ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ πάγκοινος συμπάθεια ἀρχίζουσι νὰ λαμβάνωσι καλλιτέραν διεύθυνσιν. Ὅ τε θαυμασμὸς καὶ πάγκοινος συμπάθεια δὲν ἐκφράζονται πλέον ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν κατακτητῶν καὶ τῶν δεσποζόντων πνευμάτων, τῶν μεταβαλλόντων τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου ὑπὸ τοῦ καταναγκασμοῦ, καὶ ὑποτασσόντων τὸ πᾶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς θελήσεώς των· ἐκφράζονται ἐπίσης καὶ ὑπὲρ τῶν ἀφοσιωμένων καὶ μετριοφρόνων τούτων ἀνδρῶν,—τῶν ἀληθῶν ἡμῶν εὐεργετῶν, — οἵτινες μεταχειρίζονται τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν ὁμοίων των, ἀποκλειστικῶς ἐρειδόμενοι ἐπὶ τῶν πεποιθήσεων καὶ τῆς ἐλευθερίας. Τοῦτο δ' ἀναμφιβόλως εἶναι ἓν βῆμα, φέρον πρὸς τὴν πρόοδον.

Θ. Γ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ.

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ

[συνέχεια ἴδε φυλλ. Γ'.]

Γ'.

Ζωγράφος τις διαβάλλει τὸν Ἀπελλῆν πρὸς τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον, ὅτι μετέσχε τῆς ἐν Τύρῳ συνωμοσίας, καί τοι ὁ Ἀπελλῆς οὔτε τὴν Τύρον εἶδέ ποτε οὔτε τὸν ἀρχηγὸν τῆς συνωμοσίας ἐγνώριζεν. Ὁ Πτολεμαῖος χωρὶς ἐξετάσεως, χωρὶς ἐρεύνης καὶ ἀνακρίσεως πείθεται καὶ πιστεύει τὴν διαβολὴν καὶ ὅλως ἐκμανὴς γενόμενος πληροῖ τὰ παλάτια ὀργῆς καὶ θυμοῦ· οὐδὲν ἄλλο διανοεῖται, οὐδὲν ἄλλο φαντάζεται καὶ ζητεῖ ἢ τὸν ὄλεθρον τοῦ Ἀπελλοῦ. Καὶ λοιπὸν ὁ ἀθῶος Ἀπελλῆς ἐμελλε νὰ γείνῃ θῦμα, ἔμελλε προώρως νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν τάφον, διότι ἐφθονήθη καὶ διεβλήθη ὑπὸ ἀντιζήλου ζωγράφου. Ἀλλ' ἀγαθῇ

τύχῃ ὁ Ἀπελλῆς ἐσώθη, διότι δυνάμενός τις παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ διεβεβαίωσεν αὐτὸν πᾶν τοὐναντίον καὶ ἀπέδειξεν τὴν ἀθωότητα τοῦ Ἀπελλοῦ. Ὁ Ἀπελλῆς διασωθεὶς οὕτως ἀπὸ προφανοῦς κινδύνου, ἐποίησε τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην εἰκόνα, ἧς τὴν περιγραφὴν διέσωσεν ἡμῖν ὁ Λουκιανός. Ὁ φθόνος ἄρα ἀδυνατῶν νὰ καταπίῃ τὸ θῦμα προσφεύγῃ εἰς τὴν διαβολήν. Ἡ διαβολὴ εἰσδύει μάλιστα εἰς τοὺς ἰσχυροὺς, εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἔχοντας τὴν μὲν θύραν τῆς κολακείας ἀνοικτὴν, τὴν δὲ τῆς ἀληθείας κεκλειμένην. Τεκμήριον τούτου ἔχομεν καὶ τὸ ἑξῆς:

Ἅπαντες γνωρίζομεν τὴν πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα περιπαθῆ ἀγάπην καὶ φιλίαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ φιλία πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα τοσοῦτον ἀπετύφλωσε τὸν Ἀλέξανδρον, ὥστε θανόντα τὸν Ἡφαιστίωνα ἠθέλησε ν' ἀποθεώσῃ. Διέταξε λοιπὸν παντοῦ νὰ ἐγείρωσι βωμοὺς καὶ ναοὺς, νὰ στήσωσιν εἰκόνας καὶ ἀγάλματα, ν' ἀφιερώσωσι τεμένη καὶ θυσίαις καὶ ἑορταῖς νὰ τιμῶσι καὶ γεραίρωσι τὸν νέον τοῦτον Θεόν, καὶ μέγιστος ὅρκος τοῖς πᾶσι νὰ ἦναι ὁ Ἡφαιστίων. Εἰ δέ τις ἐφαίνετο καταφρονῶν τοῦ προστάγματος, ἢ μειδιῶν πρὸς τὰ γιγνόμενα κατηγγέλλετο, θάνατος ἦτο ἡ ζημία. Καὶ τῷ θελήματι τοῦ Ἀλεξάνδρου τίς ἐτόλμα ν' ἀντιστῇ; Τότε ηὔξησεν ὁ ἐσμὸς καὶ ὁ ὄχλος τῶν κολάκων καὶ παρασίτων. Κολακεύοντες καὶ ὑπηρετοῦντες τὸ πάθος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πρὸς ἴδια τέλη, ἐπενόουν καὶ ἔπλαττον μύθους ὀνείρους θείους καὶ θαύματα ἀναπλάττοντες καὶ ἰατρείας ἀσθενῶν διηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος γιγνομένας τοῖς μετὰ πίστεως ἴσως προσερχομένοις εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ! Πόσοι ἄρά γε τότε διεβλήθησαν καὶ κατεσυκοφαντήθησαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ περιφρονήσει τοῦ θείου Ἡφαιστίωνος; Τὸ ἑξῆς παράδειγμα μαρτυρήσει τὸ ἀληθὲς τῆς ὑποθέσεως. Παρὰ τῷ Μ. Ἀλεξάνδρῳ ὑπῆρχε μέγα δυνάμενος Σάμιός τις Ἀγαθοκλῆς καλούμενος. Ὁ Ἀγαθοκλῆς διεβλήθη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι παρερχόμενος τὸν τάφον τοῦ Ἡφαιστίωνος ἔκλαυσε. Πῶς δὲ ἠρμήνευσαν τὰ δάκρυα οἱ κόλακες; Ὁ Ἀγαθοκλῆς, εἶπον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, οὐ τιμᾷ καὶ σέβεται τὸν Ἡφαιστίωνα ὡς Θεὸν, διότι ἔκλαυσε θεωρήσας αὐτὸν ἄνθρωπον! Ὁ Ἀγαθοκλῆς ἔμελλε νὰ παραδοθῇ βορὰ εἰς λέοντα, ἂν μὴ ὁ Περδίκας ἔσωζεν αὐτὸν εἰπὼν τῷ Ἀλεξάνδῳ ὅτι καθ' ὕπνους ἰδὼν τὸν Ἡφαιστίωνα διετάχθη νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ἀλέξανδρον τῆς μελετωμένης καταδίκης τοῦ Ἀγαθοκλέους!

Δ'.

Ἀλλ' ὁ φθόνος ἔχει καὶ ἄλλην δεινοτάτην καὶ ἀποτρόπαιον ἰδιότητα, τὴν ἀχαριστίαν, ἔστι δηλ. θηρίον καὶ τῶν θηρίων θηριωδέστερον· πάντα μὲν ἐχθρὸν αἱ εὐποιΐαι καθιστῶσιν ἡμερώτερον. ἀλλὰ τὸν βάσκανον, τὸν φθονερὸν ἐξερεθίζουσι μᾶλλον. «Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλως δυσμενεῖς, λέ»γει ὁ Μ. Βασίλειος, ἡμερωτέρους ποιοῦ»σιν αἱ εὐποιΐαι· τὸν βάσκανον δὲ καὶ κα»κοήθη τὸ καλῶς παθεῖν πλέον προσερε»θίζει» (περὶ φθ. αὐτοθ.) «Καὶ οἱ μὲν ἄλ»λοι, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἄλογον »σφαττόμενον ἐλεοῦσι· σὺ δὲ ἄνθρωπον »ὁρῶν εὐεργετούμενον ἐκθηριοῦσαι καὶ τρέ»μεις καὶ ὠχριᾷς; Καὶ τί ταύτης τῆς μα»νίας χεῖρον γένοιτ' ἄν;» (ὁμιλ. μ' εἰς Ματθ. σ. 441.) Διὸ καὶ δικαίως ἀποκαλεῖ τούτους. «Θηρίων χείρους» (ὁμιλ. λζ' εἰς Ἰωαν. σ. 214. C.). Τίς ἀγνοεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Λέων ἡμεροῦται καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην γνωρίζει καὶ τὸν εὐεργέτην ἀντευποιεῖ; Τίς οὐκ ἐνθυμεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀνδροκλέους, ὃν ὁ εὐεργετηθεὶς λέων ἐφείσθη, ὅτε ἀπελύθη κατ' αὐτοῦ καὶ ἐπέσυρε τὰς ἐπευφημίας τῶν θεωμένων τοῦτο Ῥωμαίων, οἵτινες κατὰ τοῦτο ἦσαν θηριωδέστεροι τῶν λεόντων; Ἀλλ' οὐκ ἔστι μόνον ὁ Ἀνδροκλῆς, ὅστις ἀντευποιήθη καὶ ἀντευεργετήθη ὑπὸ λέοντος, ἡ ἱστορία παρέχει πλεῖστα παραδείγματα.

Τίς οὐκ ἐπίσταται τοὺς διωγμοὺς τοῦ Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Σαούλ; Ὁ Δαβὶδ καθησυχάζει τὴν μελαγχολίαν τοῦ πνεύματος τοῦ Σαοὺλ καὶ οὗτος ῥίπτει κατὰ τοῦ εὐεργέτου βέλη! Ὁ Δαβὶδ φείδεται τῆς ζωῆς τοῦ Δαοὺλ καὶ οὗτος μηχανᾶται τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ! Διὰ τί ταῦτα; Διότι «τὸν »βάσκανον καὶ κακοήθη τὸ καλῶς πα»θεῖν πλέον προσερεθίζει» Τίνα λανθάνουσιν αἱ εὐεργεσίαι, ἃς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ σκληροτράχηλον γένος τῶν Ἰουδαίων; Ὁ Ἰησοῦς διῆλθε τὸν βίον εὐεργετῶν καὶ σώζων. Ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσεν ἀσθενεῖς, ἰάτρευε δαιμονιζομένους, ἠμμάτωνε τυφλοὺς, ἀπεδίδου τὴν ἀκοὴν κωφοῖς, ἐκαθάριζε λεπροὺς καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ ἐποίησε τοῖς Ἰουδαίοις. Καὶ λοιπὸν διότι ἐδίωκε δαίμονας, ὁ Σωτὴρ ἐδιώκετο, ἐφυγαδεύετο καὶ δαιμονιζόμενος ἀπεκαλεῖτο! διότι ἠμμάτωνε τυφλοὺς, διότι ἐθεράπευε πᾶσαν νόσον, ὁ Σωτὴρ ἐλέγετο Σαμαρείτης καὶ ὅτι οὐκ ἦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ κατεφρονεῖτο ὡς γόης: τὸ δὲ τελευταῖον, «θα»νάτῳ παρεδωκαν τὸν τὴν ζωὴν χαρι»σάμενον καὶ ἐμαστίγουν τὸν ἐλευθερωτὴν »τῶν ἀνθρώπων καὶ κατεδίκαζον τὸν κρι»τὴν τοῦ κόσμου» (Βασιλ. ἔνθα ἀνωτερ.) Οὐκ ἔστι λοιπὸς ὁ φθονερὸς καὶ βάσκανος θηρίων θηριωδέστερος;

Ε'.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ φθόνος ἐπιζητεῖ ποικιλοτρόπως τὴν καταστροφὴν τοῦ φθονουμένου καὶ πειρᾶται νὰ εὕρῃ καὶ τὰ ἐλάχιστα, ὧν ἐπιλαμβανόμενος σύρει τὸ θῦμα, ἔχει καὶ ἄλλην οὐχὶ μικροῦ λόγου ἀξίαν ἰδιότητα, τὴν ὀξυδέρκειαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ φθόνου εἰσιν ὀξύτεροι Λιγκέως καὶ βλέπουσι καὶ διὰ τῶν τοίχων. Ὁ φθόνος βλέπει σε καθήμενον καὶ ἀναπαυόμενον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας· ὁ φθόνος βλέπει σε τρώγοντα καὶ πίνοντα καὶ κοιμώμενον καὶ ἐνδυόμενον· ὁ φθόνος βλέπει σε καὶ τί τρώγεις ἢ πίνεις· πῶς καὶ τί ἐνδύεσαι· πῶς καὶ τί πράττεις ἐν τῷ οἴκῳ. Δικαίως σορός τις ἐρωτηθεὶς, τίνες ὀφθαλμοὶ «κάλ»λιον ὁρῶσιν, οἱ ὀφθαλμοὶ, εἶπε, τοῦ φθο»νεροῦ.» Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ φθονεροῦ βλέπουσι παντὸς κάλλιον, ὁ φθονερὸς γνωρίζει καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα καὶ αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα. Ταῦτα θεωρῶν καὶ τούτων ἐπιλαμβανόμενος, λάβρος ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ θύματος, κατηγορῶν καὶ διασύρων αὐτό. Καὶ τὰς μὲν ἀρετὰς ἢ ὅλως παραλείπει ἢ σμικρύνει ἢ ἀποκαλεῖ κακίας, τὰς δὲ ἐλλείψεις ὑπερῳοῖ καὶ μεγαλύνει. Ἐντεῦθεν ὁ φθονερὸς ὁμοῖός ἐστι πρὸς στρατὸν προσβάλλοντα πολιορκουμένην πόλιν οὐχὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων καὶ δυσβάτων χωρίων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀσθενῶν καὶ εὐβάτων καὶ ἀφυλάκτων. Μᾶλλον δὲ, ὁμοιάζει πρὸς τὰ ὄρνεα, τὰ ἀποφεύγοντα μὲν τὰ νωπὰ καὶ πρόσφατα κρέατα, καταφεύγουσι δὲ καὶ συνάγονται εἰς τὰ πτώματα τὰ ὄζοντα καὶ σκωλήκων γέμοντα, ἢ πρὸς μυίας καταλιπούσας μὲν τὸ ὑγιὲς τοῦ σώματος, προσκολλωμένας δὲ καὶ προσερχομένας πρὸς τὰς πληγάς. Ἐντεῦθεν ὡς εἴπομεν τὰς ἀρετὰς κακίας ἀποκαλεῖ· ὁ εὐσεβὴς χριστιανὸς, ὁ νηστεύων καὶ προσευχόμενος ὑποκριτὴς ὀνομάζεται· ὁ σώφρων καὶ ἐνάρετος, ὁ τὰ τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα εὐσεβῶς ἀσπαζόμενος καὶ ἀκολουθῶν, εὐήθης καὶ μωρὸς καὶ ἀναίσθητος λέγεται· ὁ εὔσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων καλεῖται φιλόδοξος· ὁ δίκαιος σκληρός· ὁ οἰκονόμος φιλάργυρος· ὁ ἐλεύθερος ἄσωτος· ὁ εἰλικρινὴς κοῦφος καὶ κουτός. Ἐν γένει δὲ οὐδεμία ἀρετὴ κρίνεται εὐθεῖα καὶ ἀφιλοκερδὴς, ἀλλὰ κακία ὀνομάζεται. «Οὐ πρᾶξις, λέγει ὁ Μ. Βα»σίλειος, παρ' ἐκείνοις (τοῖς φθονεροῖς), οὐ »λόγου δύναμις σεμνότητι κεκοσμημένη »καὶ χάρισιν, οὐκ ἄλλο τι τῶν ζηλωτῶν »οὐδέν . . . θρασὺν μὲν γὰρ λέγουσι τὸν »ἀνδρεῖον· ἀνάλγητον δὲ τὸν σώφρονα, »κακοῦργον δὲ τὸν φρόνιμον καὶ τὰ τοι»αῦτα» (Βασ. ἔνθ. ἀνωτ.). Καὶ ἐν γένει πάντα τῆς ἀρετῆς τὰ εἴδη μετατρέπονται εἰς τὰς ἐναντίας κακίας. «Καὶ ὅλως, λέγει »ὁ αὐτὸς θεῖος πατὴρ, πάντα τὰ τῆς ἀρε»τῆς εἴδη οὐκ ἀπορεῖ παρ' αὐτοῖς ὀνόματος »ἐκ τῆς ἀντικειμένης κακίας μετενεχθέν»τος» (αὐτοθ.)

(ἀκολουθεῖ)

Ἐν Πάτραις τῇ 5 Ἰανουαρίου 1871.

Κ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ
Καθηγητής.

ΔΙΑ ΤΟΥ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Φριδερῖκος Hackländer)

I.

Ἀκμὴ καὶ παρακμή.

Νεώτατος ἔτι ὢν ἐστερήθην τῶν γονέων μου κληρονομήσας παρ' αὐτῶν σημαντικὴν περιουσίαν. Ὁ τῆς μαθητείας μου βίος, ἥκιστα συνᾴδων πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ῥι-

κάρδου καὶ τοῦ Ἀδὰμ Σμὶθ, ἀπερρόφησεν εἰς πότους καὶ δείπνους τὸ ἥμισυ αὐτῆς· ὅτε δὲ, ἐφωδιασμένος μὲ πτυχίον προλύτου τὰ νομικὰ, ἐπανῆλθον παρὰ τὴν ἑστίαν μου, εὗρον ὅτι τὸ ὑπολειπόμενον ἥμισυ, προσθετόμενον εἰς τὸ καταναλωθὲν ἕτερον, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ὁλόκληρον τὴν κληροδοτηθεῖσάν μοι ποσότητα. Εὐκόλως ἄρα συνεπέρανα, ὅτι ὁ κατ' ἀπόφασιν τοῦ οἰκογενειακοῦ συμβουλίου ἐπιβληθεὶς μοι κηδεμὼν ἔκρινεν εὔλογον νὰ μοιράσῃ ἀδελφικῶς μετ' ἐμοῦ. Μοὶ παρείχετο τότε καλλίστη περίστασις νὰ εἰσέλθω ἀξιοπρεπῶς εἰς τὸ δικανικὸν στάδιον· ἀλλ' ὀλίγην κλίσιν καὶ πλείστην ὀκνηρίαν ᾐσθανόμην πρὸς τὴν ἐνεργὸν τοῦ δικηγόρου ὑπὲρ τῆς πασχούσης ἀθωότητος ἀποστολήν. Ἡ φιλοδοξία μου περιωρίσθη εἰς τὴν ἐπίτευξιν ἕδρας παρέδρου παρὰ τῷ πρωτοδικείῳ Φελδβέργης, πρωτευούσης τῆς ὁμωνύμου ἡγεμονίας καὶ γενεθλίου πόλεώς μου, μὲ τὴν ἐλπίδα πάντοτε ὅτι ἠδυνάμην ἡμέραν τινὰ ν' ἀνέλθω εἰς τὴν ἕδραν πραγματικοῦ δικαστοῦ. Τὴν χηρείαν τοιαύτης θέσεως ἀναμένων—ἡ δὲ θέσις αὕτη, ἐφρόνουν ὑπερηφάνως πως, μοὶ ἀνῆκεν ἀποκλειστικῶς — ἐθεώρουν ἐμαυτὸν ἀρκετὰ πλούσιον ὅπως οὐδεμίαν ἐπί τινα καιρὸν λαμβάνω ἐνασχόλησιν.

Εἶχον χρήματα· ἔσχον φίλους, πλείστους φίλους. Ἡ ἀφοσιώσις των κτῦξανε κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δείπνων, ὧν ἤμην ὁ ἀμφιτρύων, Ὁλόκληρος ἡ πόλις ἀντήχει ἐκ τῶν διὰ τοῦ στόματος αὐτῶν εἰς τὴν γενναιοδωρίαν μου ἀπαγγελλομένων ἐγκωμίων. Τάχιστα κατέστην ὁ λέων τῆς Φελδβέργης. Οἴμοι! ἡ παρακμὴ ἠκολούθησεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἀκμήν μου. Πρωΐαν τινὰ, τὰ ὄργανα τῆς δικαιοσύνης, ἧς ὠρεγόμην νὰ γίνω ποτὲ ἀντιπρόσωπος, ἦλθον, ἐπὶ κεφαλῆς ὁλοκλήρου στρατιᾶς δανειστῶν, ἵνα ἐνεργήσωσι κατάσχεσιν. Ἐσφράγισαν τὰ πάντα· τὰ πάντα ἐπωλήθησαν εἰς πλειστηριασμὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς πλειοδοτήσεως ἐκ μέρους τῶν ἀρχαίων μου συνδαιτυμόνων. Οἱ φίλοι ἐγένοντο ἄφαντοι ὡσεὶ διὰ μαγικῆς ῥάβδου, καὶ ἔμεινα μόνος ἐν τῇ μᾶλλον καταλλήλῳ θέσει ἵνα σχολιάζω τὸ περιβόητον δίστιχον.

Donec eris felix, κτλ,

Τοῦτέστι, χαίρετε φίλοι, χαίρετε δεῖπνοι!

Ἔσχον ὅμως καὶ ἀνταύγειάν τινα δόξης. Ἡ σάλπιγξ τῆς ταχυπτέρου φήμης ἐσάλπισε καὶ αὐθις τὸ ὄνομά μου, ἀλλὰ μετὰ νέων ὅλως ἐπιθέτων. Ἀντὶ τοῦ *κομψοῦ τοῦ μεγαλοδώρου Γιόμερ*, τὸ ἓν μέρος τῆς πόλεως δὲν ὡμίλει πλέον περὶ ἐμοῦ ἢ λέγον, ὁ *Γιόμερ εἶναι ἄθλιος*, καὶ τὸ ἕτερον, ὁ *Γιόμερ εἶναι τρελλός*. Ἐπειδὴ δὲ, καλῶς θεωρουμένου τοῦ πράγματος, εἷς τρελλὸς εἶναι τόσῳ ἀνωφελὴς ὅσῳ καὶ εἷς ἄθλιος, εἴπετο ἐκ τούτου, ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις εἶχεν εἴπει ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Αἱ περιστάσεις δὲν μοὶ ἐπέτρεπον πλέον νὰ σκεφθῶ περὶ δημοσίας τινὸς θέσεως. Καταντήσας νὰ μὴ δύναμαι νὰ λαμβάνω εἰμὶ ἰσχνόν τι γεῦμα ἐντὸς καπνώδους ζυθοπωλείου, ἐσκεπτόμην περὶ τῶν μέσων εἰς ἃ ἠδυνάμην πρὸς σωτηρίαν μου νὰ προστρέξω, ὅτε, ῥίψας ἐκ τύχης ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς «Ἐφημερίδος τοῦ Ἀμβούργου,» ἀνέγνωσα ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀποβιβασθέντων ξένων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ θείου μου ἐρχομένου ἐκ Βρασηλίας.

Ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἐξ Ἀμερικῆς θεῖοι εἰσὶ συνήθως θεῖοι κωμῳδίας, ὁ ἀναγνώστης θὰ ὑποθέσῃ ὅτι δῆθεν ἐρευρίσκω τοῦτον ἵνα ἐξέλθω τῆς ἀμηχανίας· ἄπαγε! Ὁ θεῖος μου εἶναι θεῖος ἀληθὴς, πραγματικὸς τῆς μητρός μου ἀδελφὸς, ὅστις πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν εἶχε μεταβῆ εἰς ὑπερωκεανείους χώρας πρὸς ἀναζήτησιν τύχης. Ἦλθε ἤρχετο ἐκ Βρασηλίας καὶ οὐχὶ ἐκ Καλλιφορνίας, ἐὰν ἔθετο δεκαετίαν ὁλόκληρον ἵνα γίνῃ ἑκατομμυριοῦχος, αἰτία τούτου εἶναι, ὅτι ἡ ἱστορία μου ἀνάγεται εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὑπῆρχον ἔτι λεωφορεῖα, φυτευταὶ, μαῦροι καὶ σακχαροκάλαμα.

Ἀκριβάντως πεπεισμένος, ὅτι θεῖός τις εἶναι πρόνοια ὑπὸ τῆς φύσεως διδομένη, ἔγραψα ἄνευ ἀναβολῆς πρὸς τὸν ἰδικόν μου τὴν παθητικωτέραν ἐπιστολὴν ἣν δύναταί τις νὰ φαντασθῇ. Πλὴν καλοί τινες χριστιανοὶ εἶχον ἤδη ἀναδεχθῆ νὰ μοὶ ἀφαιρέσωσι πᾶσαν ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἐλπίδα. Ὁ ἀξιότιμος κηδεμών μου, ὁ δικηγόρος Τρουβσὰλ, διότι εἶχον ἐνίοτε ἐντόνως ἐκφρασθῆ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεχειρίσθη τὴν κληρονομίαν μου, προέλαβε νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς χρεωκοπίας μου τὸν σεβαστὸν κύριον θεῖόν μου. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς προκαταλήψεως ταύτης δὲν ἤργησε νὰ διατρανωθῇ διὰ τῆς ἑπομένης ἀπαντήσεως.

Ἐν Ἀμβούργῳ, τῇ 9 Μαΐου 18..

Ἀνεψιέ μου!

Ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σου. Θὰ μὲ συνεκίνει μέχρι βάθους καρδίας ἐὰν δὲν ἐγνώριζον ἤδη πάσας τὰς παρεκτροπάς σου. Οὐδόλως σκοπεύω νὰ συνδράμω ἄσωτον οἷος εἶσαι σύ· θ' ἀπωλέσῃς δὲ καὶ χρόνον καὶ κόπον ἀνωφελῶς, εἴ ποτε σοὶ ἐπέλθῃ ἡ ἰδέα ν' ἀπευθύνῃς νέας παρακλήσεις.

Ὁ σὸς θεῖος, ΚΟΡΡΑΔΟΣ ΒΑΓΝΕΡ.

Τὸ ξηρὸν ὕφος τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μ' ἀνεστάτωσεν ὁλόκληρον· κατηράσθην καὶ ἐν τῷ νῷ καὶ διὰ λόγων τὸν γλίσχρον καὶ ὀψίπλουτον ἐκεῖνον ἄποικον, οὗτινος ἡ ψυχὴ ἐφαίνετο ἀναίσθητος ὡς ἄλλο δέμα σακχάρεως ἢ καρέ.

II

Ἀποχώρησις.

Πεισθεὶς ἅπαξ ὅτι δὲν ὤφειλον πλέον εἰμὴ εἰς ἑαυτὸν μόνον νὰ ἐλπίζω, ἔλαβον τὰ μέτρα μου. Μετέβην, μακρὰν τοῦ θεάτρου τῆς τόσης λαμπρότητός μου, νὰ κατοικήσω, ἀντὶ εὐτελοῦς ἐνοικίου, εἰς μονήρη τινὰ τοῦ ἄστεως ὁδὸν, παρὰ τῇ χήρᾳ ἀρχαίου τινὸς ἁμαξηλάτου τοῦ πατρός μου. Ἡ ἀγαθὴ ἐκείνη γυνὴ, Σαβίνα καλουμένη, δὲν εἶχε λησμονήσει, ὅτι ὁ οἰκίσκος αὐτῆς τῇ εἶχε δωρηθῆ παρὰ τῶν γονέων μου τὴν ἡμέραν τῶν γάμων της. Ἐχάρη ὅθεν μεγάλως διότι τῇ παρείχετο ἀφορμὴ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν υἱὸν τῶν ἀρχαίων αὐτῆς κυρίων, καὶ πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν, ὅπως διὰ τῶν περιποιήσεών της κάμῃ νὰ μὴ ἀναμιμνήσκωμαι μετὰ πολλῆς θλίψεως τῆς προτέρας λαμπρᾶς μου ὑπάρξεως. Ἐννοεῖται ὁ'κοθεν ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ ἀμέσως τὴν εὐεργετικὴν ταύτην λήθην· δὲν εἶχον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀποκτήσει τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο φιλοσοφίαν. Ἔζων λοιπὸν ζωὴν φυτοῦ ἐν τῷ πενιχρῷ δωματίῳ μου μετὰ τῆς δυνατῆς ἐγκαρτερήσεως εἰς νέον τῆς ἡλικίας μου, ἀναγκασθέντα ν' ἀποχαιρετήσῃ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου τούτου. Ἄρα τινὰ, καταχωριζόμενα ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς συνοικίας, μοὶ παρεῖχον ἐν τούτοις ἀνέτως πως τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἕως ὅτου καλλίτεραι ἡμέραι ἀνατείλωσι δι' ἐμὲ, καὶ ταύτας προεθύμην νὰ ζητήσω ἐπὶ ξένης τινος ἀκτῆς, ὅτε αἰσία τις ἀνακάλυψις ἦλθε νὰ μεταβάλῃ τὸ πτωχὸν δωμάτιόν μου εἰς εὐδαίμονα κατοικίαν.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἦτο νεᾶνις, ἣν ἡ τύχη ἔθετο ἀντικρύ μου. Ἐμαρμένη πολὺ ὁμοία τῆς ἰδικῆς μου ἐπίεζε καὶ τὴν νέαν Ῥοδίαν. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, εὐκατάστατος ἔμπορος μακρᾶς πλησιοχώρου πόλεως, περιφρονήσας τὸ μικρὸν ἐμπόριον, ἐπεδόθη εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, καὶ ἐγκατέλειψεν οὕτω τὴν πωλησιν τῶν ἐλαίων καὶ τοῦ πιπέρεως ἀντὶ τῶν μετοχῶν καὶ τῶν συναλλαγῶν. Ἡλν ἢ ἔτος παρέλθῃ, εἶχεν ἀπωλέσει τὰ πάντα. Μὴ δυνηθεὶς ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην ἀπέθανεν ἐκ τῆς θλίψεως ἐγκαταλιπὼν τὴν μικράν του Ῥοδίαν εἰς τὴν ἐλεεινοτέραν πενίαν.

Εὐτυχῶς ὅμως εὑρέθη θεία τις ἀρκετὰ ἐλεήμων ὥστε νὰ παραλάβῃ παρ' αὐτῇ τὸ ἐγκαταλειφθὲν παιδίον καὶ νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ γωνίαν τινὰ ἐν τῷ οἴκῳ της, ἔνθα ἡ κόρη, ὡς ἄλλο ἴον ἐν λειμῶνι, διῆλθε τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν ἐν ἀσφαλείᾳ τοὐλάχιστον κατὰ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν κρύπτηται ἐν τοιοῦτον ἄνθος θὰ εὑρεθῇ τις ἐπὶ τέλους, ὅστις νὰ συλλέξῃ αὐτό. Ὁ τίς οὗτος, ἐν τῇ περιστασει ταύτῃ, ὑπῆρξα ἐγώ. Ἡ νεᾶνις δὲν διέφυγε τὸ λύγκειον ὄμμα μου, καὶ τότε κατὰ πρῶτον ἐθλίβην διότι ἤμην πτωχός. Τὸ νὰ μεριεθῶ μετ' αὐτῆς θησαυρὸς ὁλοκλήρους θὰ ἦτο δι' ἐμὲ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐδαιμονίας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἠδυνήθην νὰ πράξω ἢ νὰ ἐκχύσω τὴν θλίψιν μου δι' ἐρωτικῶν ἀσμάτων, νὰ πέμψω πρὸς τὴν Δουλσινέαν μου ὡραίαν τινὰ σειρῆνα, νὰ στολίσω τὸ παράθυρόν της διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνθέων καὶ, μὴ τολμῶν ἐκ δειλίας νὰ τῇ ἐκμυστηρευθῶ τὸ πάθος μου, ἠρκούμην νὰ ἐμπιστευθῶ τοῦτο πρὸς τὴν γραῖαν Σαβίναν.

Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ μοῦ ἠκροάσθη πλήρης χαρᾶς, ἐκφράσασα τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ἦτο ὅλως ἀδύνατον νὰ φθάσω ἡμέραν τινὰ τὸν σκοπὸν τῶν εὐχῶν μου καὶ στοιχηματί-

σασα ὅτι καὶ ἡ Ῥοδία αὐτὴ δὲν ἦτο πάντη ἀναίσθητος εἰς τὰς περιποιήσεις μου. Ἡ θεία εἶχε τῷ ὄντι ὁμιλήσει περὶ τοῦ ἀξιαγάστου καὶ εὐαρέστου γείτονος, περὶ τῆς εὐχαριστήσεως μεθ' ἧς περὶ αὐτοῦ ἐλάλει ἡ εὐειδὴς Ῥοδία καὶ περὶ τῆς ἀξίας ἣν ἀπέδιδεν αὕτη εἰς ἕκαστον τῶν μικρῶν αὐτοῦ δώρων.

Αἱ διαπραγματεύσεις αὗται ἐπλήρουν τὴν καρδίαν μου ἡδονῆς· θὰ ἐθεωρώμην δὲ εὐδαίμων εἰς τὰς ἐνδομύχους παραφορά μου, ἐὰν ὁ δαίμων τῶν ζοφερῶν λογισμῶν δὲν μοὶ ἐσύριττεν αἰωνίως εἰς τὸ οὖς τὰς παγετώδεις ταύτας λέξεις. «Μὴ χαίρεσαι πολύ... τίς οἶδε;.. τίς οἶδε;...»

III

Καταιγίδες.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετέβην ἡμέραν τινὰ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ προστάτου μου διευθυντοῦ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Φελδβέργης, ἵνα λάβω παρ' αὐτοῦ τὴν ἀντιμισθίαν μου. Μὲ ἐπλήρωσεν ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας, καὶ εἶτα μοὶ ἀπηύθυνε, πρὸς μεγίστην ἔκπληξίν μου, τοὺς ἑπομένους λόγους.

— Φίλτατέ μοι κύριε Γλίμμερ, μεγάλως εὐχαριστήθην ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ὑφισταμένων μεταξύ μας σχέσεων· λυποῦμαι ἑπομένως πικρότατα εὑρισκόμενος εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἀνάγκην νὰ χωρισθῶ ἀφ' ὑμῶν καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω διὰ πᾶσαν ἐν τῷ μέλλοντι συνεργασίαν σας.

Ἤμην κεραυνόπληκτος.

— Ἐξηγήθητε, παρακαλῶ, εἶπον ἠλιθίως πως.

— Ἰδού, ἀπήντησεν ξηρῶς ὁ διευθυντὴς ῥοφῶν λῆμμα ταμβάκου. Τ' ἄρθρα σας εἶχον, τὸ ὁμολογῶ, ἀρέσει κατ' ἀρχὰς πολὺ εἰς τὸ κοινόν· ἀλλ' ἀπό τινος χρόνου τὸ πρᾶγμα ἤλλαξε φάσιν, οἱ δὲ συνδρομηταί μου, οἵτινες ἄλλοτε ἀπλήστως ἐπεζήτουν τὰς ὑμετέρας ἐπιφυλλίδας, χασμῶνται ἤδη εἰς τὴν θέαν μόνον τῆς γνωστῆς ὑπογραφῆς σας.

— Πῶς τοῦτο; ἠρώτησα ὅπως οὖν προσβεβλημένος.

— Κύριος οἶδεν! ἐξηκολούθησε. Κύριος οἶδε τί σᾶς συνέβη! Ἡ εὐάραστος ἐκείνη εὐτραπελία, ἥτις ἐβασίλευσεν εἰς τὰ ὑμέτερα ποιήματα ὑπενέδωκεν εἰς ὀλεθρίαν διάχυσιν ἀνυποφόρου πράγματι ὑπερευαισθησίας, ὅλως δυσαρίστου ἀποβαινούσης εἰς τοὺς ἀναγνώστας. Ἢ ἐρωτευμένος εἶσθε, ἢ ἐστράφητε πρὸς τὸ μυστικισμόν. Τὸ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Βερθέρου τελευταῖον ἄσμά σας ἀπήρεσεν εἰς πάντας, καθόσον οἱ ὐάκινθοι καὶ τὰ ῥόδα δὲν εἶναι πλέον τοῦ συρμοῦ. Διὰ νὰ μὴ λέγω πολλά, τὰ τελευταῖα ἔργα σας... Ὕψιστε Θεέ μου, ποία ὑπερβολικὴ δαψίλεια παντελήνου, πόσα πνιγηρᾶς εὐωδίας κρίνα! Κάμνω ἔκκλησιν εἰς τὴν ἰδίαν ὑμῶν κρίσιν. Πᾶσαι αἱ ἐργασίαι σας φαίνονται χυμέναι εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τύπον. *Ὠδὴ εἰς τὴν Ῥοδίαν, τετράστιχον τῇ αὐτῇ, ἑξάστιχον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀρμηνίας, ἀκροστιχὶς τῇ Ῥοζαβέλλᾳ, ἀνάγραμμα περιεληλεγμένου ὀνόματος*, καὶ ἄλλα, καὶ ἄλλα ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα εἰς ταῦτα. Πεποιθὼς εἰς τὸ ἐκλεκτὸν τῶν ὑμετέρων συνθέσεων, διέταξα τὴν ἐκτύπωσιν τῶν τεμαχίων τούτων χωρὶς νὰ τὰ ἐξετάσω, ἀλλὰ τὰ παράπονα δὲν ἤργησαν ἐπὶ πολύ. Σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω, φίλτατε Κύριε Γλίμμερ, λυποῦμαι ἀπὸ καρδίας, ἀλλὰ πρέπει νὰ χωρισθῶμεν, διότι καὶ χιλιάκις καλλίτερα ἂν γράψητε εἰς τὸ ἑξῆς, ἔσεται μάτην· ἀπωλέσατε πᾶσαν καλὴν φήμην· τὸ ὄνομά σας μετεμορφώθη εἰς μορφίνην διὰ τοὺς ἀναγνώστας. Χαίρετε!»

Ἀφῆκα τὸν Βανδῆλον τοῦτον ἔμπλεως δικαίας ὀργῆς. Ἀλλὰ μόλις ἐξῆλθον, ἡ ὀργή μου κατηυνάσθη εἰς τὴν θέαν τοῦ προγράμματος τῶν δι' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἀναγγελλομένων παραστάσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διέπρεπε καὶ τὸ μέγα δρᾶμα μου «ἡ Ῥοσαμοῦνδα». Ἄθλιε ἐφημεριδογράφε, ἀνέκραξα ὑπερηφάνως, αἱ παρατηρήσεις σου δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ μὲ ἀποτρέψωσι τῆς ὁδοῦ μου καὶ νὰ μὲ ἀποθαρρύνωσιν! Οἱ στέφανοι τῆς δόξης μὲ ἀναμένουσι σήμερον ἐπὶ τῆς σκηνῆς· αὔριον δὲ μὲ περιμένουσι τὰ λαμπρὰ θαυμασμοῦ δείγματα, ὅσα ἀπονέμονται εἰς τοὺς ἐπιτυχόν-δραματογράφους! Ὀλεθρία ἀναζωνεία! Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν συνεσταλμένος, συγκαλυπτόμενος διὰ τοῦ πενιχροῦ μανδύου μου, εἰσέδυον διὰ τοῦ σκότους ὡς πλανόδιόν τι καὶ ὀργισμένον φάσμα ἵνα ἐπανέλθω οἴκαδε μετὰ τῆς πικρίας καὶ τῆς

ἀπελπισίας συριχθέντος δραματογράφου. Ἔκρυπτον τὴν αἰσχύνην μου μὴ τολμῶν οὐδὲ τὴν συμφωνήθεῖσαν ἀμοιβὴν διὰ τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο δρᾶμά μου νὰ ζητήσω. Δὲν ἔμεινα ἥσυχος τόσον εὐθηνά. Τὸ ὄνομα τοῦ δραματογράφου δὲν ἔμεινεν ἄγνωστον· αἱ σκληρότεραι ἐπικρίσεις ἐπέπεσον λυσσωδῶς καὶ in extenso ἐπὶ τῆς ὡς συγγραφέως ἀξίας μου· βιβλιοπῶλαι καὶ διευθυνταὶ ἐφημερίδων μοὶ ἔπεμψαν ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως πάντα τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκδοθέντα ἔργα μου.

Οὕτω πως ἐκυρήχθη ἡ φιλολογικὴ πτώχευσίς μου. Ἐὰν δὲ ἡ Ῥοδία καὶ ἡ γραία Σαβίνα δὲν ἐπεχείρουν ν' ἀνεγείρωσι κἄπως τὸ καταπεσὸν θάρρος μου, θ' ἀπέθνησκον βεβαίως ἐκ τῆς κατατρυχούσης με θλίψεως.

IV

Σχέδια καὶ ἀπόπειραι.

Εἰ καὶ διάφορος ὑπῆρξεν ὁ τρόπος δι' οὗ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα πλάσματα ἐπεχείρησαν τὴν παρηγορίαν μου, ἀμφότερα μ' ὅλα ταῦτα συνεφώνουν πληρέστατα εἰς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὤφειλον νὰ σκεφθῶ περὶ νέων πρὸς συντήρησίν μου μέτρων. Φεῦ! αἱ παροτρύνσεις αὐτῶν καὶ αἱ παρηγορίαι μικρὸν ἴσχυον ἐπὶ τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς μου, ἐγὼ δὲ ἔντρομος ἔβλεπον τὰ μικρά μου μέσα τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο εἰς τὴν ὁλοσχερῆ αὐτῶν ἐξάντλησιν προσεγγίζοντα. Ἡ σκέψις ὅτι θὰ ἔζων ἐκ τῆς ἀγαθότητος τῆς γραίας Σαβίνης μοὶ ἦτο ἀνυπόφορος, καὶ ἐν τούτοις, εἰς πᾶν ὅ,τι ἐπεχείρουν, ἡ τύχη ἠρνεῖτο νὰ στέψῃ διὰ τῆς ἐπιτυχίας τοὺς σταθεροὺς καὶ εἰλικρινεῖς ἀγῶνάς μου. Λεγεὼν ὁλόκληρος λογιστῶν καὶ διεκπεραιωτῶν ἐπλήρου τὰ γραφεῖα· αἱ Μοῦσαι μὲ εἶχον ἐξορίσει τοῦ τεμένους αὐτῶν· στερούμενος χρημάτων πρὸς ἀγορὰν θέσεως, ἐστερούμην ἐπίσης καὶ πίστεως ἵνα ἐπιχειρισθῶ ἐμπόριόν τι· ἤμην ἀκατάλληλος διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, καθὸ ὑπερῆλιξ. — ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸ ὕστατον ἡμῶν καταφύγιον κατέστη πρῶτον. Πᾶσα ὁδὸς μοὶ ἦτο λοιπὸν κεκλεισμένη. Ὅπου καὶ ἂν ἔστρεφον τὸ βλέμμα, τὰ πάντα ἀπρόσιτα· μόνον ἐν τῇ μονήρει κατοικίᾳ μου εὕρισκον καρδίας συμπαθούσας εἰς τὴν δυστυχίαν μου. Ἐν τούτοις αἱ ἡμέραι διεδέχοντο μίαν τὴν ἄλλην, ἕκαστον σκοῦδον εἵπετο τοῦ ἄλλου, ἐγὼ δὲ προέβλεπον ἤδη, μὲ μικρότατον κίνδυνον ἀπάτης, προσεγγίζουσαν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν δὲν θὰ εἶχον πλέον οὐδὲ ὀβολόν.

Κατὰ συνέπειαν τούτων, καὶ ἡ ἐπιθυμία μου νὰ νυμφευθῶ ἔμενε πάντοτε εἰς κατάστασιν ὀνείρου. Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἠδυνήθην νὰ τηρήσω καρτερικὴν σιωπὴν, φοβούμενος μὴ διακινδυνεύσω τὸν ἔρωτά μου· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀπεσφράγισα τὸν φάκελλον τῆς καρδίας μου, ὁ δὲ *ἀξιάγαστος καὶ εὐάρεστος γείτων*, ἔν τινι συνδιαλέξει πλήρει διαχύσεως, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν θελκτικὴν γειτόνισσάν του τό τε πάθος καὶ τὰς ἀμηχανίας του. Ἡ Ῥοδία δὲν μοὶ ἀπέκρυψε καὶ αὕτη τὰ αἰσθήματά της, ἅτινα νέαν ἔδωσαν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἔρωτός μου θερμότητα· ἀλλ' ἡ θλίψις αὐτῆς ὅτε μὲ ἤκουεν εἰς τοιαύτην ἀπελπιστικὴν θέσιν διατελοῦντα ὑπερέβη τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνετο καλοῦσα με φίλον της. Ἐὰν ἐπιτρέπετο ν' ἀποκαλύψῃ τις ἀπόκρυφα τῆς ψυχῆς ὡραίας τινος καὶ ἁγνῆς νεάνιδος, θὰ παρέθετον ἐνταῦθα τῷ ἀναγνώστῃ μυρία σχέδια ὑπὸ τοῦ παρθενικοῦ τῆς Ῥοδίας ἔρωτος προταθέντα μοι πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης μου. Ἤθελε νὰ ἐπιβάλῃ ἑαυτῇ τὰ βαρύτερα ἔργα ἵνα μερισθῇ μετ' ἐμοῦ τὰ ἐξ αὐτῶν κέρδη· ἤθελε ν' ἀφαιρέσῃ ὥρας ἀπὸ τὸν ὕπνον της, ἵνα καθιερώσῃ αὐτὰς εἰς τὰς κοπιωδεστέρας ἐργασίας, ἡ πρόσοδος τῶν ὁποίων θὰ ἐδίδετο ὁλόκληρος εἰς ἐμέ· ὅτε δὲ ἐγώ, μὲ τὸ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἀπέρριψα τὰς προσφοράς της, παρατηρῶν ὅτι εἰς τὸν ἄνδρα ἀνῆκε νὰ συντηρῇ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἰδικούς του, μὲ ἐξήλεγχεν ἄδικον, ρυσισικωτάτην εὑρίσκουσα τὴν πρότασίν της.

« Δὲν εἶσθε, ἐπέφερε, συνειθισμένος εἰς βαρέα ἔργα· δὲν ἐγνωρίσατε μέχρι τοῦδε εἰμὴ ἄνετον ὕπαρξιν· ἄφετέ με νὰ ἐργασθῶ ἐγὼ μέχρις ὅτου ἡ εὐτυχία ἀρχίσῃ καὶ πάλιν νὰ σᾶς μειδιᾷ.»

Ἔσειον σκυθρωπῶς τὴν κεφαλὴν ὅτε εἰσῆλθεν ἡ θεία τῆς Ῥοδίας· «θάρρος, μοὶ εἶπε κτυποῦσα με εὐθύμως εἰς τὸν ὦμον·» θάρρος, φίλτατε κύριε Γλίμμερ. Ἀγαπᾶτε τὴν Ῥοδίαν μου· τὸ παρεστήρησα πρὸ πολλοῦ, καὶ τοῦτο οὐδόλως μὲ δυσαρεστεῖ, μ' ὅλον

ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις δὲν σᾶς πλέκει ἐγκώμια· ἀλλὰ ζῆτε τόσῳ τακτικός, τόσῳ ἀπομεμακρυσμένος, ὥστε χαίρεται νὰ σᾶς βλέπῃ τις. Δὲν δύνασθε μ' ὅλα ταῦτα νὰ τὴν νυμφευθῆτε μὲ κενὰ θηλάκια, διότι καὶ αὐτὴ εἶναι πτωχὴ καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ τῆς δώσω μεγάλην προῖκα. Κάμετε καὶ ἓν τελευταῖον διάβημα πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θείου σας.

— Ποτέ! ἀπήντησα ἀποτόμως.

— Αἴ, πόση ἀνυπομονησία! ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ θεία τῆς φίλης μου. Ἀκούσατε λοιπὸν μέχρι τέλους τί ἔχω νὰ σᾶς εἴπω. Σᾶς φέρω κάλλιστα νέα.

— Ἀκούω.

— Ἂν καὶ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ὁ ἀνεψιός μου ἔχει ἐξαίρετον ἀκοήν.

— Καὶ τί σχέσιν ἔχει μὲ τὴν ὑπόθεσίν μου ὁ ἀνεψιός σας καὶ ἡ ἀκοή του; ἠρώτησα μειδιῶν.

— Ὁ ἀνεψιός μου εἶναι ὑπηρέτης τοῦ Κυρίου Τρουβσάλ· εἶναι θέσις ἡ ὁποία τὸν ἐξαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας του. Σήμερον τὸ πρωΐ, ἐνῷ ἐτίναζε φορέματα εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, παχύς τις ἄνθρωπος ὥρμησεν ἀσθμαίνων εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ κυρίου του. Γνωρίζετε, ἀνέκραξεν ὁ ξένος εἰσερχόμενος· γνωρίζετε ὅτι ὁ θεῖος σου μακρὸν Γλίμμερ εὑρίσκεται εἰς Βελτβρούν, δέκα λεύγας δηλαδὴ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ;

— Πᾶ! εἶπεν ὁ Τρουβσάλ. Μήπως ἔρχεται εἰς Φελδδέργην;

— Δὲν ἠξεύρω, ἐξηκολούθησεν ὁ πολύσαρκος· λέγουσιν ὅτι σκοπεύει νὰ μεταβῇ εἰς Ἐλβετίαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, εὑρίσκεται εἰς Βελτβρούν ἀπὸ τριῶν ἤδη ἑβδομάδων. ἐνδέχεται δὲ κάλλιστα νὰ ἔλθῃ ἕως ἐδῶ ἵνα ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἀνεψιόν του.

— Διάβολε! δυνατὸν νὰ συγχυσθῶσι τὰ πράγματα.

— Τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ μεταβῇ ὁ εἷς ἐξ ἡμῶν εἰς Βελτβρούν ἵνα προλάβῃ καὶ ἐμποδίσῃ πᾶσαν ἐπιθυμίαν συνεντεύξεως μεταξὺ θείου καὶ ἀνεψιοῦ.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ διηγητής· πλὴν αἱ ἀσχολίαι μου . . .

— Προέλαβον τὰ πάντα, διέκοψεν ὁ ἕτερος· θὰ ὑπάγω αὐτοπροσώπως νὰ ἐμποδίσω τὸ κακόν. Λύριον, ἂν δὲν ἔχω καμμίαν κοινοποίησιν νὰ ἐνεργήσω, ἢ μεθαύριον τὸ πολὺ, ἀναχωρῶ διὰ Βελτβρούν.

— Ἔχει καλῶς, εἶπε τότε ὁ διηγητής· ἀλλ' ἐὰν παρ' ἐλπίδα, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ θεῖος τοῦ Γλίμμερ . . .

— Ἀδιάφορον, ἐπεῖπεν ὁ ἄλλος. συνέστησα εἰς ὅλα τὰ ξενοδοχεῖα νὰ σᾶς εἰδοποιήσουν περὶ τῆς ἀφίξεώς του.

— Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ θεία τῆς Ῥοδίας, οἱ δύω συνδιαλεγόμενοι ἐχαμήλωσαν τοσοῦτον τὴν φωνὴν, ὥστε ὁ Φρίτζ, μὴ δυνάμενος ν' ἀκούσῃ πλειότερα, ἔσπευσε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τὸ περιστατικὸν τοῦτο, καθόσον γνωρίζει πόσον ἡμεῖς σᾶς ἀγαπῶμεν. (ἕπεται συνέχεια)

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Π. Ι. ΤΥΠΑΛΔΟΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΕΛΜΑ

—

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΣΣΙΑΝΟΥ

—

Ἄστρον τῆς ἐπερχομένης νυκτός! Γλυκεῖα ἡ αἴγλη σου ἐν τῇ Δύσει! Ἐπερήφανον ἀναφαίνεσαι ἐκ τοῦ νέφους σου, καὶ ἀγέρωχον πορεύεσαι ἄνω τοῦ ὄρους σου. Τί, ὦ ἄστρον, τί θωρεῖς ἐν τῇ κοιλάδι; Οἱ μανιώδεις ἄνεμοι καθεύδουσιν. Ὁ κρότος τοῦ χειμάρρου ἔρχεται μακρόθεν. Μυκώμενα κύματα ἀναρριχῶνται ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ μακρινοῦ . . . Τί θεωρεῖς, λέγω, ὦ γλυκύτατον φῶς; Ἡλίε,—μειδιᾷς καὶ ἀπέρχεσαι! Τῆς νεφέλης τὰ κύματα σὲ κυκλοῦσι μετ' ἀπλήστου χαρᾶς, καὶ περιλούουσι τὴν ἐράσμιον κόμην σου. Χᾶρε σύ, ἀστὴρ σιγηλή! Ἐπερθέτω τὸ φῶς τῆς ψυχῆς του Ὀσσιάνου!

Καὶ ἐγείρεται ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ! βλέπω τοὺς ἀπελθόντας φίλους μου. Βλέπω αὐτοὺς συνηγμένους ἐπὶ τῆς Λώρας, ὡς ἐτοίμους πάλαι ποτέ. Ὁ Φινγαλ προσέρχεται ὡς στήλη τις ἐξ ὀμίχλης· οἱ ἥρωές του περιστοιχίζουσιν αὐτόν: διακρίνω τοὺς μελῳδοὺς, τὸν λευκότριχα Ὀλλίνον! τὸν ἀγέρωχον Ῥύνον! Διακρίνω τοῦ Ἀλπίνου τὴν γλυκεῖαν φωνὴν, τῆς Μινώρας τὸν θρηνώδη τόνον. Πῶς μετεβλήθητε, φίλοι μου, ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου τῶν ἑορτῶν τοῦ Σέλμα; τοῦ χρόνου, ὅτε ἠγωνιζόμεθα ὡς αἱ λαίλαπες αἱ ἐαρινάι, αἵτινες διέρχονται ἄνω τῶν ὀρέων μανιωδῶς καὶ κάμπτουσιν αὐτῶν τὴν γλυκυφίθυρον χλόην.

Ἡ Μινώρα προσῆλθεν ἐν τῇ καλλονῇ αὐτῆς: Οἱ ὀφθαλμοί της ἠτένιζον χαμαὶ καὶ ἐδάκρυον. Τὴν κόμην της ἐσκόρπιζεν εἰς κύματα ἡ αὔρα, ἥτις γλυκέως κατήρχετο ἐκ τοῦ λόφου.—Αἱ ψυχαὶ τῶν ἡρώων ἐθλίβησαν ὅτε ἐξῆλθεν ἡ μελῳδική της φωνή.—Πολλάκις εἶχον ἴδει τοῦ Σάλγαρ τὸν τάφον, τῆς λευκοστέρνου Κόλμας τὴν ζοφερὰν κατοικίαν:—Ἡ Κόλμα εἶχεν ἀφεθῆ μόνη ἐπὶ τοῦ ὄρους μὲ μόνην τὴν γλυκεῖαν φωνήν της! Ὁ Σάλγαρ τῇ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ἐπανέλθῃ, ἀλλ' ἡ νὺξ κατεπίπτεν ἤδη. Ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς Κόλμας. ἐνῷ ἐκάθητο μόνη ἐπὶ τοῦ ὄρους:

Κόλμα. Εἶναι νὺξ· εἰμὴ μόνη, ἐγκαταλελειμμένη ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν καταιγίδων. Ὁ ἄνεμος μυκᾶται ἐπὶ τῶν ὀρέων· ὁ χείμαρρος κυλίεται ἐκ τοῦ βράχου. Ποῦ καλύβη νὰ μὲ προφυλάξῃ ἐκ τοῦ ὑετοῦ; Ἐγκαταλελειμμένη ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἀνέμων!

Ἀνάτειλον, ὦ Σελήνη! ἔξελθε ὄπισθεν τῶν νεφῶν! Ἄστρα τῆς νυκτὸς, ἐμφανίσθητε! Κατελθέτω φῶς τι ὅπως μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν τόπον ἔνθα ὁ ἀγαπητός μοι ἀναπαύεται μόνος μετὰ τὴν ἄγραν αὐτοῦ· ἔνθα τὸ τόξον αὐτοῦ παράκειται παραλελυμένον, ἔνθα ὁ κύων αὐτοῦ πλανᾶται ἀσθμαίνων περὶ αὐτόν. Ἀλλ' οἴμοι! δέον νὰ μένω ἐνταῦθα μόνη, παρὰ τὸν βράχον τοῦ ῥεύματος τοῦ βρυῶδους. Ῥεῦμα καὶ ἄνεμος μυκῶνται θορυβωδῶς. Ἡ φωνὴ τοῦ ἀγαπητοῦ μου δὲν ἀκούεται! Διατὶ ὁ Σάλγαρ μου, διατὶ ὁ ἥρως μου φαίνεται λησμονῶν τὴν ὑπόσχεσίν του; Ἰδοὺ ὁ βράχος, ἰδοὺ τὸ δένδρον· ἰδοὺ ὁ ῥύαξ ὁ παταγῶν· ἐνταῦθα ὑπέσχεσο νὰ ἐπανέλθῃς ἅμα τῇ νυκτί! ὦ, Σάλγαρ! ποῦ εἶσαι; Μετὰ σοῦ θὰ ἔφευγον ἐκ τοῦ πατρός μου, μετὰ σοῦ ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ περικλεοῦς. Ἡ γενεά μου πρὸ χρόνου σοὶ ἦτο ἐχθρά. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε σοι ἐχθρεύθην, ὦ Σάλγαρ!

Παύσον ἐπὶ στιγμὴν, ὦ ἄνεμε! Ῥύαξ, σίγησον ἐπ' ὀλίγον. Ἀκουσθήτω εἰς τὰ περιξ ἡ ἐμὴ φωνὴ μόνον! Ἀκουσθήτω ὑπὸ τοῦ πλάνητός μου! Σάλγαρ, ἡ Κόλμα σὲ καλεῖ. Ἰδοὺ τὸ δένδρον, ἰδοὺ ὁ βράχος. Σάλγαρ, ἀγαπητέ μοι, ἐνταῦθα εἶμαι. Ἵνα τί ἀναβάλλεις τὴν ἔλευσίν σου; Ἴδε! Ἡ γαληνία Σελήνη ἀναφαίνεται. Αἱ λίμναι τῶν ὑδάτων στίλβουσιν ἐν τῇ κοιλάδι. Οἱ βράχοι διακρίνονται ὑπόφαιοι ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ. *Ἐκεῖνον* μόνον δὲν βλέπω ἐπὶ τῆς κορυφῆς του. Ἐκείνου μόνου δὲν ἀνακαλύπτω τοὺς κύνας, ἀγγέλλοντας τὴν ταχεῖάν του ἔλευσιν. Ὦ, ἀνάγκη νὰ μένω ἐνταῦθα μόνη!

Ἀλλὰ τίνες οἱ κείμενοι παρὰ τὴν ὄχθην πλησίον μου; Εἶναι ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ ἐραστής μου; Ὦ! λαλήσατέ μοι, ὦ φίλτατοι!—Δὲν ἀπαντῶσιν εἰς τὴν Κόλμαν!—Λαλήσατέ μοι, εἰμὶ μόνη: τὴν ψυχήν μου κατατρύχουσι φόβοι! Εἶναι νεκροί! Τὰ ξίφη αὐτῶν εἰσέτι αἱμοσταγῆ· Ὦ, ἀδελφέ μου, ἀδελφέ μου! ἵνα τί ἀπέκτεινας τὸν Σάλγαρ μου; ἵνα τί, ὦ Σάλγαρ, ἀπέκτεινας τὸν ἀδελφόν μου; Ἀμφότεροι εἴσθε προσφιλεῖς εἰς ἐμέ. Τί νὰ εἴπω πρὸς ἔπαινόν σας; Εἰς τὰ ὄρη διεκρίνεσθε μεταξὺ μυρίων. Εἰς τὰς μάχας εἴσθε τρομεροί. Ὁμιλήσατέ μοι· ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, τέκνα τοῦ ἐρωτός μου! Εἶναι σιωπηλοί! — σιωπηλοὶ διὰ παντός: ψυχρά, ψυχρὰ εὑρίσκω τὰ θνητὰ στήθη των!

Ὦ! ἀπὸ τοῦ βράχου τοῦ ὀρεινοῦ, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀποτόμου κρημνοῦ, λαλήσατέ μοι, φάσματα τῶν νεκρῶν! Λαλήσατε, δὲν θὰ τρομάζω. Ποῦ ἀπήλθετε ν' ἀναπαυθῆτε; Ἐντὸς τίνος σπηλαίου θ' ἀνεύρω τοὺς ἀπελθόντας; Οἴμοι, οὐδεμία ἔρχεται μετὰ τῶν ἀνέμων φωνή, οὐδεμία ἐν τῇ καταιγίδι ἡμιπεπνιγμένη ἀπάντησις ἀσθενής!

Κάθημαι καὶ ὀδύρομαι· κάθημαι περιμένουσα τὴν πρωΐαν ἐν δάκρυσι. Ἐγείρατε τὸν τάφον, ὦ φίλοι τῶν τεθνεώτων! Ἐγείρατε, καὶ μὴ κλείσετε αὐτὸν μεχρισοῦ ἔλθῃ ἡ Κόλμα. Ὁ βίος μου εἴχεται ὡς ὄνειρον: Πρὸς τί νὰ μένω κατόπιν; Θ' ἀναπαυθῶ ἐνταῦθα μετὰ τῶν φιλτάτων μου, παρὰ τὸ ῥεῦμα τοῦ βράχου τοῦ ἠχηροῦ. Ὅταν ἡ νὺξ ἐπέρχεται εἰς τὸ ὄρος, ὅταν οἱ ἄνεμοι ἐγείρωνται μανιώδεις, τὸ φάσμα μου τότε θὰ [illegible] ται ἐν τῷ ἀέρι, καὶ θὰ θλίβεται ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν προσφιλῶν. Θ' ἀκούῃ τότε ἐκ τῆς σκηνῆς του ὁ κυνηγός. Θὰ

φοβῆται, ἀλλὰ καὶ θ' ἀγαπᾷ τὴν φωνήν μου! Διότι; γλυκεῖα ἔσεται ἡ φωνή μου χάριν τῶν προσφιλῶν: ναί, ἦσαν προσφιλεῖς, προσφιλεῖς εἰς τὴν Κόλμαν!

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ

—

(Συνέχεια Ἴδε φυλ. Ε'.)

Γνωστῆς οὔσης τῆς θεωρίας τῶν κινήσεων τῆς σελήνης καὶ τῆς γῆς, δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν οὐ μόνον πότε θὰ γίνῃ ἔκλειψις, ἀλλὰ καὶ πότε ἐγένετο καὶ ὁποῖαι αἱ φάσεις αὐτῆς. Ἐὰν λοιπὸν ἀναφέρεται ἔκλειψίς τις ὑπὸ συγγραφέως τῆς ἀρχαιότητος δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν πότε αὕτη ἐγένετο καὶ ἑπομένως νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς οὗτος πραγματεύεται. Πρὸς τούτοις δι' αὐτῶν ἐξακριβοῦται καὶ ἡ τοσοῦτο σπουδαία θεωρία τῆς σελήνης.

Χρήσιμος ἐν τῇ χρονολογίᾳ εἶναι καὶ ἡ περίοδος, εἴτε ἐξελιγμὸς κατὰ Γεμῖνον, καθ' ἣν ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐκλείψεις.

Αἱ ἐκλείψεις ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς θέσεως τῆς σελήνης πρὸς τὸν ἥλιον, τοὺς δεσμοὺς, πρὸς δὲ καὶ τῆς πρὸς τὸ περίγειον αὐτῆς. Ἐν περιόδῳ 18 ἐτῶν καὶ 11 περίπου ἡμερῶν, ἐπανέρχεται ἡ σελήνη εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς ταῦτα θέσιν, διότι ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι περιλαμβάνονται 223 σεληνιακοὶ μῆνες, 239 ἀποκαταστάσεις τῆς ἀνωμαλίας δηλαδὴ πρὸς τὸ περίγειον καὶ 241 ἀποκαταστάσεις κατὰ πλάτος δηλαδὴ πρὸς τοὺς δεσμοὺς, διότι πλάτος καλεῖται ἡ ἀπὸ τῆς ἐκλειπτικῆς ἀπόστασις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ἐν ἑκάστῃ λοιπὸν τοιαύτῃ περιόδῳ ἐπανέρχονται αἱ πλεῖσται ἐκλείψεις κατά τε τὴν τάξιν καὶ το μέγεθος αἱ αὐταί.

Πλὴν τῶν ἐκλείψεων χρησίμων πρὸς ἐξακρίβωσιν ὡρισμένης τινὸς ἐποχῆς, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα φαινόμενα τοῦ οὐρανοῦ ἄξια λόγου διὰ τὴν χρονολογίαν. ταῦτα δὲ εἶναι αἱ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἀστέρων, συμβαίνουσαι καθ' ὡρισμένας ὥρας τοῦ ἔτους, ἑπομένως χρήσιμα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ὡρῶν αὐτοῦ.

Ὁ Ἥλιος εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τὸν φαινόμενον ἐτήσιον δρόμον αὐτοῦ, διαγράφει τὴν ἐκλειπτικὴν, ἣν αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι διήρεσαν εἰς δώδεκα μέρη, ἢ ζῴδια. Τὸ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατεχόμενον ζῴδιον συνανατέλλει καὶ συνδύει μετ' αὐτοῦ, ἑπομένως κρυπτόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, καθίσταται ἀόρατον εἰς ἡμᾶς. Τὸ ἀμέσως πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ εὑρισκόμενον ζῴδιον, ἢ καὶ ἄλλοι ἀστέρες, φαίνεται ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ ὁρίζοντος. Κινουμένου ὅμως τοῦ ἡλίου ἐκ Δ. πρὸς Α. καλύπτεται μετά τινα χρόνον τὸ ζῴδιον αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ παύει τοῦ νὰ ἦναι ὁρατὸν ἡμῖν. Τὴν πρώτην ἡμέραν καθ' ἣν τὸ ζῴδιον, τὸ πρὸς Α τοῦ ἡλίου πρὶν εὑρισκόμενον ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ ὁρίζοντος, κρύπτεται ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς, λέγομεν ὅτι κατ' αὐτὴν δύει καὶ αὕτη εἶναι ἡ *ἑσπερία δύσις* (ἢ κρύψις) αὐτοῦ. Ὅταν ὅμως ὁ ἥλιος προβαίνων ἐκ Δ. πρὸς Δ. ἔλθῃ εἰς τὰ Ἀνατολικὰ τοῦ ἀστέρος, τότε οὗτος ἐξερχόμενος τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων φαίνεται τὴν πρωΐαν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου εἰς τὰ ἀνατολικὰ τοῦ ὁρίζοντος. Ἡ πρώτη δὲ ἡμέρα καθ' ἣν ἐκ νέου ἐμφανίζεται οὕτως, εἶναι ἡ τῆς ἑῴας ἐπιτολῆς αὐτοῦ. Ἐκτὸς τῆς ἑσπερίας δύσεως καὶ ἑῴας ἐπιτολῆς, ἔχουσιν οἱ ἀστέρες δύσιν ἑῴαν καὶ ἐπιτολὴν ἑσπερίαν καὶ ἐκείνη μὲν γίνεται ὅταν ὁ ἀστὴρ δύῃ τὴν πρωΐαν, αὕτη δὲ ὅταν ἀνατέλλῃ ἀφ' ἑσπέρας. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι οἱ ἀστέρες, οἱ μηδέποτε δύοντες καὶ μηδέποτε ἀνατέλλοντες, οὔτε ἐπιτολὴν οὔτε δύσιν ἔχουσι.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπιτολὴ καὶ δύσις ἀστέρος τινος ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους συμβαίνει, καθ' ὡρισμένας αὐτοῦ ἐποχὰς, τὰ φαινόμενα ταῦτα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ὁρισμὸν τῶν διαφόρων τοῦ ἔτους ὡρῶν. Οὕτως ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἡσιόδου ἡ ἑσπερία ἐπιτολὴ τῶν Πλειάδων ἐσήμαινε τὸν ἄμητον, ἡ ἑῴα δὲ δύσις τὸ ἄροτρον. Ἡ ἐποχὴ ὅμως καθ' ἣν τὰ φαινόμενα ταῦτα ἀστέρος τινὸς συμβαίνουσι, μεταβάλλεται· ἡ μεταβολὴ ὅμως αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ διὰ τὸν κοινὸν βίον μετὰ παρέλευσιν μακροτάτου χρόνου. Αἰτία δὲ τῆς μεταβολῆς ταύτης εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἱππάρχου ἀνακαλυφθεῖσα μετάπτωσις τοῦ ἐαρινοῦ σημείου. Ὅπως δηλαδὴ εἴπομεν, τὸ ἐαρινὸν σημεῖον ἐτησίως κινεῖται ἐξ Α. πρὸς Δ 50 ¼ περίπου δευτερόλεπτα εἰς ἓν ἔτος, κατὰ 1 μοῖραν μετὰ 70 ἔτη καὶ κατὰ 30 μοίρας μετὰ 2100 ἔτη. Ἐκ τούτου ἐνῷ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔκειτο τὸ ἐαρινὸν σημεῖον ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Κριοῦ, τανῦν κεῖται ἐν τῷ τῶν Ἰχθύων· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἀστερισμοὶ μετέβαλον θέσιν σχετικῶς πρὸς τὸ ἐαρινὸν σημεῖον, ἐντεῦθεν ἡ ἐπιτολὴ τοῦ Σειρίου (Κυνὸς) ἡ ἐν τῇ ἀρχαιότητι σημαίνουσα τὴν ἀρχὴν τῶν κυνικῶν καυμάτων (ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα), τανῦν συμβαίνει ἕνα μῆνα κατόπιν. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζωμεν τὸν τόπον καὶ περίπου τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς πρόκειται, ἵνα εὕρωμεν τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, τὴν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτο φαινόμενον γνωστοῦ τινὸς ἀστέρος. Κατὰ τὴν διάφορον ὀξυδέρκειαν καὶ τοποθεσίαν τοῦ παρατηρητοῦ καὶ τὴν διάφορον κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας, τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρατηρηθῶσι πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας, ἑπομένως ὁ δι' αὐτῶν προσδιορισμὸς δὲν εἶναι ἀκριβέστατος, οὐχ' ἧττον τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι χρήσιμα ἐν τῇ χρονολογίᾳ, ὅπως θέλομεν ἰδεῖ.

Αὗται εἰσὶν ἐν συνόψει αἱ βάσεις τῆς φυσικῆς μετρήσεως τοῦ χρόνου καὶ ἐπ' αὐτῶν βασίζεται ἡ χρονολογία. Ἀναλόγως τῆς φύσεως καὶ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν ἑκάστου τόπου, διαφέρει καὶ ἡ χρονολογία, πανταχοῦ ὅμως ἐπὶ βάσεων φυσικῶν ὅπως ἐπαχοῦ θὰ ζητήσωμεν νὰ ὑποδείξωμεν ἐν τοῖς ἑπομένοις. Πρὸς δὲ ἀναπτυσσομένου τοῦ κοινωνικοῦ βίου, μετὰ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ συνανεπτύσσεται ἡ ἀκρίβεια τῆς τοῦ χρόνου μετρήσεως ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν.

Μεταβαίνομεν λοιπὸν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ θέματος ἡμῶν δηλ. τὴν τεχνικὴν χρονολογίαν.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ.

Συμφώνως μὲ τὴν φύσιν τῆς χώρας αὐτῶν οἱ *Αἰγύπτιοι* μετεχειρίζοντο ἔτος ἡλιακόν. Τὸ δι' αὐτοὺς σπουδαιότερον φαινόμενον ἦτο τὸ τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου, ἥτις ἔρχεται κατ' ἔτος μετὰ τὴν θερινὴν τροπὴν τοῦ ἡλίου· ἐντεῦθεν λοιπὸν καὶ ἡ ἐξ ἀνάγκης παραδοχὴ τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους.

Τὸ ἔτος δὲ αὐτῶν διήρουν οἱ Αἰγύπτιοι εἰς δώδεκα τριακονθημέρους μῆνας, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι γνωστά. Καὶ πάλιν δὲ συμφώνως μὲ τὰς ἀσχολίας τοῦ κατ' ἐξοχὴν γεωργικοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ἀνὰ τέσσαρες μῆνες ἀπετέλουν μίαν ὥραν τοῦ ἔτους. Περὶ τῆς ἀκριβοῦς σημασίας τῶν ὀνομάτων τῶν ὡρῶν αὐτῶν ὑπάρχει ἀμφισβήτησίς τις, συνεχομένη μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τοῦ ὅλου χρονολογικοῦ συστήματος τῶν Αἰγυπτίων. Τὸ ἔτος ὡς γνωστὸν δὲν σύγκειται ἐκ 360 ἡμερῶν, ἀλλ' ἐκ 365 ¼. Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τῆς χρήσεως παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἡμερῶν ἐπαγομένων μετὰ τὸ τέλος τῶν 12 μηνῶν πλὴν· τίς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῶν;

Αἱ παρὰ Πτολεμαίῳ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ἀναφέρονται εἰς μῆνας αἰγυπτιακοὺς καὶ ἔτη ἐκ 365 μόνον ἡμερῶν, λογιζόμενα ἀπὸ Ναβονασσάρου βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων. Ἡ σειρὰ τῶν ἐτῶν αὐτῶν ἐξάγεται ἐκ τοῦ Πτολεμαίου, ὅτι ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 748 π.Χ. Τὰ ἔτη δὲ ταῦτα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ τροπικὰ καθ' ἃ ἐπαναλαμβάνονται τὰ αὐτὰ φυσικὰ φαινόμενα, καλοῦνται νῦν ἀόριστα (année uague), ὑπὸ δὲ τοῦ Πτολεμαίου κατὰ τοὺς ἀρχαίους. Διὰ τῆς παραδοχῆς ἔτους ἐκ 365 μόνον ἡμερῶν τὰ φυσικὰ φαινόμενα, οἷον τοῦ θέρους, χειμῶνος, πλημμύρας τοῦ Νείλου κλ. συμβαίνουσι διαδοχικῶς καθ' ὅλους τοὺς μῆνας τοιούτου ἔτους, μικροτέρου τοῦ ἀληθοῦς, μεταπίπτοντα κατὰ ἕνα μῆνα ἀνὰ 120 περίπου ἔτη, τινὲς δὲ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἐπίτηδες ὑπὸ τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου ἵνα οὕτω πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ σταθεροῦ ἔτους καθαγιάζωνται διὰ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἀορίστου ἔτους. Τὰ μνημεῖα ὅμως παρέχουσι τὸ ἐνδόσιμον τῆς παραδοχῆς τοῖς Αἰγυπτίοις, χρήσεως καὶ ἔτους ἀρχίζοντος μὲ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Σειρίου, συμπιπτούσης ἐν βαθυτάτῃ ἀρχαιότητι μετὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου, ἢ κατὰ τὸν ἐπίσημον Αἰγυπτιολόγον Rougè καὶ προαναγγέλλοντος ἐν ἔτει ἀρχαιοτέρᾳ ἐποχῇ ταύτην. Ἡ ἐπιτολὴ αὕτη, ἕνεκα τῆς μεταπτώσεως τῶν ἰσημ-

μερινῶν σημείων συνέβαινεν ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐνωρίτερον. Ἐκ τῶν μνημείων φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο μόνον τὸ ἔτος αὐτὸ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις. Ἦτον ἄρα ἐν χρήσει ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ τὸ ἀόριστον ἢ ἔτος σταθερόν, ἔχον ἄλλην τινὰ ἀρχήν, τὸ δὲ παρὰ Πτολεμαίῳ εἶναι ἴσως Βαβυλωνιακόν, διότι ἐν τῷ κανόνι αὐτοῦ τῶν βασιλέων λογίζονται τὰ ἔτη κατὰ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀσσυρίων καὶ εἶτα τῶν Περσῶν, Μακεδόνας βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ Ῥωμαίους αὐτοκράτορας; Τὸ ζήτημα λοιπόν, καὶ τοι τὸ σπουδαιότατον τῆς Αἰγυπτικῆς χρονολογίας, μένει σκοτεινὸν καὶ ἄλυτον εἰσέτι. Ἡ τοῦ Ἡροδότου μαρτυρία λέγοντος ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι κτλ. . .

. . . . . .

. . . . . .

δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπιχείρημα ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν γνωμῶν αὐτῶν.

Ἐκ τῆς παραδοχῆς ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ χρονονολογίᾳ τοῦ ἀορίστου ἔτους, εἰσήχθη καὶ ἡ σωθιανὴ περίδος συγκειμένη ἐκ 1460 κοινῶν ἢ 1461 ἀορίστων Αἰγυπτιακῶν. Πλὴν τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς ἐπιτυχῶς ἐπολέμησεν ὁ Βιῶτος, δείξας ὅτι εἶναι μεταγενεστέρα ἐφεύρεσις. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ κατηγορίαν τῆς παρεισφρύσεως ἀστρολογικῶν δοξασιῶν ἀνάγεται καὶ ἡ περίοδος τοῦ πτηνοῦ Φοίνικος, ἣν μεταγενεστεροι τῆς ἀρχαιότητος συγγραφεῖς, οὐχὶ βεβαίως δόκιμοι ἀναφέρουσι. Δυστυχῶς φαίνονται ὅτι, ὅτε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἀρχαιότητος, ἀνεπτύχθη ἡ ἀστρολογία, πολλὰ παράδοξα καὶ ἀνύπαρκτα ἐγένοντο πιστευτά, περικαλυφθέντα καὶ μὲ τὸν μανδύαν τῆς ἔτι καὶ νῦν σκοτεινῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχαιότητος, ὅπως εὐκολώτερον πιστευθῶσιν. Ἐντεῦθεν ἡ παραδοχὴ πολλῶν ἐσφαλμένων, τὰ ὁποῖα ἡ νεωτερα ἐπιστήμη ἀναγκάζεται νὰ καταπολεμῇ. Τοὺς μῆνας αὐτῶν διήρουν οἱ Αἰγύπτιοι εἰς δεκάδας ἂν καί τινες δὲν παραδέχονται τοῦτο, διότι φαίνονται ἀναφερόμεναι πλείονες τῶν 36 δεκάδων. Τὴν δυσκολίαν ταύτην αἴρει ὁ δεινὸς Αἰγυπτιολόγος Λήψιος δεχόμενος τὴν ὑποδιαίρεσιν αὐτῶν εἰς πεντάδας. Τὰς ἡμέρας δὲ ὅπως καὶ τὰς νύκτας διήρουν οἱ Αἰγύπτιοι εἰς 12 ὥρας, δὲν γινώσκομεν ὅμως τὸν τρόπον δι' οὗ ἐγένετο ἡ μέτρησις τῶν ὡρῶν.

Περὶ τῆς χρονολογίας τῶν *Βαβυλωνίων* ὀλίγιστα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν. Δυστυχῶς αἱ περὶ ταύτης ἀρχαῖαι πηγαὶ εἰσὶ τῆς μεταγενεστέρας ἐποχῆς, καθ' ἣν εἶχον ἤδη εἰσδύσει γνώσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἀστρονομίας παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐντεῦθεν τὸ ἐπισφαλὲς τῆς χρήσεως τῶν πηγῶν αὐτῶν. Μετὰ πιθανότητος μεγίστης δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι διὰ τὰς ἀστρονομικὰς αὐτῶν παρατηρήσεις οἱ ἱερεῖς τῆς Βαβυλῶνος Χαλδαῖοι μετεχειρίζοντο ἔτη 265 μόνον ἡμερῶν, λογιζόμενα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ναβοδασσάρου 748 π. Χ. καὶ τοῦτο δυνάμεθα εὐλόγως νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῶν ἀρχαίων Χαλδαϊκῶν παρατηρήσεων, τὰς ὁποίας ὁ Πτολεμαῖος ἀναφέρει πάσας κατὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην, ἀλλὰ μὲ ὀνόματα τῶν μηνῶν Αἰγυπτιακά, ὅπως εἴπομεν. Δυσκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅπως ὀρθῶς τοῦτο ὁ Ἰδελῆρος παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ἀνήγαγε τὰς παρατηρήσεις ταύτας κατὰ τὴν χρονολογίαν αὐτήν, διότι καὶ δυσχερέστατον θὰ ἦτο καὶ θὰ ὑπεδεικνύετο βεβαίως ὑπ' αὐτοῦ τοιαύτη τις ἐργασία. Πρὸς τούτοις ὁ Πτολεμαῖος τὰς νεωτέρας τῶν παρατηρήσεων, ἃς ἀναφέρει, συνοδεύει ἐκτὸς τῆς τοιαύτης καὶ μὲ χρονολογίας Ἀθηναϊκῶν μηνῶν ἢ Μακεδονικῶν, διότι τοιοῦτοι ἦσαν ἤδη ἐν χρήσει παρὰ τοῖς παρατηρηταῖς αὐτῶν· τὰς ἀρχαιοτέρας ὅμως, καθαρῶς Χαλδαϊκάς, ἀναφέρει πάντοτε εἰς τὴν τοῦ Ναβονασσάρου χρονολογίαν μόνον, ὅθεν ἕπεται τὸ ῥηθὲν συμπέρασμα τῆς χρήσεως τοιαύτης χρονολογίας παρὰ τοῖς Χαλδαίοις διὰ τὰς ἀστρονομικὰς αὐτῶν παρατηρήσεις. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐνισχυόμεθα εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὁ Πτολεμαῖος, ὅταν τυχὸν ἀνάγῃ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο παρατήρησίς τις, ἀπὸ καιρικῶν εἰς ἰσημερινάς, ἀναφέρει τὴν ἀναγωγὴν ταύτην.

(ἕπεται συνέχεια)

Δ. ΚΟΚΙΔΗΣ

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΑΝΤΥΠΑ

ἰατροῦ καὶ πρώην βουλευτοῦ Κεφαλληνίας.

Γεράσιμε, σπέθανες καὶ σὺ εἰσέτι νέος·
Κατέλιπες τὸ στάδιον ὅπου μοχθῶν ματαίως
Ὑπὸ ὀνείρων, δυστυχῆ, ψευδῶν ἐβαυκαλίσθης
Καὶ λυπηρὰ ποτήρια ἀψίνθου ἐποτίσθης.
Ὕπαγε ὅπου ἡ κοινὴ τῶν ὄντων πεπρωμένη
Τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ὀδηγεῖ· ποῦ, μὴ ἐρεύνα· φθάνει
Ὅτι τὸν Ἅδην ὁ θνητὸς τῆς γῆς καταλιμπάνει.
Καὶ παύ' ὑπὸ τὸ ἄχθος του ἀνιαρῶς ν' ἀσθμαίνῃ.
Ὕπαγε· τί τὸ ὄφετος ἂν ἔζης ἐπὶ πλέον;
Ἴσως ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν τοῦ ἄλγους ποτηρίων
Κ' ἠδύ τι σ' ἐπροσφέρετο, πλὴν κατ' οὐδὲν ἰσχύον
Ν' ἀνακουφίσῃ τὴν ψυχὴν ἐκ θλίψεων ματαίων.
Ὀπίσω σου τί ἄφησες; θλίψεις, ὀδύνας, θρήνους,
Πόθους ἀστάτους, ὄνειρα, ἐλπίδας καὶ κινδύνους
Μάταιον μόχθον, μάταιον τοῦ πνεύματος ἀγῶνα·
Παλαίστραν ὅπου μάχονται μάχην λυσσώδη μόνα
Τὰ πάθη τὰ ἀνθρώπινα καὶ ὅπου τὸ βραβεῖον
Συνήθως τοῦ ἐγκλήματος ἁρπάζει ὁ βραχίων.
Ἀλλὰ ἐμπρὸς τί ἄρά γε ἀπάντησας; ἐκείνην
Ἣν αἱ Γραφαὶ ὑπόσχονται εὐφρόσυνον εἰρήνην
Ἢ σὺν τῷ σώματ' ἡ ψυχὴ συγχρόνως κατεστράφη
Καὶ σὺν τῇ ὕλῃ νέμονται τὴν αἴσθησιν οἱ τάφοι.
Ἀλλὰ καὶ τότ' ἡ στέρησις τοῦ βίου μὴ μεγάλη;
Πᾶν ὅ,τι νῦν ἢ αὔριον ὀφείλει ν' ἀπαβάλῃ
Ὁ ἄνθρωπος, τί ὠφελεῖ ἂν βράδιον ἢ θᾶττον
Βορᾷ τῶν κρύων καταστῇ καὶ σκοτεινῶν μνημάτων·
Καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸ δὲν τέρπει, δὲν ἡδύνει,
Ἀλλ' ὡς θανάτου μόλυβδος τὰ στήθη μας βαρύνει;
Ἀντὶ θανάτου διαρκοῦς πολὺ προτιμοτέρα
Δὲν εἶναι μία ἐντελοῦς θανάτου μας ἡμέρα;
Ἀντὶ πολλῶν καὶ συνεχῶν τῆς τύχης κτυπημάτων
Δὲν εἶναι προτιμότερον ἓν μόνον ἀπαλάττον
Διὰ παντὸς τὸν δύστηνον θνητὸν τῶν συμφερόν του
Καὶ τὴν φρικώδη περατῶν σκηνὴν τῶν ἀπατῶν του;
Ὕπαγε, ἀναπαύθητι ἐν τῇ ψυχρᾷ ἀγκάλῃ
Ἥτις νὰ ἄρῃ τῶν θνητῶν τὰ ἄχθη ἐνετάλη
Κ' ἐξ ἧς τὸ πᾶν ἐβλάστησε κ' ἐπανακάμπτει πάλιν
Ὅπως βλαστήσ' ὑπὸ μορφὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου ἄλλην.
Τὸν θάνατόν σου δὲν θρηνῶ· τοὺς πάσχοντας θρηνοῦσι
Ἀλλ' ὄχι οὓς μετὰ στοργῆς μητρὸς φιλοξενοῦσι
Οἱ κόλπ' οἱ λυσιμείριμνοι τῆς γῆς καὶ ὧν τὰ στήθη
Καταλαμβάν' ἡ εὐτυχὴς πάσης ὀδύνης λήθη.
Ἐάν τις δάκρυ ὤφειλεν ἐπὶ τῇ τελευτῇ σου
Νὰ χύσῃ, πρέπει τοὺς οἰκτροὺς νὰ κλαύσῃ συγγενεῖς
Ὧν ὁ ταχύς σου θάνατος ἐπηύξησε τὰς θλίψεις [σου
Καὶ ὧν τοσαύτας ἔμιλλες ἐλπίδας νὰ συντρίψῃς.
Ἐκείνων θρῆνοι ἄξιοι καὶ δι' ἐκείνους μόνον
Εἶναι τὸ τέλος σου πικρὸν, βαρὺ, καρδιοκτόνον.
Πλὴν διὰ σὲ χαρμόσυνον, διότι τῶν δακρύων
Ἀπέρριψας ταχύτερον τὸ ἐχλιπὸν φορτίον,
Καὶ ἔπαυσας τὸν θρίαμβον νὰ βλέπῃς τῆς κακίας
Καὶ ῥίψον πρὸς τὸν ὄλεθρον τὸ ἔθνος τῆς ἀνδρείας
Δι' οὗ τὴν ἀναβίωσιν ἐμόχθησαν αἰῶνες
Κ' αἱματηροί, γιγάντιοι, ἐτέλεσαν ἀγῶνες·
Ὦ! ἂν τινα τῶν εὐκλεῶν ἐκείνων ἀπαντήσῃς
Ἡρώων, ὧν τὰ αἵματα, αἱ θλίψεις, αἱ στερήσεις,
Ἠνώρθωσαν ἐκ τῆς σποδοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀτιμίας
Τὸ ἔθνος ὅπερ σήμερον μετὰ ἀναισθησίας
Ἀπολαμβάνει τοὺς καρποὺς καὶ λησμονεῖ ἐν πείνῃ
Τὰ τέκνα των, μὴ εἴπῃς μὴ ὁποί' ἀγνωμοσύνη
Ὁποία ἔλλειψις ἀρχῶν καὶ ποί' ἀνηθικότης
Καὶ σπουδαρχί' ἀκόρεστος καὶ ψεῦδος καὶ φαυλότης
Ἀντὶ τῶν πρώτων ἀρετῶν ἐν τούτῳ βασιλεύει
Καὶ ὅτι φίλων καὶ ἐχθρῶν ἐγένετο ἡ χλεύη.
Μὴ εἴπῃς μή· τὴν εὐγενῆ ψυχήν των μὴ λυπήσῃς·
Τῆς ἐν τῷ τάφῳ μόνης των χαρᾶς μὴ τοὺς στερήσῃς·
Θὰ ἦτο φεῦ! ἡ λύπη των ἀφόρητος, μεγάλη!
Ἴσως ἐν τέλει ἡ πατρὶς πορείαν μεταβάλῃ
Καὶ τῶν μεγάλων μόχθων των ἀναφανῇ ἀξία·
Εἶναι εἰσέτι νεαρὰ, κ' ἡ νέα ἡλικία
Πολλὰς παρέχει πάντοτε μεταβολῆς ἐλπίδας·
Ὅ,τι νὰ ἴδῃς ἠλπιζες εἰπὲ, οὐχὶ ὅ,τ' εἶδας.

Τῇ 26 Ἀπριλίου 1871.

Π. Μ

ΕΙΣ ΠΤΩΧΗΝ ΜΗΤΕΡΑ

ΑΠΩΛΕΣΑΣΑΝ ΤΟ ΔΙΕΤΕΣ ΤΕΚΝΟΝ ΤΗΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Δὲν εἶναι πάσχα διὰ σὲ, ἀνάστασις δὲν εἶναι! . .
Δι' ἄλλους ἡ εὐφρόσυνος ἀνέτειλεν ἡμέρα,
Τῆς λύπης τὸ ποτήριον καὶ τῆς πικρίας πίνε,
Χριστιανὴν ἂν σὲ καλοῦν, σὲ λέγουν καὶ μητέρα.

«Χριστὸς ἀνέστη!» ἐκφωνοῦν εὐφρόσυνα τὰ πλήθη,
Φίλημ' ἀγάπης ἕκαστος καὶ δίδει καὶ λαμβάνει,
Φονεύει τὴν ἀνάμνησιν τῶν συμφορῶν ἡ λήθη,
Καὶ βασιλεύει πανταχοῦ γηθόσυνός τις πλάνη! . .

Σὺ μόνη ξένη τῆς χαρᾶς καὶ ξένη τῆς θρησκείας
Δὲν ἐννοεῖς τὸν θόρυβον. . . ἀνάστασιν δὲν βλέπεις . . .
Βλέπεις τὸ χάσμα φοβερὸν μετὰ ἀπελπισίας
Τοῦ τάφου! . . καὶ φιλήματα δίδεις, ἀλλὰ . . . δὲν δρέπεις! . .]

Φιλεῖς νεκρόν, ὦ τάλαινα, τὸ τέκνον σου, καὶ κρύον...
Ὁ ἱερεὺς ἀτάραχος τὸ ὁδηγεῖ εἰς μνῆμα . . .
Ἐγάζεται καὶ σήμερον τ' ἀνθρωποφάγον πτύον
Τοῦ νεκροθάπτου, τὸ μικρὸν κι' αὐτὸ προσμένον θῦμα!]

—

Λαμπρὰν καλοῦσι, τάλαινα, τὴν σήμερον ἡμέραν!
Λαμπρά! ὁποῖος σαρκασμὸς εἰς μητρικὴν καρδίαν!..
Ὡς νὰ ἠσθάνθη πώποτε αὐτῆς φρικωδεστέραν!..
Ὤ! ἂν λαμπρὰ καλῆτ' αὐτή, φρικτὴν καλοῦσι ποῖαν;]

—

Ἂν ἦτο ἄλλη κἂν στιγμή . . . ἐὰν λαμπρὰ δὶν ἦτο,
Ἴσως θὰ ἤρχετο κἀνεὶς εἰς τὸ πτωχόν σου δῶμα,
Καὶ ἡ καρδία σου μικρὸν θὰ ἐπαρηγορεῖτο.
Σήμερον πλήν!.. εἶναι λαμπρά! καὶ φεύγουσι τὸ πτῶμα!]

—

Εἶναι ἡμέρα σήμερον χαρᾶς, οὐχὶ δακρύων,
«Χριστὸς ἀνέστη» σύνθημα σήμερον πάντες ἔχευν..
Σίγα!.. μὴ τάραττε γυνὴ τοὺς κύκλους τῶν ὀργίων,
Τί ἂν θρηνῇς; Χριστιανοὶ εἰς θρήνους δὲν προσίχουν!

—

Μόνος ἐγὼ συνώδευσα τὴν θλιβερὰν κηδείαν,
Μόνος ἐγὼ σὲ ἤκουσα φρικτῶς ὀδυρομένην . . .
Ἡ λύπη κατεβίβρωσκε καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν . . .
Σὺ ἔκλαιες τὸ τέκνον σου . . . ἐγὼ τὴν ἐρωμένην . . .

Α. ΛΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΣ
ἐπιλοχίας.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

—

Καθολικὸς Ἱεροκῆρυξ λαλῶν ἡμέραν τινὰ περὶ μοιχείας, ἐζήτει νὰ ἀποδείξῃ διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ὅτι τὸ ἔγκλημα τοῦτο προσβάλλει τούς τε θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους. Ἐν τέλει δ' ὑψῶν τὴν φωνήν: Ναί, τέκνα μου, λέγει, ἐγὼ τοὐλάχιστον πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤθελον προτιμήσει νὰ προέλθω εἰς σχέσεις μὲ δέκα νεάνιδας κατὰ μῆνα ἢ νὰ ἐγγίσω μίαν μόνην ὕπανδρον ἐν διαστήματι 10 ἐτῶν.

Ἕτερος, ἀλλὰ λίαν φορτικὸς ἐν τῇ διδαχῇ του, ἐγκωμιάζων τὸν ἅγιον Εὐστάθιον ἐν τῷ ὁμωνύμῳ αὐτῷ ναῷ, ἀνέκραξε. Ποῦ νὰ θέσωμεν τὸν πρωτομάρτυρα τοῦτον; Δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ τοῦ Ὑψίστου; Εἰς τὴν θέσιν μου, πάτερ, ὑπέλαβέ τις τῶν ἀκροατῶν: διότι ἐβαρύνθην νὰ σὲ ἀκούω. Καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησεν.

—

Ἡ διαθήκη τοῦ Ἄγγλου εὐπατρίδου Νεσιγτὸν, θερμοῦ φίλου τοῦ Λατίνου ποιητοῦ Ὁρατίου, παρέχει δεῖγμά τι τῆς Ἀγγλικῆς ἰδιοτροπίας. Ἰδοὺ αἱ τῆς κηδείας αὐτοῦ λεπτομέρειαι συμφώνως πρὸς τὴν διαθήκην.

«Τὴν 6 Μαΐου 1733 ἐτάφη ἐν Βιτέσκα ὁ Κύρ. Ἰωάννης Νεσιγτόν. Κατεβιβάσθη εἰς τὸν λάκκον τὴν πέμπτην Μ. Μεσημβρίαν, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν καταλλήλων εὐχῶν ἐπέθεσαν ἐπὶ τοῦ νεκροκραββάτου του εἶδός τι θόλου, φέροντος κατέναντι τοῦ στομάχου τοῦ ἀποθανόντος τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου μετὰ τῆς ἀκολούθου ἐπιγραφῆς:

Non omnis morior. (οὐχ' ὅλος ἀποθνήσκω)
Ἰωάννης Νεσιγτὸν
1733.

Ἀφοῦ δὲ ὁ λάκκος ἐπληρώθη χώματος καὶ ἐκαλύφθη διὰ χόρτων, οἱ ἓξ φίλοι οἵτινες εἶχον ὁδηγήσει τὸν νεκρὸν εἰς τὸν τάφον ἔψαλον τὴν τελευταίαν στροφὴν τῆς 20 ᾠδῆς τοῦ β'. βιβλίου τοῦ Ὁρατίου

Μὴ θάψετε μὲ ἄσματα κηδείας τὸν νεκρόν μου·
Δὲν θέλω πένθη μάταια καὶ δάκρυ' ἀπρεπῆ.
Μὲ τάφον μὴ τιμήσετε τὴν δράκα τῶν ὀστῶν μου.
Τὸ σῶμα ἄφιτ' ἥσυχον εἰς χῶμα νὰ τραπῇ.

Ἐξεπλήρωσαν πάσας τὰς ἐπιθυμίας του· δὲν ἠκούσθη ἐπὶ τῇ θανῇ του κώδων ἐκκλησίας· δὲν προσεκλήθησαν ἢ μόνον ἓξ φίλοι. Οὐδεὶς τῶν συγγενῶν παρηκολούθησε τὴν κηδείαν· ἡ νεκροθήκη ἐβάφη διὰ πρασίνου χρώματος καὶ ἐν αὐτῇ ἐτέθη τὸ σῶμά του φαιδρῶς ἐνδεδυμένον. Ἔθεσαν ὑπὸ τὴν κεφαλήν του τὸν Ὁράτιον τὸν Σανδόν· εἰς τοὺς πόδας του τὸν Μίλτωνα τοῦ Ρικάρδου Βένθλεῦ· εἰς τὴν δεξιάν του χεῖρα Ἑλληνικὸν Εὐαγγέλιον μετ' ἐπιγραφῆς χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένης, καὶ τελευτώσης διὰ τῶν ἀρχικῶν Ι. Ν. εἰς τὴν ἀριστεράν του μικράν τινα ἔκδοσιν τοῦ Ὁρατίου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Μουσῶν φίλος* Ι. Ν. καὶ τέλος τὸν Ὁράτιον τοῦ Βένθλεῦ ὑπὸ τὸν κόκκυγα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς κηδείας οἱ φίλοι του ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νεκροῦ ὅπου ἡ ἀδελφή του εἶχε προετοιμάσει ἐξαίσιον δεῖπνον· καὶ

ἀφοῦ ἔφαγον ἔψαλον τὴν 31 ᾠδὴν τοῦ Α'. βιβλίου τοῦ Ὁρατίου· ἔπειτα ἔπιον εὐθύμως πλῆρες ποτήριον οἴνου καὶ τὴν ὀγδόην τὸ ἑσπέρας ἀπῆλθον.»

—

Ὁ στρατηγὸς Βασσομπιέρ εἶχε πολλάκις ἀποσταλῆ Πρέσβυς· διηγεῖτο δέ ποτε εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Ἑρρῖκον Δ'. ὅτι εἰσῆλθεν εἰς Μαδρίτην ἐπιβαίνων ὡραιοτάτου μικροῦ ἡμιόνου, ἀποσταλέντος αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως. «Ὦ τί ὡραῖον θέαμα θὰ ἦτο, εἶπεν ὁ βασιλεὺς νὰ βλέπῃ τις ὄνον ἐπὶ ἡμιόνου». «Ὡραιότατον, ὑπέβαλεν ὁ στρατηγός· καθόσον μάλιστα ἀντεπροσώπευον τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα.»

—

Ὁ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου Σουλπικίου στιγμάς τινας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Βολταίρου ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην του καὶ τὸν ἠρώτησεν ἐὰν ἐπίστευεν εἰς τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἀγωνιῶν ἐδίστασεν ἐπί τινα στιγμὴν ἔπειτα ἀπεκρίνατο «ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἅγιε ἐφημέριε, μὴ μὲ ὁμιλῇς περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου».

—

Ὁ Ἀνάχαρσις μαθὼν παρὰ τοῦ Σόλωνος ὅτι οὗτος ἀνησχολεῖτο εἰς τὴν σύναξιν νόμων διὰ τὴν κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ἐπεριπαιξε διὰ τὴν ἐπιχείρησίν του λέγων «Οἱ νόμοι εἶναι ὑφάσματα ἀραχνῶν, ἐν αἷς συλλαμβάνονται μὲν αἱ μικραὶ μυῖαι, ἀλλ' αἱ μεγάλαι διαρρηγνύουσιν αὐτά.»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

—

ΑΝΘΥΛΛΙΑ ΚΑΙ ΑΣΜΑΤΑ

ΣΤΙΧΟΙ

ΚΑΕΑΝ. ΠΑΠΑΖΟΥΓΑΗ.

Τὰ ἀνθηρὰ καὶ πλήρη αἰσθήματος ταῦτα προϊόντα τῆς γνωστῆς διὰ τῆς Χρυσαλλίδος καὶ ἄλλων περιοδικῶν μούσης τοῦ Κ. Παπάζογλη, ἐκδοθέντα ἀρτίως εἰς τόμον ἐκ 184 σελίδων, πωλοῦνται ὑπὸ τοῦ φιλοπάτριδος ποιητοῦ πρὸς ὄφελος τοῦ ἐν Βραΐλᾳ φιλομούσου Ἑλλ. συλλόγου ἀντὶ φράγκων τριῶν.

Τὸν νέον τοῦτον ποιητὴν θέλομεν σχετίσει μὲ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης» δημοσιεύοντες προσεχῶς ἓν ἐκ τῶν πλήρη ἀρώματος ἀνθυλλίων του.

—

Ο ΒΕΛΙΣΑΡΙΟΣ

ΔΡΑΜΑ

ΔΗΜ. ΜΙΣΙΤΣΗ

Εἷς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡμετέρων συνδρομητῶν ἔπεμψεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἀκόλουθον ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ ἐσχάτως δημοσιευθέντος δράματος «ὁ Βελισάριος» τοῦ Κ. Δημοσθένους Μισίτση, ὅπερ καταχωρίζομεν ὑπὸ πλήρη εὐθύνην τοῦ γράψαντος.

Ἀντὶ τῶν τόσων εὐκλεῶν θριάμβων σου
Ὁπόσα δὶν ὑπίστης Βελισάριε!
Εἰσέτι μία σ' ὑπελείπετο ποινή,
Ἀλλὰ καὶ ταύτην τέλος δὶν ἀπίφυγες,
Νὰ γίνῃς θέμα τοῦ Μισίτση τραγικόν·
Οἰκτρὰ τωόντ' ἡ τύχη πατρὸς ἥρως.

—

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

τῶν διασημοτέρων στρατηγῶν τῆς Α'. Γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας

Μετάφρασις ἐκ τῆς Ἰταλικῆς
ὑπὸ
Α. ΛΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπιλοχίου τοῦ πεζικοῦ.

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη ἀρτίως ὑπὸ τοῦ φιλομούσου καὶ ἐκπαιδεύτου Κ. Αὐγουστίνου Λιβαθηνοπούλου μετάφρασις γλαφυρὰ καὶ ἐπιτυχεστάτη τῶν βίων τῶν διασημοτέρων στρατηγῶν τῆς Γαλλίας τῶν δοξασάντων τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, ἣν ὡς χρέος καὶ τερπνὴν ἄσμενοι συνιστῶμεν εἰς πάντας καὶ ἰδίως εἰς τοὺς λάτρεις τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δόξης.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ

(Μῦθος)

—

Δύο βάτραχοι διῆλθον ἐν ἀδελφικῇ φιλίᾳ
Εἰς τὸ βάθος λίμνης ὅλον τὸν καιρὸν τὸν δροσερόν·
Πλὴν τοῦ θέρους ἐπελθόντος δίχως ἔμεινε νερῶν
Ἡ ὑγρά των κατοικία·
Καὶ οἱ δύστηνοι ἀφέντες τὴν πατρίδα των, ἐτέραν
Ἀνεζήτουν ἀκαμάτως νύκτα τρέχοντες κ' ἡμέραν·
Τέλος φρέαρ ἀπαντῶσι καθ' ὑπερβολὴν βαθύ·
Καὶ ὡς εἷς των, ὅστις πρῶτος ἔτυχε νὰ τῷ ἰδῇ,
Νὰ κατέλθουν ἐν σπουδῇ
Εἰς τὸν φίλον του προτείνει. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐμβριθῆ
Ἔχων νοῦν «τὸ ὕδωρ, λέγει, ἂν κ' ἐνταῦθα ξηρανθῇ
Πῶς ἐπάνω θὰ σωθῶμεν;»
Ἐννοεῖ ὁ μῦθος ὅτι, εἰς πᾶν πρέπει νὰ χωρῶμεν
Πρᾶγμα μετὰ περισκέψεως·
Ἄλλως πίπτομεν εἰς λάκκον αἰωνίως δυστυχίας.

Π. Μ.

Λύσις.

Τοῦ ἐν τῷ Ε'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος.

δασεῖα (')

—

Πρώτη ἔπεμψεν ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος ἐξ Ἀθηνῶν ἡ Κ. Αἰκ. Γεωργαντᾶ ἥτις ἔλαβε τὴν ὑποσχεθεῖσαν δωρεάν. Ἀκολούθως ἔπεμψαν αὐτὴν ἡ Κυρ. Σταυρούλα . . . καὶ οἱ Κύριοι Ἄγγελος Σῖμος καὶ Κ. Τραυλός.

Ἐκ Καλαμῶν ἡ Κυρία Πολυξένη Δαμαλάτη εἰς ἣν ἐστάλη καὶ ἡ δωρεά.

Ἐκ Πατρῶν ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Νεστορίδης καὶ Ἰωαν. Διπλαρόπουλος.

Ἐκ Γυθείου ἡ Κυρία Χρ. Μαγγιοράκου.

Τὴν κατωτέρω λίαν εὐρυᾶ καί τοι μὴ ἀκριβῆ λύσιν τοῦ Δ'. αἰνίγματος τῆς ἐν Καλαφατίῳ Κυρίας Γεωργίας Κατσικογέννη δημοσιεύομεν εὐχαρίστως διὰ τὴν ὡραίαν στιχουργίαν.

Ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου δικνεκῶς νὰ πλέῃ
τὸ βλέπω· καὶ τῆς Ἤρας κοσμεῖ τὴν κεφαλήν.
Ὅπου ὁ ῥύαξ τρέχει, μ' αὐτὸν κ' ἐκεῖνο ῥέῃ,
κ' εὑρίσκεται 'ς τὸν ῥύπον, ἂν ὄχι 'ς τὴν ἰλύν.

Στενὴν μὲ τοὺς ἁγίους συνέδεσε φιλίαν
πλὴν σχέσιν οὐδεμίαν ἔχει μὲ τὸν Θεόν,
Μισεῖ τὰς πανηγύρεις καὶ φεύγει τὴν θρησκείαν·
τὴν ὕλην μόνον ἔχει αἰώνιον νεκύν.

ΑΙΝΙΓΜΑ Ε'.

Εἶμαι βουνὸν, ὦ φίλε, τῆς Ἀττικῆς. Ἂν μ' εὕρῃς
Θὰ σ' εἴπω γεωγράφον. Πῶς θὰ μὲ λύσῃς; ξεύρεις; . .
Εἰς δύο ἂν χωρίσῃς τὸ σῶμά μου τὸ ὅλον
Καὶ θέλεις νὰ προσθέσῃς ἓν ἄλφα εἰς τὸν πόλον
Τὸν νότιον τοῦ μέρους τοῦ πρώτου. . . Φύγε φίλε,
Τὴν δρύσον ἂν τὸ θέρος φιλῇς. Αἱ πρῶται πύλαι
Θὰ ἴδῃς ὅτι εἶναι ἐκείνου ὅπερ καίει . . .
Τὸ δεύτερον μου μέρος . . . Τὸ ἐξεύρουσιν οἱ νέοι.
Εἶν' ἄνθος μυροβόλον . . . Ποσάκις εἰς τὸ στῆθος
Γλυκείας ἐρωμένης . . . καὶ τὰ λοιπὰ . . . ὁ στίχος
Ἐκόπη. Τώρα τ' ὅλον. Σὲ ἐρωτῶ· φροντίζεις
Περὶ γεωγραφίας; Πολιτικὰ γνωρίζεις;

ΙΩ. ΔΙΠΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Τῷ πρώτῳ πέμψοντι ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος δωρηθήσεται τὸ ὡραῖον μυθιστόρημα τοῦ Ἀλ. Δουμᾶ «*Μία νὺξ ἐν Φλωρεντίᾳ*».

ΛΥΣΙΣ

τοῦ ἐν τῷ ε. φυλ. προβλήματος
τοῦ Ζατρικίου

(Ὁ σταυρὸς σημαίνει ὅτι δίδεται σάχ, τὰ γράμματα τοῦ ἀμραβήτου α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, σημαίνουσι τὰ κάθετα τετράγωνα ἐκ τῶν ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ἀναγνώστου λογιζόμενα, οἱ δὲ ἀριθμοὶ 1—8 τὰ ὁριζόντια ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω ἀριθμούμενα.

Οὕτως ἡ θέσις τοῦ λευκοῦ βασιλέως ἐν τῷ προβλήματι δέον νὰ σημειωθῇ διὰ α2, ἡ τῆς λευκῆς βασιλίσσης διὰ ζ3 κτλ.

Ἡ σημείωσις ζ3—β3 σημαίνει ὅτι τὸ ἐν τῷ ζ3 εὑρισκόμενον κομμάτιον (ἐνταῦθα ἡ βασίλισσα), μεταβαίνει εἰς τὸ β3. Ἡ δὲ προσθήκη τοῦ σταυροῦ σημαίνει ὅτι δίδει σάχ.

Ἡ σημείωσις λ. κατὰ τὴν κίνησιν κομματίου τινὸς, σημαίνει ὅτι λαμβάνει τὸ τοῦ ἀντιθέτου, τὸ εὑρισκόμενον εἰς τὸ τετράγωνον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ κινούμενον κομμάτιον μεταβαίνει.)

Λευκά.	Μελανά.
1. ζ3—β3+	α4—α5
2. β3 λ.β5+	α5 λ. β5
3. β8—α8+	Μάτ.

Τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω προβλήματος ἔπεμψεν ἡμῖν ἄγνωστος τις μὲ τὴν παράκλησιν ἡ δωρεὰ νὰ δοθῇ τινι τῶν νεωτέρων ποιητῶν ὅπως χρησιμεύσῃ αὐτῷ ὡς ὑποδειγμα ὕφους καὶ φαντασίας.

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται,

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ ἀδελφῶν Περρῆ καὶ τὸ τυπογραφεῖῳ Ν. Ῥουσσοπούλου κειμένῳ ἀντικρὺ τῆς Βρύσεως Λέκα.—Ἐν Σύρῳ παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ι. Χεύμῃ καὶ Γ. Νέμῳ. — Ἐν Τήνῳ παρὰ τῷ Κῳ Ν. Ι. Καγκάδῃ. —Ἐν Πάτραις παρὰ τῷ καθηγητῇ κυρ. Κ. Νεστορίδι καὶ τῷ Κῳ Δ. Ζ. Σκουμπουρδῇ. — Ἐν Χαλκίδι παρὰ τῷ δικηγόρῳ Ἀλεξ. Οἰκονόμῳ.— Ἐν Λεβαδείᾳ παρὰ τῷ Κ. Ν. Μπουφίδῃ. — Ἐν Καρύστῳ παρὰ τῷ Κῳ Π. Τρικογλίδῃ. — Ἐν Ναυπλίᾳ παρὰ τῷ βουλευτῇ Κ. Κ. Εὐθυμιοπούλῳ. — Ἐν Θήβαις παρὰ τῷ Κῳ Εὐσταθίῳ Καλόπαιδι. — Ἐν Λεωνιδείῳ παρὰ τῷ δημάρχῳ Κυρ. Γ. Λευκῷ — Ἐν Ἀστρει παρὰ τῷ Κῳ Εὐσταθίῳ Χασαπογιάννῃ. — Ἐν Καλάμαις παρὰ τῷ ἰατρῷ Κ. Ξενοφῶντι Μαυρογιάννῃ. — Ἐν Μεσολογγίῳ παρὰ τῷ Κῳ Χρ. Παλαμᾷ. — Ἐν Ὑδρᾳ παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ Μ. Πολίτῃ. — Ἐν Τριπόλει παρὰ τῷ Φαρμακοποιῷ Κ. Ἰωάννῃ Ἰωαννίδῃ. — Ἐν Λευκάδι παρὰ τῷ τηλεγραφητῇ Κῳ Ἐλευθερίῳ Κομνηνῷ. — Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ Κῳ Γ. Σφήκα. — Ἐν Ἰθάκῃ παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ Κ. Κωνστ. Παιλάτῳ. — Ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ τῷ Δικηγόρῳ Κῳ Γ. Φλωριᾷ. — Ἐν Χίῳ παρὰ τῷ Κῳ Λεωνίδᾳ Ἀργυροπούλῳ Γραμματεὺς τοῦ Ἑλλ. Προξενείου. — Ἐν Σμύρνῃ παρὰ τῷ Κῳ Ἰωάννῃ Δημιανῷ. — Ἐν Λαρίσσῃ καὶ Βώλῳ παρὰ τῷ Κῳ Χρ. Στυλίδῃ. — Ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ Δικηγόρῳ Κῳ Δ. Ζαχαριάδῃ. — Ἐν Σέρραις παρὰ τῷ Ἑλληνι προξένῳ. — Ἐν Μιτυλήνῃ παρὰ τῷ Θεμ. Μορίνου. — Ἐν Κυδωνίαις παρὰ τῷ Ἀναγνωστηρίῳ «αἱ Κυδωνίαι.» — Ἐν Φιλιπουπόλει παρὰ τῷ σχολάρχῃ Κ. Βλασσίῳ Σκορδέλῃ — Ἐν Κοριτσᾷ τῆς Μακεδονίας παρὰ τῷ σχολάρχῃ Κ. Χαρ. Καρμίτσῃ. — Ἐν Ἀνδριανουπόλει παρὰ τῷ Ἰατρῷ Ἰακόβῳ Ἀρναούτογλου. — Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ Βιβλιοπωλείῳ Τεφαρίκῃ — Ἐν Τραπεζοῦντι παρὰ τῷ Συλλόγῳ «ὁ Ξενοφῶν». — Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ Κῳ Εὐαγγ. Βασιλοπούλῳ [Grand-casino] — Ἐν Καΐρῳ παρὰ τῷ Κῳ Π. Ματαράγκᾳ. — Ἐν Πορτ-Σαΐτ παρὰ τῷ Δικηγόρῳ Κ. Εὐαγγ. Στρατῇ — Ἐν Καλκούττᾳ παρὰ τῷ Κῳ Ἀγελάστῳ Σακρανδῇ. — Ἐν Γαλαζίῳ παρὰ τῷ Κ. Σπυρ. Φ. Ἀντύπᾳ καὶ Ν. Λειβαδᾷ.—Ἐν Καλαφατίῳ παρὰ τῷ Κ. Γ. Ἀντύπᾳ. — Ἐν Βραΐλᾳ παρὰ τῷ Κ. Χαρ. Τολμίδῃ. — Ἐν Βουκουρεστίῳ παρὰ τῷ γραφείῳ τῆς Ἐφημερ. «Ἶρις» — Ἐν Manchester παρὰ τῷ Κῳ Κλεάνθῃ Μιχαηλίδῃ. — Ἐν Μελίτῃ παρὰ τῷ Κῳ Εὐστρ. Πετροκοκκίνῳ. — Ἐν Λειψίᾳ παρὰ τῷ Κῳ Ἀριστ. Ἀντωνιάδῃ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν Κυρίων συνδρομητῶν παραπονοῦνται ὅτι δὲν λαμβάνουσι τακτικῶς τὰ φυλλάδια τῆς «Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης» ἐνῷ ταῦτα τακτικώτατα παρὰ τῆς Διευθύνσεως πέμπονται, παρακαλοῦμεν αὐτοὺς νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγκαίρως περὶ τούτου τοὺς κατὰ τόπους ἀνταποκριτάς μας, ὅπως ἀναπληρῶμεν τὰς ἀπωλείας καὶ ἀναφερώμεθα τῇ ἐνταῦθα διευθύνσει τῶν ταχυδρομείων.

Ἡ συνέχεια τοῦ διακοπέντος ὡραίου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεξ. Δουμᾶ «ο Ἀμωρῆς» ἄρχεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φυλλαδίου.

Εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης» πωλοῦνται

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ τόμος Ε'. 1869—1870 *δραχ.* 6

ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ [*παράρτημα Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης*] *μυθιστόρημα Παύλου Φεβὰλ μετάφρασις Α. Σκαλίδου. Τόμος Α'. καὶ Β'.* *δραχ.* 6

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΑΡΕΡΓΑ. Ἀπόσπασμα ἡμερολογίου [*παράρτημα Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης*] *λεπ.* 30

ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΙΤΟΥ [*συνέχεια τοῦ μυθιστ. «τὸ Περιδέραιον τῆς βασιλίσσης»*] *μυθιστόρημα Ἀλεξ. Δουμᾶ· μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου.* *δραχ.* 6

ΚΟΜΗΣΣΑ ΣΑΡΝΥ [*συνέχεια Ἀγγέλου Πιτοῦ*] *μυθιστόρημα Ἀλεξ. Δουμᾶ μετάφρασις Α. Σαλίδου, τόμοι τέσσαρες* *δραχ.* 14

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΔΡΑΜΑΤΑ μυθιστόρημα Πονσὸν δὲ Τεράλ, μετάφρασις Α Σκαλίδου καὶ Παρδαλάκη· τόμοι ὀγκώδεις τρεῖς. *δραχ.* 14

Ὁ ΙΠΠΟΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΟΙΚΟΥ μυθιστ. Ἀλεξ. Δουμᾶ » 5

Η ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ μυθιστορία Ἐρρικέτης Στόβ· τόμοι δύο » 6

ΑΠΟΚΡΥΦΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ τῆς Νεαπόλεως· περίεργον καὶ ὡραῖον μυθιστόρημα. *δραχ.* 4

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ [*δέκα μικραὶ κωμῳδίαι*] *ὑπὸ Δ. Παπαρρηγοπούλου* » 2,50

Ο ΝΕΡΩΝ Τραγῳδία εἰς πράξεις τέσσαρας ὑπὸ Τιμολ. Δ. Ἀμπελᾶ *δρ.* 1,50

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Μ. Λελέκου. *δραχ.* 2

ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ, διαμοιρασμένα εἰς μελέτας, ἐξετάσεις καὶ ἀναγνώσεις, ὑπὸ Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου, ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1800 *παρὰ Δ. Καριτζιώτου, τὸ δεύτερον δὲ παρὰ Ν. Ῥουσοπούλου.* *δραχ.* 5

Τὸ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΝ δρᾶμα εἰς ἓξ πράξεις Ἀγ. Καλκάνη μεταφρασθὲν ἐξ ἀνεκδότου Ἰταλικοῦ χειρογράφου ὑπὸ Γ. Σφήκα ἐν Ζακύνθῳ *δραχ.* 1

Ὅστις ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φιλομούσων ἐπιθυμεῖ ν' ἀποκτήσῃ ἐκ τῶν ἀνωτέρω νεωτάτων καὶ εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας των πωλουμένων μυθιστορημάτων, δύναται νὰ εἰδοποιήσῃ ἡμᾶς, συνοδεύων τὴν αἴτησίν του μὲ τὸ ἀντίτιμον τῆς ἀξίας τοῦ ζητουμένου βιβλίου.

Τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰ ὄργια τῶν Παπῶν καὶ ὁ νεανικὸς βίος τοῦ νῦν Πίου ἐννάτου. — Τόμος δεύτερος μετὰ δεκαὲξ εἰκονογραφιῶν. — Τυπογραφεῖον Μ. Περίδου δραχ. 4.— Πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ Μέθοδος πρὸς εὐχερῆ καὶ ταχεῖαν μάθησιν τῆς Ἰταλικῆς Γλώσσης ὑπὸ Μ. Π. Περίδου —δρ. 2,50.

Λέων Καλλέργης δράμα Τιμ. Ἀμπελᾶ. Ἐν Σύρῳ δρ. 2.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι . . . . . δραχ. 10
Ἐν Τουρκίᾳ . . . . . » 16
Ἐν Ῥωσσίᾳ . . . . . ῥούβ. ἀργ. 5
Ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις . . . . . φλορ. 1 12
Ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἐν γένει . . . . . φρ. 17
Ἐν Ἰνδίαις . . . . . εἰκοσάφραγκον 1